

YTÜ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ŞEHİRCİLİK ANABİLİM DALI

106207

ŞEHİRLEŞME HIZI ve ORANININ
BELİRLENMESİNDE
KRİTERLERİN SAPTANMASI
EGE BÖLGESİNDE BİR ÇALIŞMA

Şehir Plancısı Murat YILDIZ

F.B.E. Şehircilik Anabilim Dalı Şehircilik Programında
Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

106207

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Semra ATABAY

Prof. Dr. Hüseyin CENGİZ

Prof. Dr. Vedat DÖKMECİ

İSTANBUL, 2001

ŞEKİL LİSTESİ	iv
ÇİZELGE LİSTESİ	v
HARİTA LİSTESİ	vi
ÖNSÖZ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	1
1.2 Şehir Kavramı	4
1.3 Şehirleşme Oranı, Hızı Ve Ülkemizdeki Durum	5
2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM	8
2.1 Araştırmada Kullanılan Kriterler	10
2.1.1 Yerleşmelerin Nüfusu	10
2.1.2 Yerleşmelerin Yoğunluğu Ve Konut Tipleri	10
2.1.3 Yerleşme Alanlarında Eğitim Tesislerinin Yeterlilik Oranı	10
2.1.4 Sağlık Altyapısının Yeterlilik Dereceleri	11
2.1.5 Sanayi ve Hizmet Sektöründe Çalışan Nüfus	11
2.1.5.1 Ticaret Ve Hizmet Tesislerinin Varlığı	11
2.1.5.2 Yerleşme Alanlarında Sanayi Kuruluşlarının Varlığı	12
2.1.6 Tarım Sektöründe Çalışan Nüfus	12
2.1.7 Güvenlik	12
2.1.8 Bankaların Durumu	13
2.1.9 Yerleşmelerdeki Teknik Altyapıların Yeterlilik Dereceleri	13
2.1.10 Yerleşme Alanı İçinde Yeşil Alan Sistemi	13
2.2 Araştırmada Kullanılan Diğer Kriterler	13
3. KULLANILAN KRİTERLERE GÖRE EGE BÖLGESİ ŞEHİRLERİNİN İRDELENMESİ VE BULGULARA BAĞLI YORUMLANMASI	16
3.1 Kullanılan Kriterlere Göre Değerlendirme	16
3.2 Araştırmada Kullanılan Diğer Kriterlere Göre Değerlendirme	37
3.3 Belirlenen Yönteme Göre Değerlendirme	45
4. SONUÇLAR	59
4.1 Kullanılan Yöntem Açısından Sonuçlar	59
4.2 Şehir Eşiği, Şehirleşme Oranı ve Hızı Açısından Sonuçlar	59
KAYNAKLAR	61

EKLER	62
Ek 1 Anket formu	62
Ek 2 Anket sonuçları	65
ÖZGEÇMİŞ	66

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 Türkiye’de ve Ege Bölgesinde Şehirleşme Oranı	7
Şekil 3.1 Yerleşim Alanların Nüfusları ve Nüfus Artışları	19
Şekil 3.2 Yerleşmelerin Alansal Büyüklüğü ve Yoğunluğu Kriteri	22
Şekil 3.3 Yerleşmelerde Eğitim Tesisi Yeterlilik Oranları	24
Şekil 3.4 Yerleşmelerde Sağlık Tesisi Yeterlilik Oranları	27
Şekil 3.5 Sanayi ve Hizmetler Sektöründe Çalışan Nüfus Yeterlilik Oranı	29
Şekil 3.6 Tarım Sektöründe Çalışan Nüfus Yeterlilik Oranı	31
Şekil 3.7 Yerleşmelerde Sektörel Dağılım	32
Şekil 3.8 Yerleşmelerin Güvenlik Kriterine göre Yeterlilik Oranı	34
Şekil 3.9 Yerleşmelerde Bankaların Yeterlilik Oranı	36
Şekil 3.10 Yerleşmelerdeki Teknik Altyapıların Yeterlilik Oranları	39
Şekil 3.11 Yerleşimlerin Bağımsızlık Durumları	42
Şekil 3.12 Yerleşimlerin Bağımlılık Durumları	43
Şekil 3.13 Yerleşmelerin Şehir Eşiği	49
Şekiller 3.14 Yerleşimlerin 1,00 Limitine Göre Şekilleri.	50
Şekil 3.14.1 Şehir Eşiği	50
Şekil 3.14.2 Yoğunluk ve Konut Tipleri	51
Şekil 3.14.3 Eğitim	52
Şekil 3.14.4 Sağlık	53
Şekil 3.14.5 Sanayi ve Hizmet Sektörü	54
Şekil 3.14.6 Altyapı	55
Şekil 3.14.7 Güvenlik	56
Şekil 3.14.8 Bankaların Durumu	57
Şekil 3.14.9 Bağımsızlık	58

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1.1 Bölgelerin Nüfus Artış Hızı	2
Çizelge 1.2 Türkiye’de Demografik Hızlar	6
Çizelge 1.3 Türkiye’de 1927-1997 Yılları Arası Şehirleşme Oranı	6
Çizelge 1.4 Türkiye ve Bölgelerin 1950-1997 Yılları Arası Şehirleşme Oranı	7
Çizelge 3.1 Yerleşmelerin 1990-97 Yılları Arası Nüfus Artış Miktarları ve Yüzdeleri	18
Çizelge 3.2 Yerleşmelerin Yoğunluğu ve Konut Tipleri	21
Çizelge 3.3 Eğitim	23
Çizelge 3.4 Sağlık	26
Çizelge 3.5 Sanayi ve Hizmet Sektöründe Çalışan Nüfus	28
Çizelge 3.6 Güvenlik	33
Çizelge 3.7 Bankaların Durumu	35
Çizelge 3.8 Teknik Altyapı	38
Çizelge 3.9 Yerleşimlerin Bağımsızlık Durumu	40
Çizelge 3.10 Yerleşimlerin Bağımlılık Durumları	41
Çizelge 3.11 Yerleşmelerin Belirlenen Kriterlere Göre Şehir Eşikleri	48

HARİTA LİSTESİ

Sayfa

Harita 1.1 Ege Bölgesi ve Üzerinde Çalışılan Yerleşimler	3
Harita 3.1 Yerleşim Alanları ve Nüfus Büyüklükleri	17
Harita 3.2 Yerleşimler İlişkin Çeşitli Veri Çizelgeleri	44

ÖNSÖZ

Ege Bölgesinde yer alan 10000+ nüfuslu ilçeler üzerinde yapılan bu çalışmada, şehirleşme oranı ve eşiği sadece nüfus kriteri değil, nüfus kriterine bağlı farklı kriterler de kullanılarak ve bir yöntem geliştirilerek hesaplanmaya çalışılmıştır. Ortaya konulan hesaplama yönteminin yerleşmelerin şehir statüsünde olup olmadıklarının, şehirleşme oranının ve hızının hesaplanmasında; sadece nüfus kriteri kullanılmasına göre sağlıklı sonuçlar vereceği düşüncesindeyim.

Araştırmanın ortaya çıkmasında ve şekillenmesinde beni yönlendiren, değerli fikirleri ve çalışmaları ile destekleyen Tez Danışmanım Sayın Prof. Dr. Semra Atabay'a teşekkürlerimi arz ederim.

Ayrıca araştırmamızı destekleyen YTÜ Araştırma Fonu Başkanlığına ve Çalışanlarına, anket çalışmasında ilgi ve titizlikle cevap veren çalışma kapsamındaki ilçelerin başta Kaymakamlık Makamı olmak üzere ilgili kurumlarının Kamu Çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Murat YILDIZ

08.06.2001

ÖZET

Giriş bölümünde; araştırmanın amacı olan, şehirleşme hızı ve oranının tespit edilmesinde kullanılan şehrsel nüfus büyüklüklerinin, sadece nüfus kriteri üzerinden 10000 ve üzeri nüfuslu yerleşimlere göre tespit edilmesinin yetersiz olacağının, farklı kriterler üzerinden de şehir statüsü belirlenerek, şehrsel nüfus büyüklüklerinin hesaplanmasında kullanılmasının gerekliliğinin belirtilmesi, şehir kavramının ve tanımlarının açıklanması ile şehirleşme kavramının çeşitli etkenlere göre farklılaşması üzerinde durulmuştur. Giriş kısmının sonunda şehirleşme hızı açıklanmış ve ülkemizdeki şehirleşme hızı ve oranı incelenmiştir.

II.. Bölümde; araştırmanın amacı doğrultusunda çalışmanın ele alınmış şekli ve irdeleme tekniği ortaya konulmuş, araştırmada kullanılan yöntem, bu yönetime bağlı araştırmada kullanılan çeşitli kriterler açıklanmıştır. Araştırmanın III. Bölümünde; kullanılan kriterler doğrultusunda, Ege Bölgesi'nde yer alan 10000 nüfus ve üzeri yerleşmelere ilişkin yapılan analiz çalışmaları irdelenerek değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmeler yorumlanmış ve sadece nüfus kriteri değil farklı kriterlerde kullanılarak şehir statüsünde olan yerleşimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu bölümde kullanılan kriterlere göre Ege Bölgesi'ndeki yerleşmeler hakkında elde edilen veriler, yapılan irdeleme ve değerlendirmeler Şekillerle ifade edilmiş, yerleşimlerin şehirsellik durumları ayrıntılı olarak çizelgelerle gösterilmiştir.

Sonuç bölümünde, şehir eşiğini geçen yerleşimlerin tespit edilmesinde kullanılan hesaplama metodu irdelenmiş ve araştırmanın konusu; şehir eşiği, şehirleşme oranı ve şehirleşme hızı Ege Bölgesi dahilinde özelden genele doğru yorumlanmıştır.

ABSTRACT

Summary of The Project (Different Criteria Establish At Proportion and Speed of Urbanization Determine, A Work in The Aegean Region.)

The introduction part of the research shows the aim of the researcher on determination of the urbanization rapidity and ratio of the used volume of criteria for the 10000 and higher populated settlements is not enough, determining it on the different criteria of city status quo, on calculating urban population mass the necessity of using to show this, explaining the concept “city” and on explaining the definition compared, and the differentiation of the “urbanization” compared with the different factors. At the end of introduction there will be an explanation of the concept “urbanization rapidity” and the urbanization rapidity and ratio of our country will be studied.

Second chapter will show the way of examination technique of the researcher and the way of investigation method, also by the method of the research different criteria of this research. Third chapter will show the analyses of the studies and evaluation of the settlements in Aegean Region that have a population of 10000 and above. These evaluations have been interpreted and not only population criteria but also the different criteria have been tried to be determined. Besides, with the help at the criteria which have been used, the data of the settlements in Aegean Region, the interpretation and evaluations have been shown on graphics, also the urban character of the settlements have been shown on very derailed tables.

The conclusion chapter study the calculation method of the determination of the research; the limit of the urbanization, the rapidity and the rate of urbanization, via the Aegean Region, have been interpret going from private to general.

1. GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Amacı

‘Ülkemizde şehirleşme hızı ve oranı için sadece 10.000 nüfus kriteri kullanılmakta ve 10.000+ nüfuslu yerleşmelerin 5 yıl aralıklı nüfus farkları göz önüne alınarak şehirleşme oranı ve hızı hesaplanmaktadır’(Atabay,1994). Demografik yapının şehirler için en önemli faktör olduğu, şehrsel olguların demografik yapıya bağlı olduğu gerçektir. Ancak sadece nüfus kriteri ile şehirleşme oranı ve hızı belirlendiğinde, şehrsel alanların özellikleri, büyüklükleri, şehrsel donatılar, donatıların ölçütleri, nicelik ve nitelikleri gibi unsurlarla nüfus arasındaki oran dikkate alınmamaktadır. Artan nüfusa göre yetersiz kalabilecek şehrsel fonksiyonlara bağlı şehrsel donatıların dikkate alınmaması durumunda da ortaya çıkan şehrsel kriterlerin doğru sonuçlar verdiği söylenemez.

Farklı bilim dalları şehri farklı bakış açıları ile tanımlamaktadırlar. Bu farklı şehir tanımlamaların bulunduğu ortak nokta hiyerarşik, çağdaş teknolojiyi kullanan, sosyalizasyonun varolduğu bir nüfus yoğunluğudur. Bu durum yerleşim alanındaki nüfus ile şehrsel donatılar arasında bir dengenin gerekliliğini ortaya koyar.

Şehirlerde yaşayan nüfus için eğitim, sağlık, yönetim vb. kamu tesis alanlarının kişi başına gerekli alanlar ve teçhizatlar açısından çağdaş normlara uygun olarak yapılandırılması gerekir. Bu tesis alanlarının büyüklükleri ve hizmet kapasiteleri, yerleşim alanlarının oluşturduğu bölgelerin ekonomik, kültürel, hizmetsel ve fiziksel dinamiklerine bağlı olarak da değişimler gösterebilir.

Yerleşim alanlarında yaşayan nüfusun sosyo- kültürel düzeyi şehrsel düzene uyum sağlanması, kamu hizmetlerinden faydalanılması, uzmanlaşmış iş gücü ve uzmanlaşmış iş alanlarının gelişmesi açısından önemlidir. Sosyo-kültürel düzeyin eğitim, öğretim ve diğer kültürel tesisler ile gelişebileceği gerçeği yerleşim alanlarının iç içe geçmiş sistematik bir döngüye sahip olduğunun göstergesidir.

Benzer şekilde sosyo- ekonomik yapının gelişmişlik düzeyi ile yerleşim alanlarındaki temel sektörler ve onlara bağlı fonksiyon alanları arasındaki denge; şehrin nüfus ve nüfusa bağlı gelişen fonksiyonlarıyla ve donatılarıyla bir bütün olduğunun unutulmaması gerekliliğini ortaya koyar.

Bu nedenlere bağlı olarak amaç, şehir statüsünün, şehirleşme hızı ve oranının belirlenmesinde sadece 10.000+ nüfus kriterinin kullanılmasının, günümüzde şehir olarak

tanımlanan bir yerleşim alanında olması gereken şehrsel donatılar ve fonksiyonlar değerlendirilmeden yapılan bir belirleme olduğu için sağlıklı sonuçlara çıkabileceğinin gösterilmesidir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda iyi bir örnek olacağı düşünülerek, Türkiye'nin gelişmiş bölgelerinden Ege Bölgesi'nde yer alan 10.000+ nüfuslu yerleşimler üzerinde çalışılmıştır. Ülkemizdeki bölgeler arasındaki nüfus artış hızları, ülkede yaşanan iç göç hareketlerine bağlı olarak çok farklılıklar göstermektedir. Ancak 1990, 1997 yılları arasında Türkiye'de genel olarak nüfus artış hızı 15,08 ve Ege Bölgesi'nde 15,04 civarındadır. (bakınız Çizelge 1.1) Bu durumun, Bölgenin çok fazla göç almadığını veya göç alma, göç verme miktarının eşit düzeylerde olduğunu vurgulaması açısından da araştırma için Ege Bölgesi iyi bir örnektir.

Çizelge 1.1 Bölgelerin Nüfus Artış Hızı (DİE,2000)

BÖLGELER	1990	1997	YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI (Binde)
AKDENİZ	7.026.489	8.058.311	19,27
DOĞU ANADOLU	5.346.208	5.614.907	6,90
EGE	7.594.977	8.452.087	15,04
G.DOĞU ANADOLU	5.159.464	6.128.973	24,31
İÇ ANADOLU	9.913.306	10.580.657	9,16
KARADENİZ	8.136.984	7.843.966	-5,16
MARMARA	13.295.607	16.186.673	27,67
TÜRKİYE	56.473.035	62.865.574	15,08

	KARA SINIRI
	BÖLGE SINIRI
	İL SINIRI

İL MERKEZİ
İLÇE MERKEZİ

Harita 1.1 Ege Bölgesi ve Üzerinde Çalışılan Yerleşimler

1.2 Şehir Kavramı

Uluslararası yazında olduğu gibi Türkiye’de de bilim adamları ve uygulayıcılar arasında şehir tanımı üzerinde bir görüş birliği yoktur. Sosyologlar, coğrafyacılar, şehirciler, iktisatçılar ve yöneticiler şehri kendi özel bilgileri çerçevesinde yorumlamakta ve kavramlaştırmaktadırlar (Keleş,1978).

Genellikle tarımsal uğraşların yoğunlaştığı yerleşimler kırsal; sanayi, ticaret gibi tarım dışı uğraşların yoğunlaştığı alanlar şehrsel alanlar olarak tanımlanmaktadır. Farklı bilim dalları uzmanlık konuları doğrultusunda şehir için farklı tanımlar yapmışlardır. Ancak gelişmiş ülkelerde şehirleşme tüm şehrsel teknik ve sosyal donatılarıyla bütünleşmiş bir olgu olduğu ve nüfusun da bu olguyu destekleyen önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Bu kavram üzerine temellendirilmiş şehir tanımları nüfus büyüklüğüne bağlı olarak yorumlanmıştır (Atabay, 1994), şöyle ki; şehrsel birim Christaller’e göre 50.000, Taylor’a göre 40.000, Doksiadis’e göre 20.000 kişiden başlayarak şehir karakterini kazanmaktadır. Benzer şekilde diğer ülkelerde yerleşim nüfusuna bağlı olarak yerleşimler tanımlanmakta ve sınıflandırılmaktadır. Bu tanımlamalar ve sınıflandırmalar şehirleşme, şehir eşiği açısından çok farklı olmasına rağmen diğer şehrsel özelliklerin varlığı da mevcuttur.

Ülkemizde Devlet Planlama Teşkilatı’da nüfusu baz alarak aşağıdaki kademelenmeyi yapmaktadır(Atabay,1994).

- 10.000 – 20.000 nüfuslu şehirler
- 20.000 – 50.000 nüfuslu şehirler
- 50.000 – 100.000 nüfuslu şehirler
- 100.000 – den fazla nüfuslu şehirler

İmar İskan Bakanlığı Bölge Planlama Dairesi 1985 yılı Türkiye’si için 10.000 nüfuslu yerleşmelerin şehir karakteri taşıyacağı varsayımı ile bu yerleşmeleri şehrsel birim olarak kabul etmiştir.

Bu noktada başta nüfus kriteri olmak üzere, şehir; sanayi ve hizmete dayalı gelişmiş bir ekonomik yapıya sahip uzmanlaşmış iş alanlarının ve iş gücünün barındığı, nüfusun ihtiyaçlarını üst düzeyde karşılayabilecek yeterlilikte kamu hizmetlerinin ve alanlarının bulunduğu alanlar olarak tanımlana bilinir.

1.3 Şehirleşme Oranı, Hızı Ve Ülkemizdeki Durum

Şehirleşme oranı Ülke ve Ülkesel bölgelerdeki yerleşmelerden şehir niteliğinde olanların toplam nüfusun ülke veya bölge toplam nüfusuna oranlanması ile belirlenmektedir.

Şehirselleşmelerin toplam nüfusu / Toplam nüfus (Şehir + Kırsal) = % şehirleşme oranı (Atabay,1994).

Şehirleşme hızının belirtilmesi için aralıklı nüfus sayımları birbirleri ile karşılaştırılmaktadır. Herhangi bir yıldaki şehir nüfusu 5 yıl sonraki nüfus ile karşılaştırılarak 5 yıl içinde artan veya eksilen nüfus yüzdesi saptanır.

DİE ve çeşitli kurumların istatistik verileri içerisinde bu şekilde hesaplanmış şehirleşme hızı, şehirleşme oranı, şehir nüfusu gibi veriler bulunmaktadır. Fakat bu veriler belirtildiği gibi 10000+ nüfus kriterine göre şehir olarak kabul edilen yerleşimlerin nüfuslarına göre hesaplanmaktadır. Bu verilere göre geçmişten günümüze şehirleşme oranı artmakta, şehirleşme hızı düşmektedir.(bakınız Çizelge 1.2, Çizelge 1.3, Sayfa:6) 1927’de % 16 olan şehirleşme oranı 1997 yılında % 60 seviyelerindedir.(Çizelge 1.3, Şekil 1.1, s:7) 1965-1970 yılları arasında 100 kişiden 6 kişi şehir nüfusuna katılmaktadır. Bu demektir ki 1965 yılında Türkiye nüfusu 31.391.207 ve şehir nüfusuna katılan kişi sayısı 1.900.000 civarındadır. 1995-2000 yılları arası 100 kişiden yaklaşık 4-5 kişi şehirli olmaktadır. Buradan da 1995 nüfusuna (62.171.000) göre şehir nüfusuna katılan kişi sayısı 2.800.000 civarındadır. (Çizelge 1.2) Görüldüğü üzere ülkemizde nüfus artmakta, bağlı olarak şehir nüfusuna katılan kişi sayısı artmakta, nüfus artış hızı ve şehirleşme hızı düşük bir ivme ile azalmaktadır.

Çizelge 1.2 Türkiye’de Demografik Hızlar (DİE ve DPT, 2000)

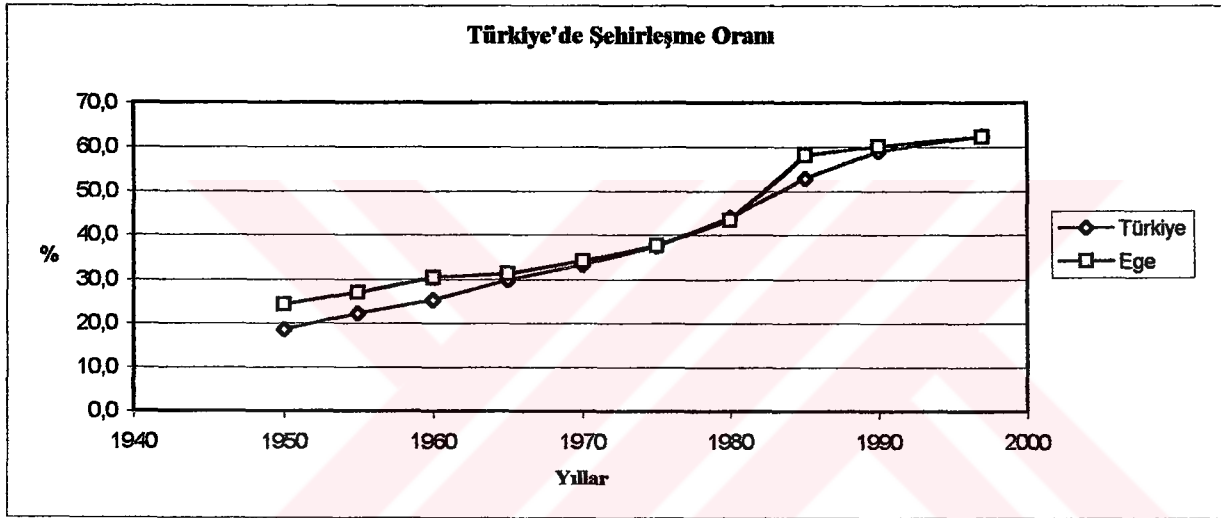
Yıllar	Nüfus Artış Hızı (%)	Şehirleşme Hızı (%)
1965-1970	2,52	6,03
1970-1975	2,50	5,62
1975-1980	2,06	4,40
1980-1985	2,49	4,91
1985-1990	2,17	4,99
1990-1995	1,85	4,40
1995-2000(1)	1,62	4,67

Çizelge 1.3 Türkiye’de 1927-1997 Yılları Arası Şehirleşme Oranı (Atabay,1994).

Yıllar	Toplam Nüfus	Şehir Nüfusu	Şehirleşme Oranı %
1927	13.648.270	2.236.085	16,4
1935	16.158.018	2.684.197	16,6
1940	17.820.950	3.214.471	18,0
1945	18.790.174	3.441.895	18,3
1950	20.947.188	3.883.865	18,5
1955	24.064.763	5.328.846	22,1
1960	27.754.820	6.967.024	25,1
1965	31.391.207	8.910.665	28,4
1970	35.605.176	11.931.038	33,5
1975	40.197.669	15.015.095	37,4
1980	44.736.957	19.645.007	43,9
1985	50.664.458	26.865.757	53,0
1990	56.473.035	33.326.351	59,0
1997	62.171.000	38.853.969	62,5

Çizelge 1.4 Türkiye ve Bölgelerin 1950-1997 Yılları Arası Şehirleşme Oranı

Bölgeler	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997
Marmara	36,5	41,8	43,3	47,3	47,0	51,9	54,6	77,8	78,4	78,3
Akdeniz	21,7	25,8	31,6	34,4	39,7	44,6	47,7	56,0	59,2	61,3
Ege	24,1	26,9	30,3	31,2	34,2	37,6	43,4	58,1	60,2	62,4
İç Anadolu	19,9	23,3	24,8	30,0	36,5	42,7	46,7	54,5	57,8	69,6
G.D. Anadolu	15,1	15,4	16,1	18,5	25,8	30,9	49,1	53,7	58,7	64,1
D. Anadolu	8,5	10,1	13,4	16,8	20,3	23,4	34,4	39,1	43,3	53,9
Karadeniz	7,1	9,1	11,4	13,5	17,8	20,3	28,1	36,4	39,4	48,0
Türkiye	18,5	22,1	25,2	29,8	33,2	37,4	43,9	53,0	59,0	62,5

Şekil 1.1 Türkiye'de ve Ege Bölgesinde Şehirleşme Oranı

Belirtildiği üzere şehirleşme ile ilgili olarak çizelgelerde görülen değerler 10.000 + nüfus bazından hareket edilerek hesaplanmıştır. Araştırmada çalışma alanı olan Ege Bölgesini benzer şekilde incelendiğinde; Ege bölgesinin 1997 yılı itibari 10.000 + nüfuslu yerleşimlerin toplam nüfusu 4.890.588 kişidir. Bu değere göre şehirleşme oranı;

$$10.000 + \text{Nüfuslu yerleşmeler toplamı} / \text{Ege Bölgesi toplam nüfusu} = \% \text{ Şehirleşme oranı}$$

$$4.890.588 / 7.843.966 = \% 62,4\text{'tür.}$$

Bu değer; 1990 yılında % 60,2, 1985 yılında % 58,1 ve 1980 yılında % 43,4'dir. Şekil 1.1'de izlendiği gibi söz konusu yıllar içerisinde bu değerler hemen hemen Türkiye'nin şehirleşme oranı değerleri ile aynı seviyededir. (bakınız Çizelge 1.4)

2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM

Araştırmanın temel içeriğinde belirtildiği gibi, şehirleşme oranı ve hızının saptanmasında ele alınacak kriterler ve bu kriterlerle bir yöntem dahilinde şehir eşiklerinin saptanarak, şehirleşme hızı ve oranının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Seçilen kriterler açısından Ege Bölgesi'nin 10.000+ nüfuslu yerleşmelerinde (merkez ilçeler ve metropoliten alan içerisinde kalan yerleşimler dışında) bir irdeleme yapılmıştır. Kriterlerin seçiminde, kriterlerin objektif ve birbirleriyle kıyaslanabilecek nitelikte olmasına, şehrsel fonksiyonları kapsamasına dikkat edilmiştir. Bu kriterler temel olarak sosyo-ekonomik veriler, sosyo- kültürel veriler, şehrsel altyapı, sektörel dağılım ve bölgesel ölçekte yerleşimlerin diğer yerleşimlere bağımlılık ve bağımsızlık oranları olarak ana başlıkları altında toplanabilir.

Bölgedeki 10.000 + nüfuslu yerleşimlerin gelişmişlik düzeylerini saptamak üzere sosyo – ekonomik ve kültürel içerikli 100 soruluk bir anket hazırlanarak ilgili şehirlerin kaymakamlıklarına gönderilmiştir. Kamu yöneticileri tarafından cevaplandırılan anket formlarının bir kısmının çeşitli nedenlerle tarafıma ulaşamaması nedeniyle, eksik kalan yerleşimlere anket formu bir kaç kez tekrar gönderilmiş ve eksik kalan yerleşimlere ilişkin anketlerin cevapları alınmıştır.

Şehirleşme oranı ve hızı Bölgenin yerleşmelerine ilişkin verileri açısından değerlendirilmek üzere bir hesaplama yöntemi geliştirilmiştir. Bu hesaplama yönteminde limit=1.00 alınmış, yerleşim alanlarından 1.00 ve üzerinde değerlere sahip olanlar şehir olduğu varsayılmıştır.

Anketin sosyal ve teknik altyapısal bölümünün değerlendirilmesinde ülkemizde imar planı yapımında İmar ve İskan Bakanlığı'nın kabul ettiği ve şehircilik eğitiminde kullanılan standartlar kriter olarak alınarak, varolan donatının var olması gereken donatıya oranlanarak yeterlilik oranları hesaplanmıştır.

Varolan Donatı / Olması Gereken Donatı = Yeterlilik Oranı (Atabay,1994).

Varolan donatının, olması gereken donatıya bölümünde yerleşimlerde nüfusa bağlı donatı yeterliliği varsa, bölüm 1.00 değerini verir. Bu nedenle hesaplama yönteminde limit 1.00 alınmıştır. Yerleşimlere ait verilerden yüzdesel olarak ifade edilen verilerde (sektörel dağılım yüzdesi, genç nüfus yüzdesi gibi) hesaplama içine dahil edilmesi için 1.00 'e oranlanmıştır. Aşağıdaki formülde z / m şeklinde ifade edilmiştir.

Şehir eşiği ve şehirleşme oranı; donatı standartlarına göre hesaplanan yeterlilik oranları ve yüzdesel verilerin 1.00 limitine oranları toplamının, kriter olarak kullanılan fonksiyonların,

donatıların, dağılımların toplam sayısına bölünerek hesaplanmıştır.

Buna göre;

x = Varolan donatı değişkeni

y = Olması gereken donatı değişkeni

z = Yüzdesel veri değişkeni

m = Yüzdesel veri sınır değişkeni

n = Değişkenler toplamı

S_E = Şehirleşme Eşiği

$$S_E = \frac{\left(\frac{x_1}{y_1} + \frac{x_2}{y_2} + \dots + \frac{z_1}{m_1} + \frac{z_2}{m_2} + \dots + n \right) + 1}{n + 1} \quad (2.1)$$

veya

$$S_E = \frac{\left(\sum \frac{x}{y} + \sum \frac{z}{m} \right) + 1}{n + 1} \quad (2.2)$$

şeklinde formüle edilebilir.

Formülde varolan donatıların, olması gereken donatılara bölümü, mevcut donatıların yeterlilik oranları x / y ile ve yüzdesel verilerin belirlenen sınır değerlerine göre yeterlilik oranları z / m ile gösterilmiş, 10000 + nüfus kriteri de bu araştırmada kullanılan kriterlerden biri ve araştırmada incelenen yerleşimlerin tümü 10000 + nüfusa sahip olduğu için formülün pay ve paydasına da +1 değeri eklenmiştir.

Elde edilen veriler çeşitli Çizelge ve Şekillerle ifade edilmiştir. Araştırma ve ankette kullanılan şehirsiz özelliklere, fonksiyonlara ve donatılara ait kriterler ana başlıklar altında toplanarak, bunlara ilişkin açıklamalar aşağıda yapılmıştır.

2.1 Araştırmada Kullanılan Kriterler

2.1.1 Yerleşmelerin Nüfusu

‘Araştırmada şehirselleşen veya kırsal yapıya sahip oldukları saptanacak olan yerleşmelerdeki yaşayanların sayısının tespiti, planlamada ve planlama için gerekli olan sosyo – ekonomik araştırmalarda çıkış noktasıdır. Araştırmada 10.000 kişilik nüfus kriteri, diğer kriterlerin başında gelmekte ve diğer kriterlerde hesaba katılmak koşulu ile en az 10.000 kişilik bir insan topluluğunun şehirselleşen nitelikteki yaşamı sağlayabileceği varsayılmaktadır’ (Atabay,1994) araştırma yönteminde belirtildiği gibi bu kriter, araştırmada incelenen tüm yerleşimler 10000 + nüfusa sahip olduğu için, ortaya konulan hesap yönteminin pay ve paydasına +1 eklenerek değerlendirilmiştir.

2.1.2 Yerleşmelerin Yoğunluğu Ve Konut Tipleri

Araştırmada yerleşmelerin eylemsel olarak yapılanmış olan veya bu alanlar arasında bulunup ta üzerinde yapı olmamasına rağmen kısa süre içinde yapılacağı belirgin olan (gelişme alanları hariç) alanların tümü yerleşik alan olarak kabul edilmiştir. Bu yaklaşım ile yerleşme nüfusunun gerçekten barındığı ve kullanarak eyleme sokmuş olduğu alanlar ile nüfus oranları gösterge olarak alınmıştır.

Böylece şehirselleşen karakterde olduğu kesinleşmiş olan büyük nüfuslu şehirlerimizde izlenen merkez ve merkeze yakın konut alanlarına benzer şekilde apartmanlaşmanın, fazla olduğu yerleşmelerde %60 ve üzeri, apartmanlaşmanın az olduğu yerleşimlerde %40 ve üzeri apartmanlaşma oranı olan yerleşimler araştırmada şehirselleşen nitelikte olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın yöntemi bölümünde belirtilen formülde z / m ile ifade edilen, yüzdesel değerin (z) yüzdesel veri sınır değişkenine bölünmesi (m) ile yerleşimlerin apartmanlaşma yüzdeleri 1,00’e oranlanarak irdelene yapılmıştır. Bu kriterde apartmanlaşmanın fazla olduğu yerleşimlerde yüzdesel veri değişkeni 60, apartmanlaşmanın az olduğu yerleşimlerde 40’dır.

2.1.3 Yerleşme Alanlarında Eğitim Tesislerinin Yeterlilik Oranı

Ülkemizde kullanılan standartlara göre anaokulu, ilköğretim, orta ve lise düzeyindeki eğitimle ilgili yaş grupları ve öğrenci sayılarına göre okul sayıları normal ortalama gereksinme sayıları olarak alınmış ve mevcut eğitim kuruluşlarındaki derslik ve öğrenci sayıları karşılaştırılmıştır. Buna göre 4500-7000 nüfus için 1 ilköğretim okulu, 10000-15000 nüfus için en az 2 ilköğretim okulu 15000-20000 nüfus için 1 lise temel gereksinim olarak kabul edilmiştir.

Ayrıca iller bazında yaş ve cinsiyet bağılı nüfus verileri incelenerek çağ nüfusu elde edilmiş ve genel olarak okul kapasiteleri ile karşılaştırma yapılmıştır. Yerleşimlerde ki mevcut donatı değerleri, bu şekilde nüfusa göre hesaplanan olması gereken donatı standartlarına (mevcut ilköğretim sayısı/ gerekli ilköğretim sayısı, mevcut lise sayısı/ olması gerekli lise sayısı gibi) bölünerek ortaya çıkan yeterlilik oranları toplanmış ve bu toplamın, toplam yeterlilik oranı sayısına bölünmesi şeklinde irdeleme ve değerlendirme yapılmıştır.

2.1.4 Sağlık Altyapısının Yeterlilik Dereceleri

Araştırmada yerleşim alanlarına ilişkin sağlık tesisleri ve sağlık personeli hakkında çeşitli veriler toplanmış ve sağlık hizmetlerinin organizasyonu ile ilgili, her 1000 kişilik yerleşme nüfusuna 10 adet yatak birimi, en az 1 doktor ve 4 sağlık personeli ölçüt olarak alınmıştır. Bu ölçütlere göre varolan donatılar yeterlilikleri bir önceki kriterde anlatıldığı üzere, mevcut donatı değerleri, olması gereken sağlık donatısı değerine bölünerek hesaplanmış ve irdelemeler yapılmıştır.

2.1.5 Sanayi ve Hizmet Sektöründe Çalışan Nüfus

Hizmet sektörü ve sanayi sektöründe çalışan nüfus yüzdeleri toplamı bir kriter olarak ele alınmıştır. Sektörlerin yüzdelenmesi sonucunda gelişmekte olan 10000 + nüfuslu yerleşmelerde tarım dışı iki sektörün toplam olarak % 60 oranını sağlaması, tarım sektörünün % 40'ın altında olması şehrsel olguların başlangıcı olarak kabul edilerek değerlendirilmiştir(Atabay,1994). Bu irdelemeler doğrultusunda sanayi ve hizmet sektörlerinde çalışan nüfus yüzdeleri toplamında, % 60 yüzdesel veri sınır değişkeni olarak alınmış; yüzdesel veriler, yüzdesel veri sınır değişkenine bölünerek yeterlilik oranları hesaplanmıştır.

2.1.5.1 Ticaret Ve Hizmet Tesislerinin Varlığı

Araştırmada yerleşmelere ilişkin ticari şirket sayıları, büro sayıları, dinlenme ve barınma tesis sayıları, yeme – içme ve eğlence tesis sayıları ve bu şehrsel hizmet alanlarında (hizmet sektöründe) çalışan nüfus elde edilmeye çalışılmıştır. Yerleşimlerin çalışan nüfus sayılarına göre hizmet sektöründe çalışan nüfus yüzdeleri bulunarak, sanayi sektöründe çalışan nüfus yüzdesi ile birlikte ‘Sanayi ve Hizmetler Sektöründe Çalışan Nüfus’ başlığı altında belirtildiği gibi irdeleme ve değerlendirme yapılmıştır.

2.1.5.2 Yerleşme Alanlarında Sanayi Kuruluşlarının Varlığı

Şehir niteliğindeki her yerleşim de kendi gereksinmelerine ve çevreye hitap eden sanayi ve küçük sanayi kuruluşları bulunduğu gerçeğinden yola çıkılarak, sanayi ve küçük sanayi kuruluşlarının ve bu kuruluşlarda çalışanların sayısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler, çalışan nüfusa oranlanarak, sanayi sektöründe çalışan nüfus yüzdesi hesaplanmış hizmet sektöründe çalışan nüfus yüzdesi ile birlikte ‘Sanayi ve Hizmetler Sektöründe Çalışan Nüfus’ başlığı altında belirtildiği gibi irdeleme ve değerlendirme yapılmıştır.

2.1.6 Tarım Sektöründe Çalışan Nüfus

Hizmet ve sanayi sektörlerine ilişkin elde edilen veriler ve değerlendirmeler ile alınmış bilgiler doğrultusunda tarım sektöründe çalışan nüfus irdelenmeye çalışılmıştır. Sanayi ve hizmet sektöründe çalışan kişi sayısının toplam çalışan kişi sayısına göre fazla olması, tarım sektöründe çalışan nüfus sayısının düşük olmasının göstergesidir. Bu durum yerleşim alanlarının sanayi ve hizmet sektörünün gelişmişliğiyle şehir kavramına uygun olduklarının bir belirticidir.

Tarım sektöründe çalışan nüfus için yüzdesel veri sınır değişkeni (z) 40 alınarak, tarım sektöründe çalışan nüfusun düşük olması yerleşim alanlarını şehir olgusuna yaklaştırdığı için yüzdesel veri sınır değişkeninin yüzdesel veriye bölünmesi (z / m) şeklinde ters orantı ile değerlendirme yapılmıştır. Şehir eşiğinin hesaplanmasında, hizmet ve sanayi sektöründe çalışan nüfus ile tarım sektöründe çalışan nüfus temel olarak yerleşimlerde çalışan toplam nüfusu oluşturması nedeniyle sanayi + hizmet kriteri ve tarım kriterinin aynı anda kullanılması ekstra bir artışa veya düşüşe neden olacağı için hizmet ve sanayi sektöründe çalışan nüfus hesaba katılırken tarım sektöründe çalışan nüfusunda hesaba katılması gereksiz bulunmuştur.

2.1.7 Güvenlik

Yerleşim alanlarında güvenliliğin sağlanması insanların rahat ve huzurlu yaşamaları açısından önemli olduğu kesindir. Bu nedenle yapılan araştırmada, yerleşmelerde güvenlik güçlerinin sayısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen polis, jandarma veya güvenlik görevlisi sayısı toplam olarak değerlendirilmiş, elde edilen verilerin ortalaması olarak 400 kişilik nüfusa ‘1’ güvenlik memuru oranına göre yerleşmeler için gerekli güvenlik görevlisi sayısı belirlenmiştir. Mevcut güvenlik görevlisi sayısı, gerekli güvenlik görevlisi sayısına bölünerek yeterlilik oranları belirlenmiştir.

2.1.8 Bankaların Durumu

Bankacılık ticari aktivitelerin var olduğu merkezlerde gereksinmelere göre yerini alan bir faaliyet koludur. Ticari merkezlerin iş yoğunluğu da bu tür kuruluşların sayılarını ve bu hizmetlerde çalışan nüfusu artırıcı bir özelliktir. Araştırmada banka sayıları ile nüfus oranlanarak hesaplama yapılmıştır. Yerleşimler hakkında elde edilen verilere göre ortalama 4500 nüfusa '1' banka (Atabay,1994) biçiminde, gerekli banka sayısı tespit edilmiş ve varolan banka sayıları olması gereken banka sayılarına bölünerek yeterlilik oranları hesaplanmıştır.

2.1.9 Yerleşmelerdeki Teknik Altyapıların Yeterlilik Dereceleri

Yerleşim alanlarında genel olarak elektrik, su-kanalizasyon, yeşil alanlar ve ulaşım açılarından altyapı sistemleri alınan bilgiler doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır. Elektrik şebekesinin yetersiz olması '0', yeterli olması '1' şeklinde bir değerlendirme yapılmıştır. Benzer biçimde şehirlerde güvenlik ve görsellik açısından önemli bir unsur olan sokak aydınlatma sisteminde eksiklik olması, kanalizasyon sisteminde eksiklik veya çukur sisteminin kullanılması '0' ile tersi '1' ile değerlendirilmiştir. Yerleşim alanlarından ulaşım ve yeşil alanlar için alınan bilgilerde benzer şekilde değerlendirilmiştir.

Teknik altyapı kriteri altında bahsedilen değerler ve yeterlik oranları toplandıktan sonra toplam değer ve yeterlilik oranı sayısına bölünerek irdeme ve değerlendirme yapılmıştır.

2.1.10 Yerleşme Alanı İçinde Yeşil Alan Sistemi

Araştırma yer alan yerleşmelerin büyük bir çoğunluğun çevresinde organize olmamış serbest ve açık alanlar bulunmaktadır. Merkez kesimleri dışındaki alanlarda bahçeli konut tipleri ile barınma gereksinmesi karşılandığından, büyük şehirlerimizde olduğu gibi kamuoyunda henüz yeşil alan talebi bulunmamaktadır (Atabay,1994). Bağlı olarak pek çok yerleşimde şehirsiz alan içindeki organize yeşil alanların yetersiz olduğu yerleşim alanlarına ilişkin alınan bilgilerde görülmektedir. Bu nedenle azda olsa organize yeşil alana sahip olan yerleşimler '1' olmayan yerleşimler '0' ile değerlendirilerek, teknik altyapı kriteri içerisinde irdelenmiştir.

2.2 Araştırmada Kullanılan Diğer Kriterler

Bu başlık altında yerleşmelerin birbirleri ile etkileşimleri irdelenmeye çalışılacak, şehirsiz donatı standartlarına bağlı olarak; yerleşim olanlarında bulunmayan veya bulunması mümkün olmayan donatıların veya ihtiyaçların nerelerden karşılandığı irdelenerek, merkez yerleşmelere ve birbirlerine göre *üst kademe merkez* veya *alt kademe merkez* olma durumları

incelenmeye çalışılmıştır.

Bu inceleme için yerleşimlerin;

- 1) Eğitim tesislerinin yeterlilik oranları ve diğer yerleşimlerdeki eğitim tesislerinden faydalanma durumları.
- 2) Sağlık tesislerinin yeterlilik oranları ve diğer yerleşimlerdeki sağlık tesislerinden faydalanma durumları.
- 3) Kamu tesislerinde eksiklik olması veya yeni tesislere ihtiyaç duyulması.
- 4) Diğer yerleşimlerle ulaşım bağlantısı, ulaşım araçları ve mesafeler.
- 5) Sanayi ve hizmet sektörünün yeterlilik oranları ve yerleşmelerde yaşayan nüfusun talebinin üzerinde olması.
- 6) Eğlence tesislerinin, kültürel tesislerin ve spor tesislerinin varlığı.
- 7) Göç ile gelen nüfus sayısı.
- 8) Gecekondulaşmanın varlığı.
- 9) Banka hizmetlerinden faydalanan kişi sayısı.

İncelenerek, sektörlerin ve tesisler yeterlilik oranı limitin altında ve ihtiyaçları karşılamak için diğer yerleşimlere gidiliyorsa bir alt kademe merkezlik unsuru, limite yakınsa büyük oranda kendi kendine yeterlilik unsuru ve tesislerin kapasitelerinin limitin aşırı düzeyde üstünde olması bir üst kademe merkezlik unsuru olarak belirlenmiştir. Göç ve gecekondulaşmanın, iş olanağına bağlı oluşması; yerleşimlerde mevcut faal nüfusun üzerinde faal nüfus talebinin olabileceğini ortaya koyması açısından bir üst kademe merkezlik unsuru olarak ele alınmıştır. Bunun yanında yerleşimlerin birbirleriyle daima etkileşim içinde oldukları gerçeğinden hareketle, diğer yerleşim alanlarına ne kadar bağımlı-bağımsız olduklarının yüzdesi, açıklanan ögelere göre hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında yer alan yerleşimlerin birer alt kademe merkez oldukları ve kendi içlerinde birbirlerine göre bir alt kademe merkez veya bir üst kademe merkez oluşturdukları kesindir. Yerleşimlerin %50 ve üzerinde bağımsız olmaları bir üst kademe merkezlik, % 50'nin altında bağımsız veya %50'nin üzerinde bağımlı olmaları bir alt kademe merkezlik olarak nitelendirilmiş ve bağımsızlık yüzdesinin fazla olması şehirleşme açısından pozitif unsur olarak değerlendirilmiştir. Şehirleşme eşiğinin hesaplanmasında, birbirlerine bağıl oldukları için bağımlılık ve bağımsızlık yüzdelерinden sadece birisi ele alınmıştır. Benzer yüzdesel kriterlerin hesaplanmasında yapıldığı gibi yüzdesel veri (z), yüzdesel veri sınır değişkenine (m) bölünerek (z / m) yeterlilik oranları hesaplanmıştır. Yüzdesel veri sınır değişkeni 50 olarak alınmıştır.

Bağımlılık oranı da, şehirleşme açısından negatif bir unsur olduğu için yüzdesel veri sınır

değişkeni (m) yüzdesel veriye bölünerek (m / z) ters bir orantı ile yeterlilik oranları hesaplanmıştır.

3. KULLANILAN KRİTERLERE GÖRE EGE BÖLGESİ ŞEHİRLERİNİN İRDELENMESİ VE BULGULARA BAĞLI YORUMLANMASI

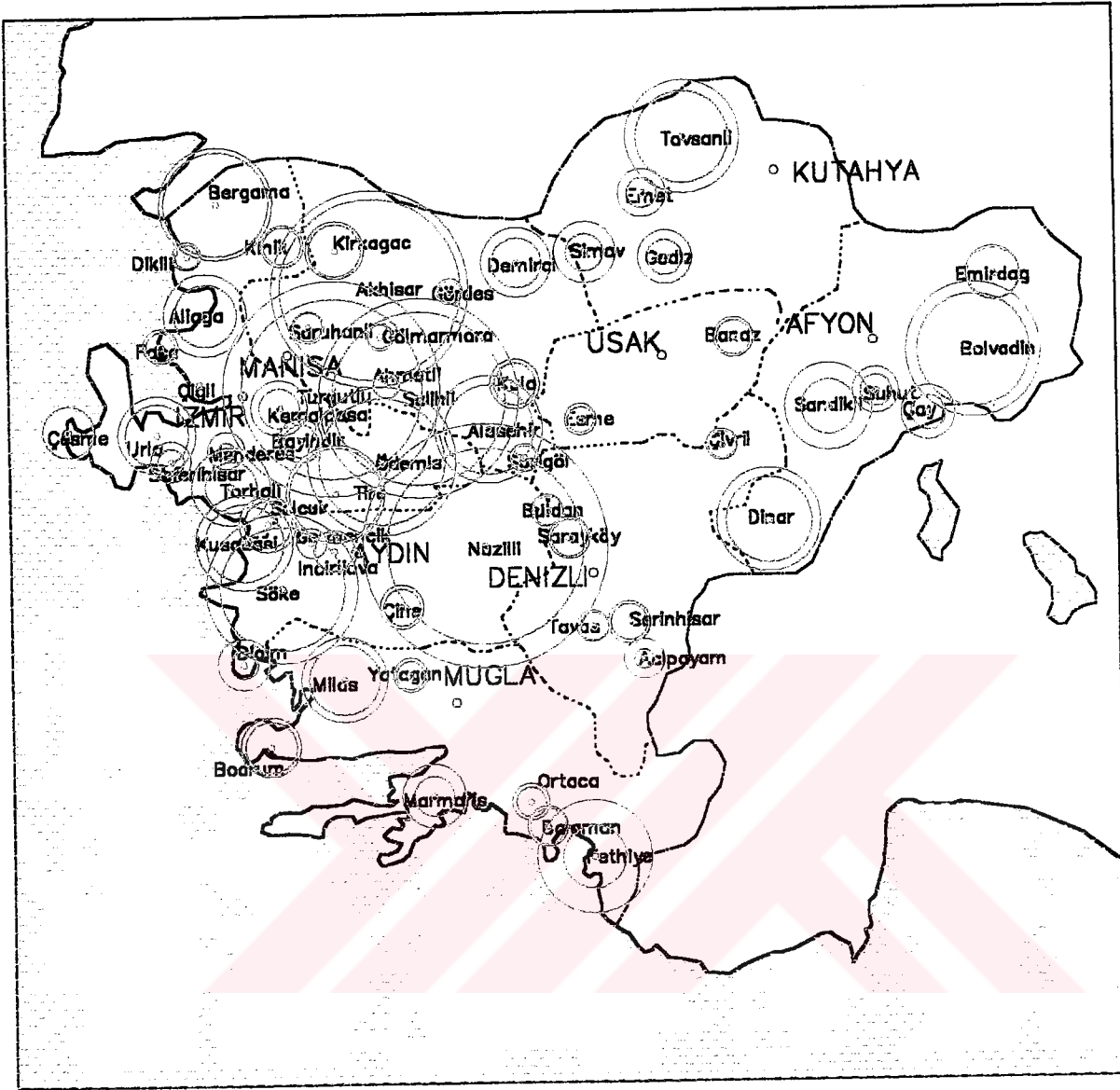
3.1 Kullanılan Kriterlere Göre Değerlendirme

Araştırmada 51 yerleşme incelenmiştir. Yerleşim alanlarından 21 tanesi alansal büyüklük ve yoğunluk açısından, 30 tanesi eğitim kriterinin yeterliliği açısından, 22 tanesi sağlık kriterinin yeterliliği açısından, 21 tanesi sanayi ve hizmet sektöründe çalışan nüfus kriteri açısından, 34 tanesi güvenlik kriteri açısından, 28 tanesi bankaların yeterliliği açısından 1,00 limitini aşmışlardır. Kriterler için kullanılan limitleri aşan yerleşimler genelde 10000-20000 ve 20000-30000 nüfus aralıklarında yoğunlaşmaktadırlar. Kullanılan kriterlerden güvenlik ve eğitim kriterinde limiti aşan yerleşim sayılarının fazla olduğu görülmektedir. Sahil yerleşimleri özellikle bankaların yeterliliği ve güvenlik açısından limitlerin çok üstünde değerlere ulaşmışlardır. Altyapı açısından sadece 3 yerleşim limiti yakalamıştır. Kriterlere göre ayrı ayrı irdeleme ve yorumlar aşağıda yapılmıştır.

Yerleşmelerin Nüfusu

Ege bölgesinde yer alan, araştırmada incelenen yerleşimlerin nüfus büyüklüklerine baktığımız zaman, Ege Bölgesi'nin orta batısında büyük nüfuslu yerleşimler yoğunlaşmaktadır. Ege Bölgesi'nin iç kesimlerinde yer alan Uşak, Denizli Aydın ve Manisa illerine bağlı 10000-20000 nüfus arası yerleşimlerde 1990-1997 yılları arasında nüfus artışı çok düşüktür. Afyon ve Kütahya illerine bağlı ilçelerin %20-%30 seviyelerinde artış olduğu görülmektedir. Sahil yerleşmelerinden Fethiye ve Didim'in 1990-1997 yılları arasında nüfusu %45 civarında artmıştır. Diğer sahil yerleşimlerinin hemen hemen hepsinde göze çarpan seviyelerde nüfus artışı vardır. Ege bölgesinde en fazla nüfus artışı görülen yerleşimler, Ege Bölgesi'nin orta batı kesimlerinde yer alan Aydın ili Nazilli, Söke ilçesi, Manisa ili Turgutlu, Salihli, Akhisar ilçeleri ve İzmir ili Ödemiş , Torbalı ilçeleridir. (Bakınız Çizelge 3.1,s:18; Şekil 3.1, s:19)

Araştırmada 10000 + nüfuslu, nüfus kriterine göre şehir olarak kabul edilen yerleşimler incelenmiştir. Ancak araştırmanın amacı doğrultusunda farklı kriterlerde göz önüne alınarak yerleşimlerin şehirselleşmiş özelliklere sahip olup olmadıkları incelendiğinde sadece 21 yerleşim yeterliliğe sahiptirler ve bu yerleşimler genelde 10000 ile 30000 nüfus arasındadır.

LEJAND

- NÜFUS
- 1990 NÜFUSU
 - 1997 NÜFUSU

Nüfus Büyüklüğü Çizelgesi

0 20.000 40.000 60.000 Kişi

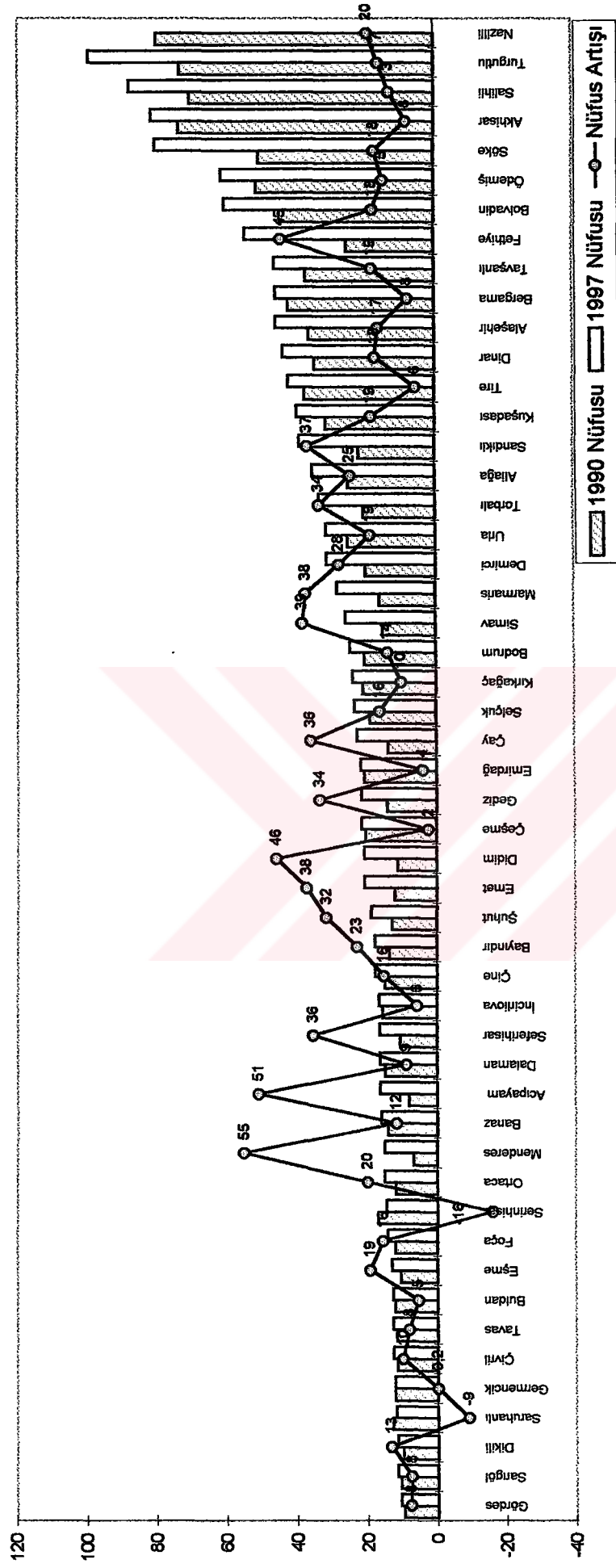
- KARA SINIRI
- BÖLGE SINIRI
- İL SINIRI
- İL MERKEZİ
- İLÇE MERKEZİ

Harita 3.1 Yerleşim Alanları ve Nüfus Büyüklükleri

Çizelge 3.1 Yerleşmelerin 1990-97 Yılları Arası Nüfus Artış Miktarları ve Yüzdeleri

	Yerleşim	Nüfus 1990	Nüfus 1997	Nüfus Artış Miktarı	Nüfus Artış Yüzdesi
10000-20000 Nüfus	1 Gördes	9.767	10.573	806	8
	2 Sarıgöl	10.677	11.545	868	8
	3 Dikili	10.023	11.583	1.560	13
	4 Saruhanlı	12.977	11.879	-1.098	-9
	5 Germencik	12.285	12.258	-27	-0,2
	6 Çivril	11.445	12.698	1.253	10
	7 Tavas	11.777	12.818	1.041	8
	8 Buldan	12.202	12.900	698	5
	9 Eşme	10.547	13.073	2.526	19
	10 Foça	12.057	14.295	2.238	16
	11 Serinhisar	17.112	14.734	-2.378	-16
	12 Ortaca	12.109	15.160	3.051	20
	13 Menderes	6.799	15.225	8.426	55
	14 Banaz	14.287	16.190	1.903	12
	15 Acıpayam	8.054	16.495	8.441	51
	16 Dalaman	15.025	16.496	1.471	9
	17 Seferihisar	10.720	16.642	5.922	36
	18 Incirliova	15.870	16.831	961	6
	19 Çine	15.201	17.993	2.792	16
	20 Bayındır	13.862	18.066	4.204	23
	21 Şuhut	12.982	19.086	6.104	32
	22 Emet	12.246	19.625	7.379	38
20000-30000 Nüfus	23 Didim	11.378	21.109	9.731	46
	24 Çeşme	20.622	21.113	491	2
	25 Gediz	14.492	21.922	7.430	34
	26 Emirdağ	21.144	22.023	879	4
	27 Çay	14.147	22.224	8.077	36
	28 Selçuk	19.412	23.224	3.812	16
	29 Kırkağaç	21.421	23.857	2.436	10
	30 Bodrum	20.931	24.385	3.454	14
	31 Simav	15.460	25.182	9.722	39
	32 Marmaris	18.361	28.290	9.929	38
	33 Demirci	20.576	28.667	8.091	28
30000-40000 Nüf.	34 Urla	25.648	31.723	6.075	19
	35 Torbalı	21.167	32.002	10.835	34
	36 Alağa	25.450	33.853	8.403	25
	37 Sandıklı	22.359	35.586	13.227	37
	38 Kuşadası	31.911	39.265	7.354	19
40000-50000 Nüfus	39 Tire	37.855	40.087	2.232	6
	40 Dinar	34.990	42.434	7.444	18
	41 Alaşehir	36.649	44.025	7.376	17
	42 Bergama	42.554	46.121	3.567	8
	43 Tavşanlı	37.623	46.183	8.560	19
	44 Fethiye	25.783	46.479	20.696	45
50000-Üzeri Nüfus	45 Bolvadin	44.869	54.917	9.948	18
	46 Ödemiş	51.620	60.756	9.136	15
	47 Söke	50.866	61.690	10.824	18
	48 Akhisar	73.944	80.653	6.709	8
	49 Salihli	70.861	81.756	10.895	13
	50 Turgutlu	73.634	88.201	14.567	17
	51 Nazilli	80.277	99.903	19.626	20

YERLEŞİMLERİN NÜFUSLARI VE NÜFUS ARTIŞLARI

Şekil 3.1 Yerleşim Alanların Nüfusları ve Nüfus Artışları

Yerleşmelerin Yoğunluğu Ve Konut Tipleri

Bir yerleşimde yoğunluk nüfusa ve alansal büyüklüğe bağlıdır. Alansal büyüklük de genel olarak yerleşim alanının bulunduğu bölgenin fiziksel yapısına, şehrin yatayda veya dikeyde gelişmesine bağlıdır. Alınan bilgilere göre incelenen yerleşimlerden 26 tanesinde apartmanlaşma, dikeyde gelişim fazladır. 4 yerleşimde (Urla, Dalaman, Serinhisar ve Eşme) apartmanlaşma %10 civarında, 13 yerleşimde (Bolvadin, Dinar, Urla, Kırkağaç, Çeşme, Emet, Şuhut, Dalaman, Ortaca, Serinhisar, Eşme, Saruhanlı ve Sarıgöl) apartmanlaşma %20 civarında ve altındadır. Bu demektir ki yerleşmelerin hemen hemen yarısında az katlı bahçeli evler çoğunluktadır. (bakınız Çizelge 3.2 s:21, Şekil 3.2, s:22)

Apartmanlaşma, 19'üzyılda sanayi üretiminin gelişimi ile fabrika çevrelerinde yoğunlaşan işçi nüfusunu kooperatif yaşam tarzı biçiminde örgütlemek amacı ile ortaya çıkan konut alanları ile gelişmiş ve Türkiye'de 1950'lerde sanayiinin gelişimi ile apartmanlaşma başlamış, 1980'lerde hızlı bir artış göstermiştir. İnceleme alanı Ege Bölgesi'nde yer alan yerleşimlerden Nazilli, Ödemiş, Alaşehir, Akhisar, Aliğa, Tavşanlı gibi sanayiinin gelişmiş olduğu yerleşimlerde apartmanlaşmanın çok olduğu gözlenmektedir. Sahil yerleşimlerinde apartmanlaşma az seviyelerdedir.

Yerleşmelerden, bu kriter için belirlenen standartlara göre Nazilli, Salihli, Akhisar, Ödemiş, Tavşanlı, Bergama, Alaşehir, Tire, Kuşadası, Sandıklı, Aliğa, Torbalı, Marmaris, Simav, Selçuk, Çay, Gediz, Bayındır, Çine, Tavas ve Çivril olmak üzere toplam 21 yerleşim şehir eşiği (1,00) limitini aşmıştır. (bakınız Çizelge 3.2 s:21,Şekil 3.2, s:22)

Yerleşme Alanlarında Eğitim Tesislerinin Yeterlilik Oranı

Yerleşim alanlarının 30 tanesi eğitim kriteri için kullanılan standartlara göre yeterlilik (1,00) limitini açmıştır. Bu yerleşimler:

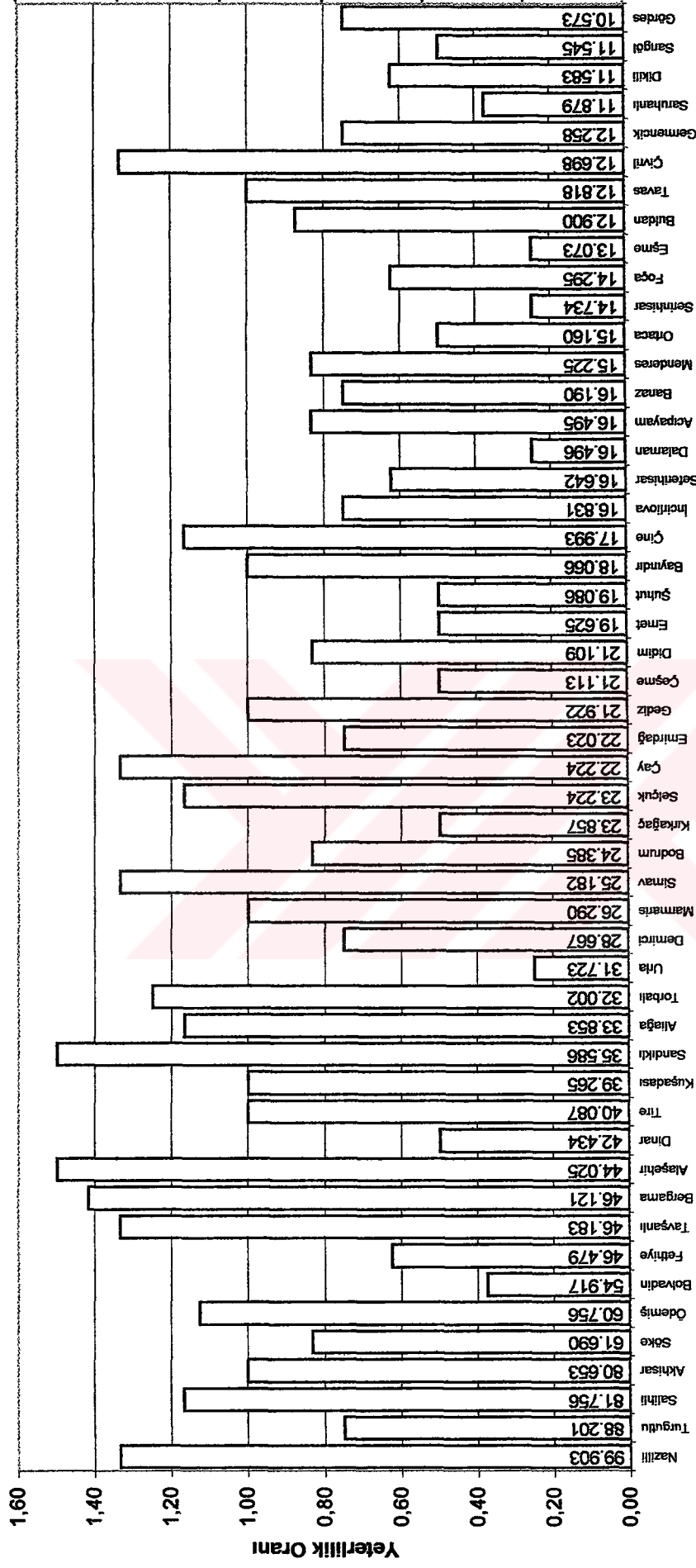
Nazilli, Salihli, Söke, Ödemiş, Bolvadin, Fethiye, Tavşanlı, Tire, Sandıklı, Aliğa, Torbalı, Demirci, Marmaris, Simav, Bodrum, Kırkağaç, Çay, Emirdağ, Çeşme, Emet, Şuhut, Bayındır, Seferihisar, Dalaman, Acıpayam, Menderes, Ortaca, Tavas, Çivril ve Saruhanlı ilçeleridir. (bakınız Çizelge 3.3 s:23, Şekil 3.3, s:24)

Diğer yerleşimlerde limit değere yakın seviyelerdedirler. Bu durum göstermektedir ki Ege Bölgesi'nde 10000 + nüfuslu yerleşimler nüfusa bağlı olarak eğitim tesis sayıları ve kapasiteleri hemen hemen yeterli ve artan nüfusa göre gelişmektedir.

Çizelge 3.2 Yerleşmelerin Yoğunluğu ve Konut Tipleri

Yerleşim	Nüfus	Alan (ha)	Apartmanlaşma %	Apartman. Dur.	Yeterlilik Oranları
Nazilli	99 903	2300	80	1	1.33
Turgutlu	88 201	2200	30	0	0.75
Salihli	81 756	2500	70	1	1.17
Akhisar	80 653	2800	40	0	1.00
Söke	61 690	1311	50	1	0.83
Ödemiş	60 756	1350	45	0	1.13
Bolvadin	54 917	1414	15	0	0.38
Fethiye	46 479	4000	25	0	0.63
Taşaanlı	46 183	1500	80	1	1.33
Bergama	46 121	1200	85	1	1.42
Alaşehir	44 025	950	60	0	1.50
Dinar	42 434	1300	20	0	0.50
Tire	40 087	1570	40	0	1.00
Kuşadası	39 265		40	0	1.00
Sandıklı	35 586	1500	90	1	1.50
Allağa	33 853	505	70	1	1.17
Torbalı	32 002	2800	75	1	1.25
Urla	31 723	1000	10	0	0.25
Demirci	28 667	600	30	0	0.75
Marmaris	26 290	600	60	1	1.00
Simav	25 182	950	80	1	1.33
Bodrum	24 385	2500	50	1	0.83
Kırkağaç	23 857	550	20	0	0.50
Selçuk	23 224	310	70	1	1.17
Çay	22 224	819	80	1	1.33
Emirdağ	22 023	250	30	0	0.75
Gediz	21 922	706	40	0	1.00
Çeşme	21 113	450	20	0	0.50
Didim	21 109	780	50	1	0.83
Emet	19 625	450	20	0	0.50
Suhut	19 086	500	20	0	0.50
Bayındır	18 066	230	40	0	1.00
Cine	17 993	465	70	1	1.17
İncirliova	16 831		30	0	0.75
Seferihisar	16 642	371	25	0	0.63
Dalaman	16 496	400	10	0	0.25
Acıpayam	16 495	420	50	1	0.83
Banaz	16 190		30	0	0.75
Menderes	15 225		50	1	0.83
Ortaca	15 160	220	20	0	0.50
Serinhisar	14 734	180	10	0	0.25
Foça	14 295	237	25	0	0.63
Eşme	13 073	1338	10	0	0.25
Buldan	12 900	1000	35	0	0.88
Tavas	12 818	500	40	0	1.00
Çivril	12 698	600	80	1	1.33
Germencik	12 258	350	30	0	0.75
Saruhanlı	11 879	150	15	0	0.38
Dikili	11 583	1500	25	0	0.63
Sarıgöl	11 545	650	20	0	0.50
Gördes	10 573	800	30	0	0.75

Şekil 3.2 Yerleşmelerin Alansal Büyüklüğü ve Yoğunluğu Kriteri

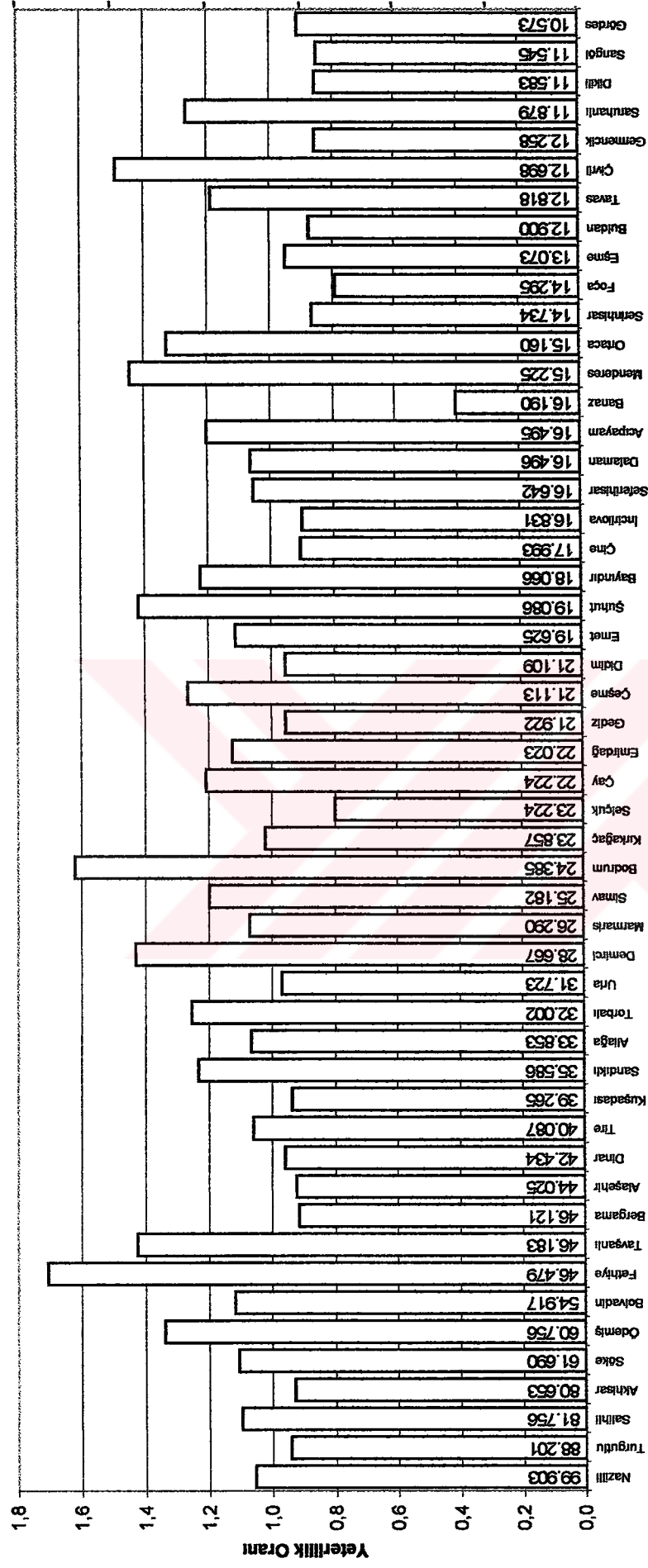

YOĞUNLUK VE KONUT TIPLERİ

Çizelge 3.3 Eğitim

Yerleşim	Nüfus	Mevcut Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları ve Kapasiteleri							Gerekli Okul Sayıları ve Kapasiteleri				Yeterlilik Oranları					
		İlköğretim	Lise	Meslek L.	Y.okul	Okul Kap.	Öğren. S.	Öğret. S.	İlköğretim	Lise	Meslek	Okul Kap.	İlköğretim	Lise	Meslek L.	Okul Kap.	Öğn. Say.	Ortalama
Nazilli	99.903	21	12	5	1	24.000	23.775	1435	22	7	5	35680	0,9	1,8	1,0	0,7	0,7	1,0
Turgutlu	88.201	18	7	4	1	24.000	23.000	958	20	6	4	31500	0,9	1,2	0,9	0,8	0,7	0,9
Salihli	81.756	15	8	5	1	25.155	25.155	1648	18	5	4	29199	0,8	1,5	1,2	0,9	0,9	1,0
Akhisar	80.653	18	7	4	1	17.100	17.021	1150	18	5	4	28805	1,0	1,3	1,0	0,6	0,6	0,9
Söke	61.690	16	3	6	1	16.325	16.325	964	14	4	3	22032	1,2	0,7	1,9	0,7	0,7	1,1
Ödemiş	60.756	15	8	5	2	19.000	18.485	1170	14	4	3	21699	1,1	2,0	1,6	0,9	0,9	1,3
Bolvadin	54.917	15	5	4	1	7.000	16.882	443	12	4	3	19613	1,2	1,4	1,5	0,4	0,9	1,1
Fethiye	46.479	15	6	7	1	21.969	13.569	986	10	3	2	16600	1,5	1,9	3,0	1,3	0,8	1,7
Taşaanlı	46.183	14	2	7	1	20.000	14.373	862	10	3	2	16494	1,4	0,6	3,0	1,2	0,9	1,4
Bergama	46.121	10	2	3	1	15.000	12.335	946	10	3	2	16472	1,0	0,7	1,3	0,9	0,7	0,9
Alaşehir	44.025	6	1	5	1	13.000	9.019	656	10	3	2	15723	0,6	0,3	2,3	0,8	0,6	0,9
Dinar	42.434	7	5	3	1	5.000	8.325	229	9	3	2	15155	0,7	1,8	1,4	0,3	0,5	1,0
Tire	40.087	12	2	4	1	8.500	8.888	501	9	3	2	14317	1,3	0,7	2,0	0,6	0,6	1,1
Kuşadası	39.265	7	2	4	1	5.580	9.672	443	9	3	2	14023	0,8	0,8	2,0	0,4	0,7	0,9
Sandıklı	35.586	7	2	5	1	11.000	9.802	523	8	2	2	12709	0,9	0,8	2,8	0,9	0,8	1,2
Aliağa	33.853	12	4	0	0	13.000	10.803	529	8	2	2	12090	1,6	1,8	0,0	1,1	0,9	1,1
Torbalı	32.002	6	2	4	1	15.000	7.887	682	7	2	2	11429	0,8	0,9	2,5	1,3	0,7	1,3
Urla	31.723	5	3	2	1	10.000	6.553	450	7	2	2	11330	0,7	1,4	1,3	0,9	0,6	1,0
Demirci	28.667	6	2	5	1	9.000	8.201	349	6	2	1	10238	0,9	1,0	3,5	0,9	0,8	1,4
Marmaris	26.290	10	1	2	1	6.000	8.637	515	6	2	1	9389	1,7	0,6	1,5	0,6	0,9	1,1
Simav	25.182	5	1	4	1		12.009	694	6	2	1	8994	0,9	0,6	3,2	0,0	1,3	1,2
Bodrum	24.385	12	3	2	yok	9.960	11.026	522	5	2	1	8709	2,2	1,8	1,6	1,1	1,3	1,6
Kırkağaç	23.857	5	1	3	1	5.000	3.715	206	5	2	1	8520	0,9	0,6	2,5	0,6	0,4	1,0
Selçuk	23.224	4	2	1	yok	5.162	3.755	257	5	2	1	8294	0,8	1,3	0,9	0,6	0,5	0,8
Çay	22.224	3	2	3	1	6.545	4.545	339	5	1	1	7937	0,6	1,3	2,7	0,8	0,6	1,2
Emirdağ	22.023	3	2	2	1	9.000	5.500	412	5	1	1	7865	0,6	1,4	1,8	1,1	0,7	1,1
Gediz	21.922	4	1	3	1		4.230	315	5	1	1	7829	0,8	0,7	2,7	0,0	0,5	1,0
Çeşme	21.113	4	3	3	1		3.858	230	5	1	1	7540	0,9	2,1	2,8	0,0	0,5	1,3
Didim	21.109	5	2	1	yok	4.500	5.688	238	5	1	1	7539	1,1	1,4	0,9	0,6	0,8	1,0
Emet	19.625	3	2	2	1	5.000	4.219	190	4	1	1	7009	0,7	1,5	2,0	0,7	0,6	1,1
Şuhut	19.086	5	1	4	1		6.405	314	4	1	1	6816	1,2	0,8	4,2	0,0	0,9	1,4
Bayındır	18.066	6	1	3	1		3.115	172	4	1	1	6452	1,5	0,8	3,3	0,0	0,5	1,2
Çine	17.993	3	1	1	1	6.681	5.114	316	4	1	1	6426	0,8	0,8	1,1	1,0	0,8	0,9
İncirliova	16.831	3	1	1	yok	4.000	5.800	278	4	1	1	6011	0,8	0,9	1,2	0,7	1,0	0,9
Seferihisar	16.642	3	1	2	yok	4.099	2.807	210	4	1	1	5944	0,8	0,9	2,4	0,7	0,5	1,1
Dalaman	16.496	8	2	0	yok	3.753	4.028	174	4	1	1	5891	2,2	1,8	0,0	0,6	0,7	1,1
Acıpayam	16.495	4	1	1	yok	11.000	5.531	678	4	1	1	5891	1,1	0,9	1,2	1,9	0,9	1,2
Banaz	16.190	2	1	0	var		3.152	365	4	1	1	5782	0,6	0,9	0,0	0,0	0,5	0,4
Menderes	15.225	9	3	0	yok		8.741	484	3	1	1	5438	2,7	3,0	0,0	0,0	1,6	1,4
Ortaca	15.160	3	1	2	1	5.612	5.883	289	3	1	1	5414	0,9	1,0	2,6	1,0	1,1	1,3
Serinhisar	14.734	2	1	2					3	1	1	5262	0,6	1,0	2,7	0,0	0,0	0,9
Foça	14.295	3	1	1	yok		2.895	169	3	1	1	5105	0,9	1,0	1,4	0,0	0,6	0,8
Eşme	13.073	0	0	3	1	500	300	180	3	1	1	4669	0,0	0,0	4,6	0,1	0,1	1,0
Buldan	12.900	2	1	1	yok	2.500	1.972	265	3	1	1	4607	0,7	1,2	1,6	0,5	0,4	0,9
Tavas	12.818	3	1	2	yok		2.753	172	3	1	1	4578	1,1	1,2	3,1	0,0	0,6	1,2
Çivril	12.698	3	1	3	2		2.150	405	3	1	1	4535	1,1	1,2	4,7	0,0	0,5	1,5
Germencik	12.258	4	1	0	1	4.500	2.500	130	3	1	1	4378	1,5	1,2	0,0	1,0	0,6	0,9
Saruhanlı	11.879	3	1	2	1	1.250	1.150	136	3	1	1	4243	1,1	1,3	3,4	0,3	0,3	1,3
Dikili	11.583	3	1	0	yok	4.200	3.372	211	3	1	1	4137	1,2	1,3	0,0	1,0	0,8	0,9
Sargöl	11.545	2	1	1	yok		1.863	156	3	1	1	4123	0,8	1,3	1,7	0,0	0,5	0,9
Gördes	10.573	2	1	1	1		1.523	128	2	1	1	3776	0,9	1,4	1,9	0,0	0,4	0,9

EĞİTİM

Şekil 3.3 Yerleşmelerde Eğitim Tesisi Yeterlilik Oranları

Sağlık Altyapısının Yeterlilik Dereceleri

Ege Bölgesi'nde ki 10000 + nüfuslu yerleşimlerden 22 tanesi sağlık kriteri için kullanılan standartlara göre yeterlilik (1,00) limitini açmıştır. Bu yerleşimler:

Salihli, Ödemiş, Fethiye, Aliağa, Torbalı, Urla, Marmaris, Simav, Bodrum, Selçuk, Çay, Emirdağ, Dalaman, Acıpayam, Banaz, Ortaca, Foça, Buldan, Saruhanlı, Dikili, Sarıgöl ve Gördes'tir. (bakınız Çizelge 3.4 s:26, Şekil 3.4, s: 27)

Bu yerleşim alanları genelde Ege Bölgesi'nin kuzeybatısında yoğunlaşmaktadır. Kütahya, Afyon, Denizli, Aydın illerine bağlı yerleşimlerin genelinde sağlık hizmeti yetersiz düzeydedir. Yerleşimlerin hemen hepsinde nüfusa göre yatak sayıları ya sınırda yada sınırın altındadır. Sahil yerleşimlerinde doktor ve sağlık personeli sayısının nüfusun ihtiyacının üstünde olduğu görülmektedir.

İncelenen yerleşimlerin hepsi üst düzeyde sağlık ihtiyaçlarını İzmir ilinden karşılamaktadırlar. Yerleşim alanlarındaki sağlık tesislerinin yetersiz kaldığı noktalarda il merkezlerinde sağlık ihtiyaçlarını gidermektedirler. Didim, Incirliova, Seferihisar, Menderes, Serinhisar ve Dikili yerleşimlerinde hastane bulunmamakta, sadece ayakta tedavi yapılabilmektedir.

Sanayi ve Hizmet Sektöründe Çalışan Nüfus

Yerleşmelerden 10 tanesinde sanayide çalışan nüfus, toplam çalışan nüfusun %33'ünden fazladır. Bu yerleşim alanları Nazilli, Turgutlu, Tavşanlı, Tire, Aliağa, Torbalı, Çine Menderes, Buldan ve Saruhanlı'dır.

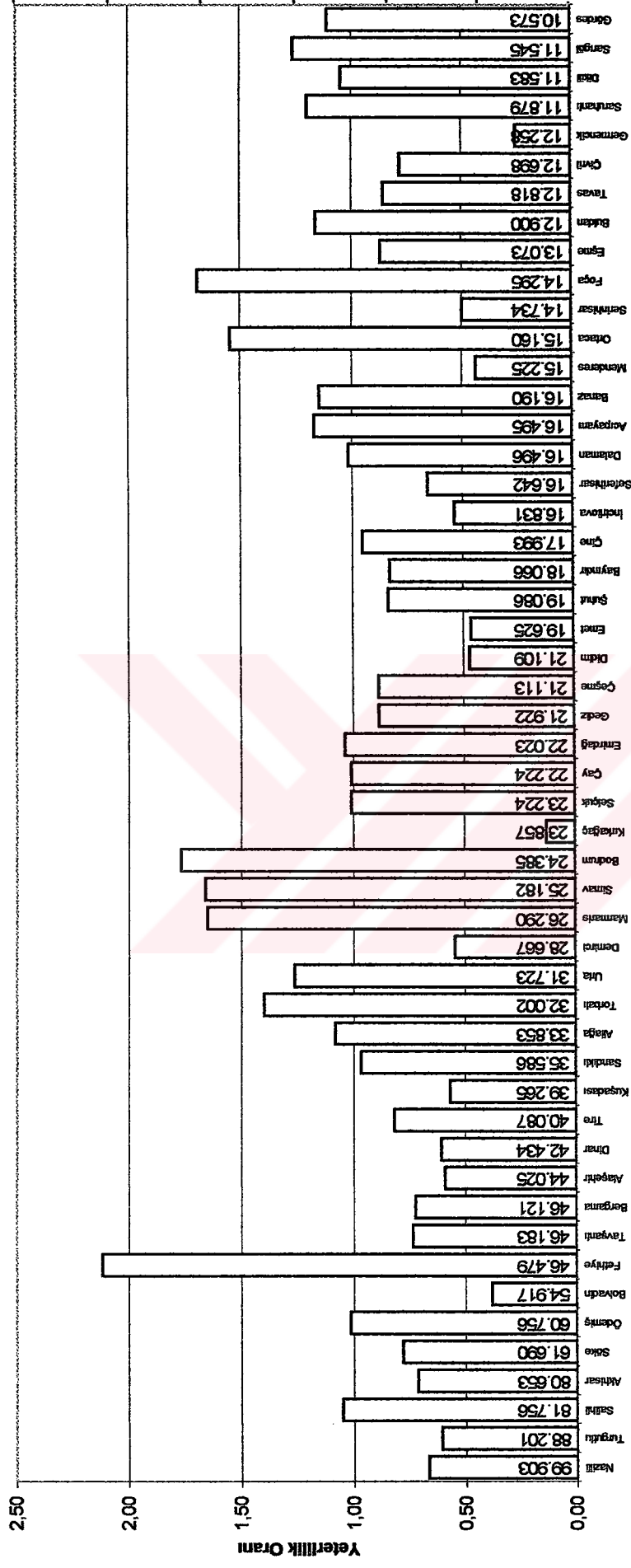
Yerleşim alanlarında hizmet sektöründe çalışan nüfusa baktığımızda; 23 tanesinde hizmet sektöründe çalışan nüfus, toplam çalışan nüfusun %33'ünden fazladır. Bunlar Salihli, Fethiye, Tavşanlı, Alaşehir, Tire, Kuşadası, Urla, Marmaris, Simav, Bodrum, Selçuk, Çeşme, Didim, Bayındır, Seferihisar, Acıpayam, Ortaca, Foça, Buldan, Tavas, Germencik, Dikili ve Sarıgöl yerleşimleridir. Bu yerleşimler Bölge içerisinde genelde sahil ve sahile yakın yerleşimler olduğu gözlenmektedir. Ayrıca turizmin gelişmiş olduğu yerleşimlere giden karayolları üzerinde bulunan ilçelerde hizmet sektörü gelişmiş durumdadır.

Sanayi ve hizmet sektörü bu kriterin açıklamasında belirtildiği gibi sanayide çalışan kişi yüzdesi ile hizmet sektöründe çalışan kişi yüzdesi toplamı %60 (1,00 limiti) ve üzeri olan yerleşimler; Fethiye, Tavşanlı, Alaşehir, Tire, Kuşadası, Aliağa, Marmaris, Bodrum, Selçuk, Çeşme, Didim, Bayındır, Çine, Seferihisar, Acıpayam, Ortaca, Foça, Buldan, Saruhanlı, Dikili ve Sarıgöl olmak üzere toplam 21 tane yerleşimdir. (bakınız Çizelge 3.5 s:28, Şekil 3.5, s:29)

Çizelge 3.4 Sağlık

Yerleşim	Nüfus	Mevcut Sağlık Tesisi ve Personel Sayıları										Gerekli Tesis Ve Personel Sayıları			Yeterlilik Oranları			
		Hastane	Yatak S.	Dispanser	Sağ. Lab.	Sağ. Mer.	Sağ. Oc.	Doktor	Sağ. Per.	Eczane	Eczacı	Yatak	Doktor	Personel	Yatak	Doktor	Personel	Ortalama
Nazilli	99.903	2	252	3	4	3	9	114	245	55	58	999	100	400	0,3	1,1	0,6	0,67
Turgutlu	88.201	1	150	1	3	2	8	102	178	33	37	882	88	353	0,2	1,2	0,5	0,61
Salihli	81.756	2	250	1ver	66	16	18	133	401	45	50	818	82	327	0,3	1,6	1,2	1,05
Akhisar	80.653	1	175	2sv	5	1	4	98	230	50	56	807	81	323	0,2	1,2	0,7	0,71
Söke	61.690	1	150	2sv	4	2	4	69	245	39	40	617	62	247	0,2	1,1	1,0	0,78
Ödemiş	60.756	2	250	1ver	var	var	6	94	266	47	47	608	61	243	0,4	1,5	1,1	1,02
Bolvadin	54.917	1	100	yok	yok	yok	5	27	104	13	13	549	55	220	0,2	0,5	0,5	0,38
Fethiye	46.479	4	259	1vsd	15	2	6	161	435	51	54	465	46	186	0,6	3,5	2,3	2,12
Tavşanlı	46.183	1	200	var	var	var	4	45	150	20	20	462	46	185	0,4	1,0	0,8	0,74
Bergama	46.121	1	200	1r	4	yok	4	48	130	23	23	461	46	184	0,4	1,0	0,7	0,73
Alaşehir	44.025	1	100	1ver	2	yok	3	39	117	21	21	440	44	176	0,2	0,9	0,7	0,59
Dinar	42.434	1	150	1v	1	yok	4	32	122	10	10	424	42	170	0,4	0,8	0,7	0,61
Tire	40.087	2	100	1	1r26	yok	3	55	135	30	30	401	40	160	0,2	1,4	0,8	0,82
Kuşadası	39.265	1	25	1ssk	2r6	1	2	37	110	30	30	393	39	157	0,1	0,9	0,7	0,57
Sandıklı	35.586	1	200	yok	1r26	1	4	46	150	17	17	356	36	142	0,6	1,3	1,1	0,97
Alağa	33.853	1	75	yok	1	1	2	64	155	12	14	339	34	135	0,2	1,9	1,1	1,09
Torbalı	32.002	1	100	1ver	var	var	10	79	182	19	21	320	32	128	0,3	2,5	1,4	1,40
Urla	31.723	1	125	1	1	1	7	66	168	18	21	317	32	127	0,4	2,1	1,3	1,27
Demirci	28.667	1	70	1ver	yok	1	10	20	80	8	8	287	29	115	0,2	0,7	0,7	0,55
Marmaris	26.290	1	75	yok	5	yok	9	80	171	37	44	263	26	105	0,3	3,0	1,6	1,65
Simav	25.182	1	180	1r	2	yok	4	35	290	19	19	252	25	101	0,7	1,4	2,9	1,66
Bodrum	24.385	1	50	1ssk	4	yok	7	96	114	41	41	244	24	98	0,2	3,9	1,2	1,77
Kırkağaç	23.857	1	30	yok	var	var	1	25	7	7	7	239	24	95	0,1	0,0	0,3	0,13
Selçuk	23.224	1	50	1ssk	1r	4	4	40	102	9	9	232	23	93	0,2	1,7	1,1	1,01
Çay	22.224	1	100	1ssk	1r	yok	3	28	118	7	7	222	22	89	0,4	1,3	1,3	1,01
Emirdağ	22.023	1	100	1ver	var	yok	2	25	135	14	14	220	22	88	0,5	1,1	1,5	1,04
Gediz	21.922	2	103	1ver	2r26	yok	2	28	80	11	11	219	22	88	0,5	1,3	0,9	0,89
Çeşme	21.113	1	50	1ssk	16	1	2	36	61	13	14	211	21	84	0,2	1,7	0,7	0,89
Didim	21.109	0	0	1	2	yok	2	21	36	10	10	211	21	84	0,0	1,0	0,4	0,47
Emet	19.625	2	70	yok	yok	yok	1	10	42	3	4	196	20	79	0,4	0,5	0,5	0,47
Şuhut	19.086	1	75	yok	yok	yok	11	18	91	7	7	191	19	76	0,4	0,9	1,2	0,84
Bayındır	18.066	1	40	16	16		1	20	85	12	14	181	18	72	0,2	1,1	1,2	0,83
Çine	17.993	1	50	yok	yok	yok	2	26	83	15	15	180	18	72	0,3	1,4	1,2	0,96
İncirliova	16.831	0	0	yok	var	2	3	16	45	14	14	168	17	67	0,0	1,0	0,7	0,54
Seferihisar	16.642	0	0	yok	2	1	4	23	40	8	8	166	17	67	0,0	1,4	0,6	0,66
Dalaman	16.496	1	30	yok	yok	16	2	30	70	7	7	165	16	66	0,2	1,8	1,1	1,02
Acıpayam	16.495	1	50	1r	2r26	1r	5	25	112	12	16	165	16	66	0,3	1,5	1,7	1,17
Banaz	16.190	1	50	1ssk	yok	yok	2	26	99	8	8	162	16	65	0,3	1,6	1,5	1,15
Menderes	15.225	0	0	yok				80				152	15	61	0,0	0,0	1,3	0,44
Ortaca	15.160	1	25	yok	16	yok	2	27	163	16	16	152	15	61	0,2	1,8	2,7	1,54
Serinhisar	14.734	0					1			4	4	147	15	59	0,0	0,0	0,0	0,50
Foça	14.295	1	35	yok	1r	yok	5	34	140	14	14	143	14	57	0,2	2,4	2,4	1,69
Eşme	13.073	1	30	yok	1	yok	2	11	81	10		131	13	52	0,2	0,8	1,5	0,87
Buldan	12.900	1	200	1	1	yok	1	11	56	4	4	129	13	52	1,6	0,9	1,1	1,16
Tavas	12.818	1	50	yok	yok	yok	3	16	48	14	15	128	13	51	0,4	1,2	0,9	0,86
Çivril	12.698	1	54	1ver	1	3	3	12	50	17	24	127	13	51	0,4	0,9	1,0	0,78
Germencik	12.258	1	0	yok	yok	yok	1			9	9	123	12	49	0,0	0,0	0,0	0,25
Saruhanlı	11.879	1	50	yok	1	1	2	28	39	6	6	119	12	48	0,4	2,4	0,8	1,20
Dikili	11.583	0	0	yok	2	2	4	25	46	11	11	116	12	46	0,0	2,2	1,0	1,05
Sargöl	11.545	1	100	yok	1	yok	1	18	63	8	8	115	12	46	0,9	1,6	1,4	1,26
Gördes	10.573	1	50	yok	1r	1	4	14	65	5	5	106	11	42	0,5	1,3	1,5	1,11

SAĞLIK

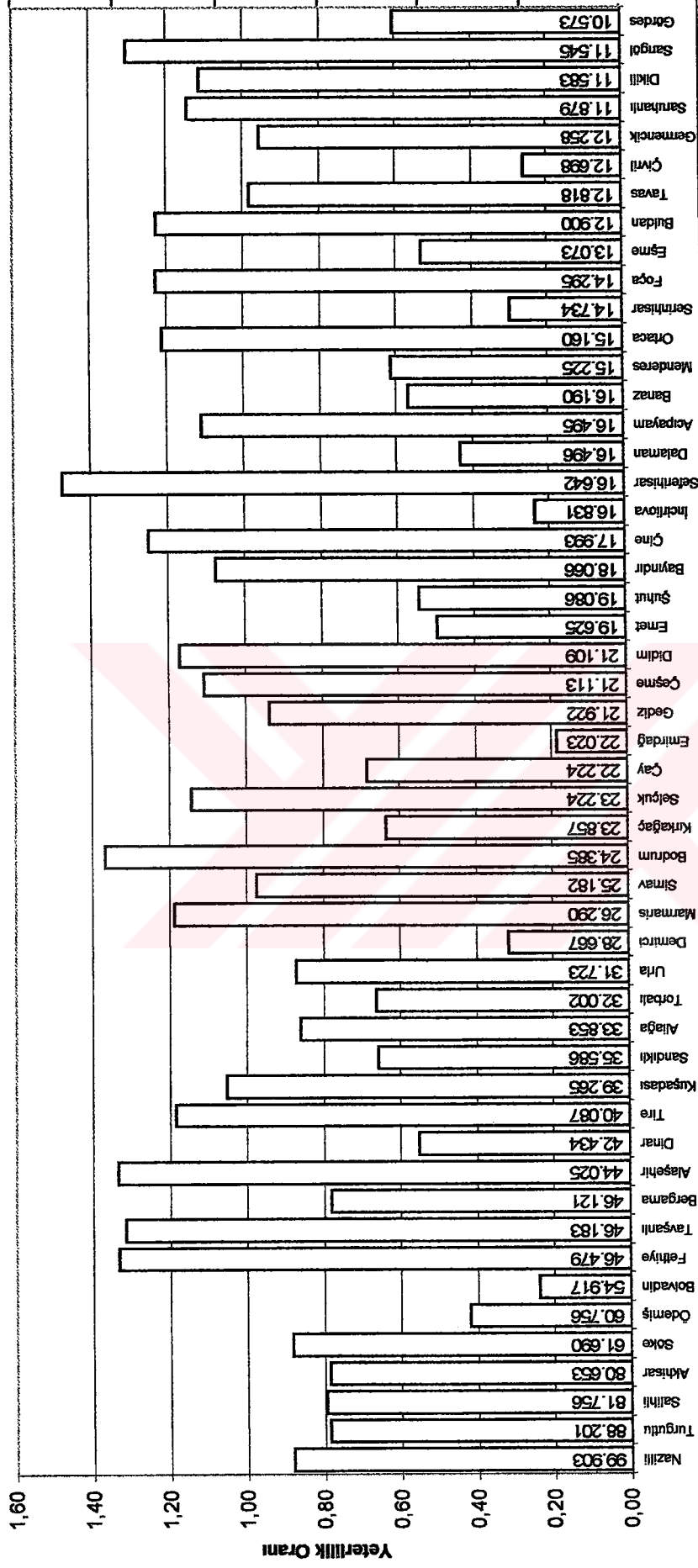

Şekil 3.4 Yerleşmelerde Sağlık Tesisi Yeterlilik Oranları

Çizelge 3.5 Sanayi ve Hizmet Sektöründe Çalışan Nüfus

Hizmet Sektörü										Sanayi Sektörü										Çalışan Nüfusa Göre Yüzdesel Dağılım										Yeterlilik Oranları	
Yerleşim	Nüfus	Çalışan s.	Konak. Tes.	Yatak Say.	Çalışan s.	Diger Testler	Müşteri K.	Çalışan s.	Banka s.	Müşteri s.	Çalışan s.	Şirket s.	Memur s.	San.Ku.s.	Sektör	Çalışan s.	OSB Çs.s.	Faali nüfus	Hiz.s.Ç.Nü	İstif/Çalışan n	Çalışan. s.Ç.N	%	San. +Hiz. %	Tarım s. %	San. +Hiz. %	Tarım s. %	Yeterlilik Oranları				
Naazili	99.903	139	3500	8	830	50	17280	388	9	80000	150	978	1600	25	30	bak. anket formu	7300	2000	24978	3838	16	9300	37	53	47	0,88	0,85				
Turgutlu	88.201	15	1000	4	120	12	ds.10.cb.4.k.200b.7.a.5	452	9	80000	150	978	1600	25	30	İnş. Gıda	5000	1500	22050	3214	15	7200	33	47	53	0,79	0,76				
Sailini	81.766	1500	3000	10	701	60	ds.6.cb.8.k.79.b.30.as.6	5520	630	15	2000	280	630	3000	48			2800	20439	6980	34	2800	14	48	52	0,80	0,77				
Aktisur	80.653	1200	3000	9	427	40	ds.3	1200	25	18	50000	300	575	2187	15	gıda, inş. tarım	1500	2500	20163	5527	27	4000	20	47	53	0,79	0,76				
Söke	67.690	150	2000	6	200	30	ds.8.cb.6.k.80.b.20.as.3.g.1	500	60	10	15000	150	350	2100	6	gıda, ç. to. giyim	1500	1500	15423	3881	25	4300	28	53	47	0,88	0,85				
Ödemiş	60.756	260	1500	7	300	25	ds.8.cb.5.k.15.b.2.as.2	3000	60	6	50	10	750	3	600	bak. anket for			15189	3825	25	0	0	25	75	0,42	0,54				
Boğaziçi	54.917			2	35	8					50	10	750	3	600	met. ambalaj	600	500	13729	888	6	1100	8	14	86	0,24	0,47				
Fethiye	48.479								21					0					11620	7500	67	1500	13	80	20	1,33	2,00				
Tavaslı	48.183	2500	3000	6	1000	10	top.5		8	80000	120	63	3000	2	2	meden. el. sent	7000		16828	6130	37	7000	42	79	21	1,32	1,80				
Bergama	48.121			16	822	150	ds.5		8					1		test. di	200	3000	11530	2700	23	2714	24	47	53	0,78	0,75				
Alaşehir	44.025	1400	5600	8	360	20	1		8					2		toprak sanayi	2000	3000	11008	5620	51	3200	28	80	20	1,34	2,01				
Dinar	42.434	450	1700	4	100	20	ds.4.cb.5.k.45.lok.13	1000	200	7	10000	70	150	850	32	tekn. gıda, met	420	250	10809	2840	27	670	6	33	67	0,55	0,60				
Tire	40.087	800	2000	3	100	15	ds.1.pb.4.k.80.b.10.as.3	2000	10	8	40000	100	318	1500	15	ka. gıda, gi. kim.	1500	2000	10022	3625	36	3500	35	71	29	1,18	1,38				
Kuşadası	39.265	1200	3500	548	48057	8710			20										18633	12410	63	0	0	63	37	1,05	1,09				
Sandıklı	35.586	300	450	7	628	85	k.52.din. Teas.2.b.1	3000	150	7	300	250	1600	10	120		800	8897	2595	29	920	10	40	60	0,66	0,66					
Alaşehir	33.653	3000	2500	11	380		k.120.pb.3.b.12.d.1.r.6.l.7		10		250	550		57	2800	petrol, demir. ki	2800	400	8463	2750	32	2800	33	68	34	1,09	1,16				
Torbalı	32.002	150	450	3	170	20	ds.3.pb.8.k.24.b.6.g.1	2000	120	7				26		bak. anket for	1100	1500	8001	590	7	2800	32	40	60	0,88	0,87				
Uzla	31.723	285	913	15	150	67	ds.5.pb.42.b.13.g.1.6d.6	1500	632	6	35316	125	18	1468	12	tekn. oto. p. topr	339	611	7831	3205	40	980	12	52	48	0,87	0,84				
Demirci	28.667	70	30	2	63	4	ds.1.g.1.k.20.pb.3.lnc.1	50-60	80	3					250	mak. tekstil	250	100	7187	1014	14	350	5	19	81	0,32	0,49				
Marmaris	26.280			339	55447	9000	x	25	214858	368	1785			0					13145	9368	71	0	0	71	29	1,19	1,39				
Simav	25.182	600	10	500	50	50	ds.1.k.80.pb.3.as.3.b.5	1000	160	6	46000	73	410	2000	140	ad. gıda	1000	400	6286	2283	36	1400	22	59	41	0,98	0,96				
Bodrum	24.385	1700	3500	670	50000	25	ds.3.pb.2.k.20.b.3.a.1	5150	300	4	2000	150	15	1000	15	gıda	150	500	5984	1825	27	650	11	38	62	0,64	0,65				
Kirgaç	23.857	50	150	3	350	25	46	300	140	6	33000	79	159	983	5	gıda	82	220	5806	3682	63	302	5	69	31	1,14	1,27				
Selçuk	23.224	1300	2500	57	1850		10	200	50	3	25000	40	82	800	1	kağıt	700	700	5568	890	16	1400	25	41	59	0,68	0,68				
Çay	22.023			3	100	15	15	50	7	5000	160	82	200	0	0		200	5506	415	8	200	4	11	89	0,18	0,45					
Emirdağ	21.922	140	450	2	80	30	17	50	6	20000	60	30	1000	0	0		1500	5481	1580	29	1500	27	56	44	0,84	0,92					
Gediz	21.113	200	1300	213	10500	2660	ds.1.pb.4.k.20.b.2.a.2.barr.10	10000	250	6	72000	93	655	0	0		100	7601	4958	65	100	1	67	33	1,11	1,20					
Cesme	21.109	300	943	700	5000	2500	Bak. anik		3	10848	74	401	555	0	0		1270	7599	4072	54	1270	17	70	30	1,17	1,35					
Didim	19.625	150	0	5	100	10		100	6	3	2000	20	5	1000	1				4906	1035	21	430	9	30	70	0,60	0,67				
Emet	18.086	400	600	2	30	5	k.25.pb.2.as.1	700	80	3	2500	45	15	475	9	maden	400	30	4906	1035	21	430	9	30	70	0,60	0,67				
Şuhut	18.066	779	1500	2	50	10	ds.2.pb.1.g.1.k.43b.6	1725	10	5	28000	51	101	350	0	gıda	100	250	4772	1205	25	350	7	33	67	0,64	0,59				
Beypazarı	18.066	779	1500	2	50	10	ds.2.pb.1.g.1.k.43b.6	1725	10	5	28000	51	101	350	0		0	1000	4517	1921	43	1000	22	65	35	1,08	1,13				
Cine	17.993	2500	2	52	3		ds.1.k.56.as.1.b.8	6410	248	6	62500	73	10	850	7	gıda, maden	1000	1200	4498	1174	26	2200	49	75	25	1,25	1,60				
İncirliova	16.831			1	20	3	ds.5.k.15pb.1		4				597						4208	600	14	0	0	14	86	0,24	0,47				
Selçuk	16.642	50	100	70	2500	1200	ds.4.cb.13.k.50.b.5	3000	500	5	13000	80	200	1500	0		0	300	4181	3380	81	300	7	68	12	1,47	3,46				
Sarıhisar	16.498	10	20	8	400	40	ds.1.pb.3.k.14.b.1.g.1.d.2	500	10	4	5000	100	50	100	1	kağıt	800	4124	210	7	800	19	26	74	0,43	0,54					
Dalaman	16.495	yok		1	30	3	ds.1.pb.13.k.10.b.15.as.2	x	200	3	46	143	1700	3	kağıt/tekn. yam	500	300	4124	1949	47	800	19	67	33	1,11	1,20					
Asipayam	16.495	yok		2	40	5	k.20.pb.2.b.1.as.1	1000	65	4	12000	60	15	450	1	seramik	300	500	4048	580	14	800	20	34	66	0,57	0,61				
Banaz	16.180			7	438	35			4					9	0		1400	3805	35	1	1400	37	38	62	0,63	0,64					
Menderes	15.225			2	438	35			4					9	0		1400	3805	35	1	1400	37	38	62	0,63	0,64					
Ortaça	15.160	2500	4000	5	250	20	ds.1.pb.4.k.20.b.4.as.2	70	5	x	120	200	100	0	0		1200	7580	4310	57	1200	16	73	27	1,21	1,46					
Sarıhisar	14.734	1		1	10	1	14	50	28	3	500	25		0	0		50	3684	612	17	50	1	18	82	0,30	0,49					
Serinhisar	14.295			54	3586		x		3		128	2486	1		145			3574	2486	70	145	4	74	26	1,23	1,52					
Foça	13.073			2	45	5	k.52.b.3.as.1	2000	200	3	10000	40	10	650	0		0	150	3268	895	27	150	5	32	68	0,53	0,59				
Egme	12.800	650	1300	1	40	2	ds.2.k.30.cb.5.b.4	1500	100	3	5000	40	35	1000	16	dokuma	1800	500	6450	2442	38	2300	38	74	26	1,23	1,51				
Buldan	12.818	150	300	2	100	10	ds.2.pb.2.k.15.b.3	500	100	4	20000	80	38	950	2	tekt. di	200	250	3205	1440	45	450	14	59	41	0,98	0,98				
Tavas	12.698							7										3175	500	16	0	0	16	84	0,26	0,47					
Çivril	12.688						ds.1.pb.3.k.47	2000	120	5	6000	40	22	400	3	inş.	50	450	3065	1260	41	500	16	57	43	0,96	0,94				

SANAYİ + HİZMET SEKTÖRÜ

Şekil 3.5 Sanayi ve Hizmetler Sektöründe Çalışan Nüfus Yeterlilik Oranı

Tarım Sektöründe Çalışan Nüfus

Tarım sektöründe çalışan nüfusa baktığımızda, toplam çalışan nüfusa göre %33'ün üzerinde bu sektörde çalışan nüfusu barındıran yerleşim sayısı 36 tanedir. Bu yerleşimler; Nazilli, Turgutlu, Salihli, Akhisar, Söke, Ödemiş, Bolvadin, Bergama, Dinar, Kuşadası, Sandıklı, Aliğa, Torbalı, Urla, Demirci, Simav, Kırkağaç, Çay, Emirdağ, Gediz, Çeşme, Emet, Şuhut, Bayındır, İncirliova, Dalaman, Acıpayam, Banaz, Menderes, Serinhisar, Eşme, Tavas, Çivril, Germencik, Dikili ve Gördes'tir.

Çizelge 3.5 (s:28) ve Şekil 3.6 (s:31)'da %40 ve üzerinde tarım sektöründe çalışan nüfus yüzdesine sahip (1,00 limitinin altında kalan) yerleşimler gösterilmiştir. Ayrıca Şekil 3.7 (s:32)'de sektörel dağılım gösterilmiştir.

Güvenlik

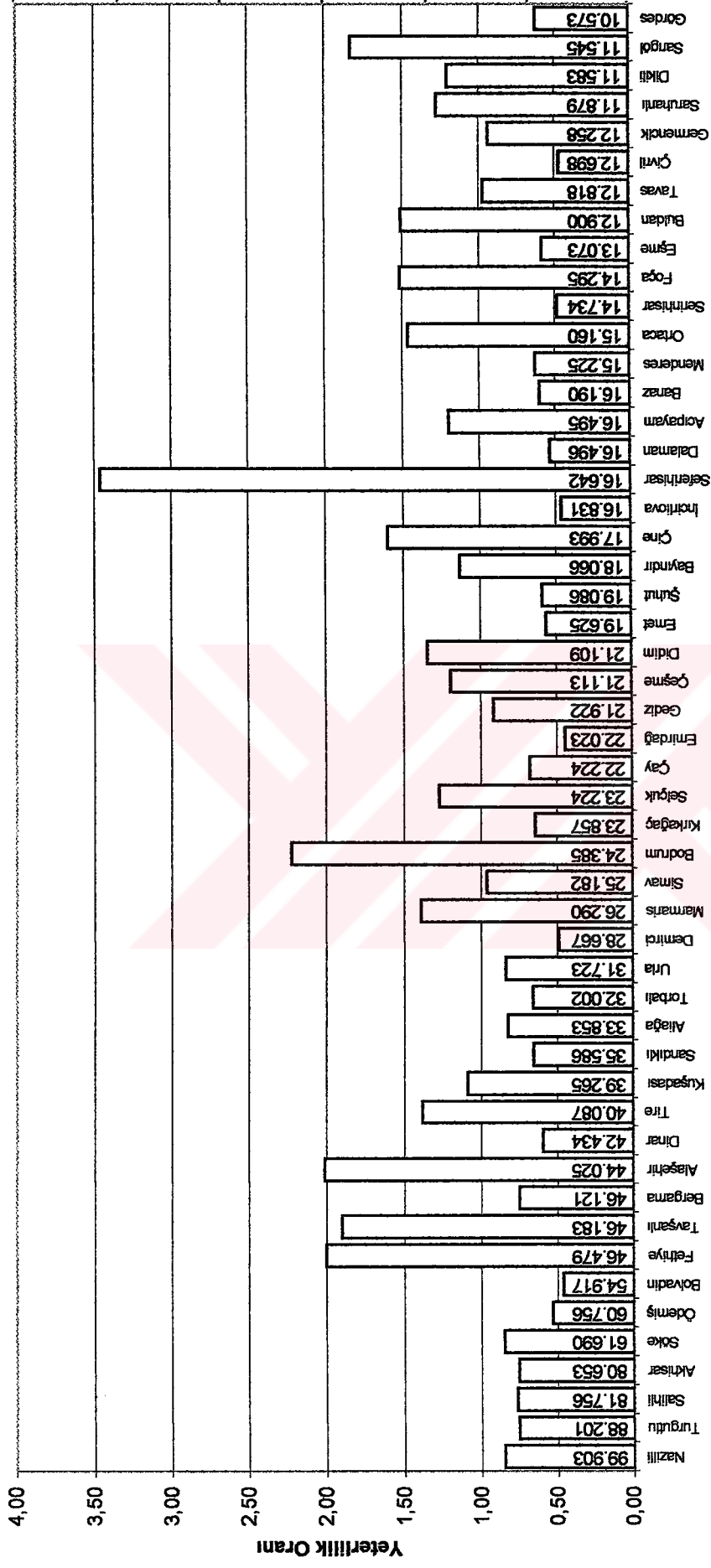
Alınan bilgilere göre yerleşim alanlarındaki karakol ve güvenlik görevlisi sayılarını kriter standartlarına göre incelediğimizde, 32 yerleşimde güvenlik yeterli oranda çıkmıştır. Bu yerleşimler; Nazilli, Söke, Fethiye, Bergama, Alaşehir, Tire, Kuşadası, Aliğa, Torbalı, Urla, Marmaris, Bodrum, Selçuk, Çay, Emirdağ, Gediz, Çeşme, Didim, Emet, Şuhut, Bayındır, İncirliova, Seferihisar, Dalaman, Banaz, Menderes, Ortaca, Serinhisar, Foça, Eşme, Buldan, Tavas, Çivril ve Dikili'dir.

Bu yerleşimlerden Ege Bölgesi'nin batısın da yer alan, özellikle sahil yerleşimi ve turizm açısından önemli yeri olan Kuşadası, Aliğa, Marmaris, Bodrum, Çeşme, Dalaman, Foça ve Dikili ilçelerinde güvenlik görevlisi sayısı nüfusa göre gerekli olan sayının çok üzerindedir. (bakınız Çizelge 3.6 s:33, Şekil 3.8, s:34)

Bankaların Durumu

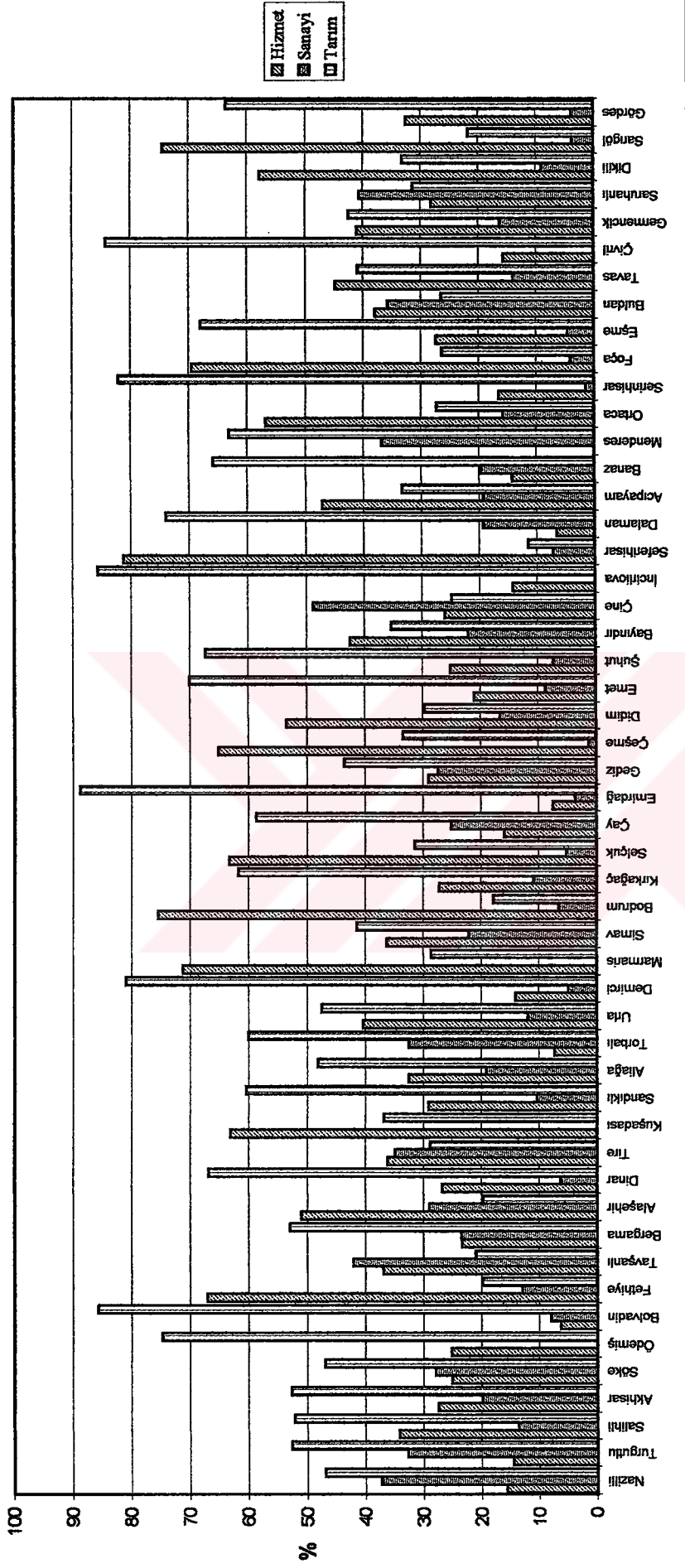
Ege Bölgesi'nde yer alan 10000 + nüfuslu yerleşmelerden 28 tanesinde bankalar yeterli orandadır. Bu yerleşimler Söke, Fethiye, Kuşadası, Aliğa, Torbalı, Marmaris, Simav, Bodrum, Selçuk, Emirdağ, Gediz, Çeşme, Bayındır, Çine, İncirliova, Seferihisar, Dalaman, Banaz, Menderes, Ortaca, Eşme, Buldan, Tavas, Çivril, Germencik, Dikili, Sarıgöl ve Gördes'tir. Bu kriterde de turizm açısından önemli bir yere sahip sahil yerleşmelerinden Fethiye, Kuşadası, Marmaris ve Bodrum'da banka sayıları çok fazladır. (bakınız Çizelge 3.7 s: 35, Şekil 3.9,s:36)

TARIM SEKTÖRÜ

Şekil 3.6 Tarım Sektöründe Çalışan Nüfus Yeterlilik Oranı

SEKTÖREL DAĞILIM

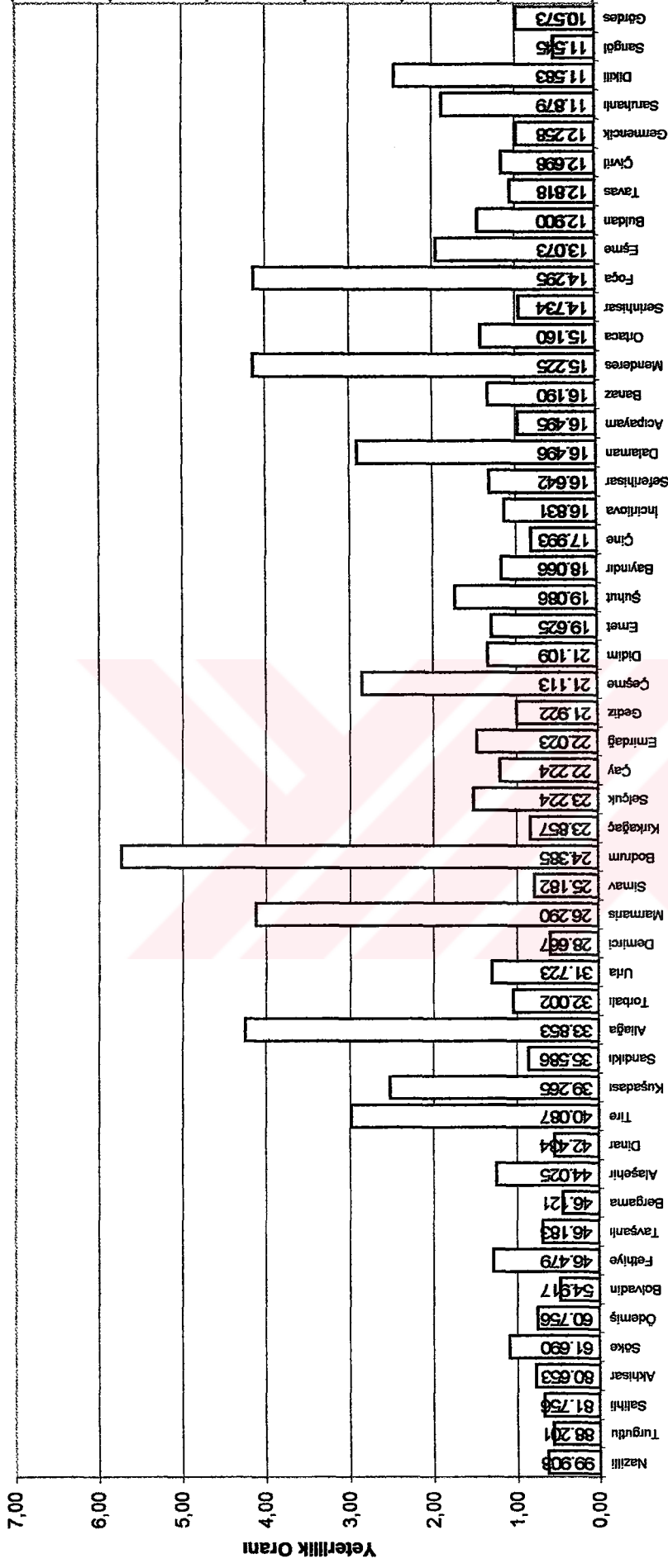
İncelenen temel sektörlere göre yerleşimlerin sektörel dağılımları da bu şekilde gösterilmiştir.

Şekil 3.7 Yerleşmelerde Sektörel Dağılım

Çizelge 3.6 Güvenlik

Yerleşim	Nüfus	Karakol S.	Polis S.	Güv. Gör.	Kiş/Polis	Top.Güv.G.	Kiş/Güv.G.	Yeterlilik Oranları
Nazilli	99 903	2	130	120	768	250	400	1.00
Turgutlu	88 201	2	100	25	882	125	706	0.57
Salihli	81 756	2	123	15	665	138	592	0.68
Akhisar	80 653	2	157		514	157	514	0.78
Söke	61 690	2	150	19	411	169	365	1.10
Ödemiş	60 756	2	115		528	115	528	0.76
Bolvadin	54 917	2	29	37	1894	66	832	0.48
Fethiye	46 479	2	150		310	150	400	1.00
Taşvanlı	46 183	1	40	40	1155	80	577	0.69
Bergama	46 121	2	52		887	52	400	1.00
Alaşehir	44 025	1	60	78	734	138	319	1.25
Dinar	42 434	1	42	16	1010	58	732	0.55
Tire	40 087	2	100	200	401	300	134	2.99
Kuşadası	39 265	2	248		158	248	158	2.53
Sarıdökü	35 586	1	33	44	1078	77	482	0.87
Aliağa	33 853	1	104	256	328	360	94	4.25
Torbalı	32 002	1	70	14	457	84	381	1.05
Urla	31 723	2	77	27	412	104	305	1.31
Demirci	28 667	1	32	11	896	43	667	0.60
Marmaris	28 290	3	146	125	180	271	97	4.12
Simav	25 182	1	44	6	572	50	504	0.79
Bodrum	24 385	2	120	230	203	350	70	5.74
Kırkağaç	23 857	1	20	30	1193	50	477	0.84
Selçuk	23 224	1	89		261	89	261	1.53
Çay	22 224	2	17	50	1307	67	332	1.21
Emirdağ	22 023	1	32	50	688	82	269	1.49
Gediz	21 922	1	50	5	438	55	399	1.00
Cesme	21 113	2	113	38	187	151	140	2.86
Didim	21 109	1	71		297	71	297	1.35
Emet	19 625	2	29	35	677	64	307	1.30
Şuhut	19 086	1	20	63	954	83	230	1.74
Bayındır	18 066	1	15	38	1204	53	341	1.17
Cine	17 993	1	30	7	600	37	486	0.82
İncirliova	16 831	2	41	7	411	48	351	1.14
Seferihisar	16 642	2	51	4	326	55	303	1.32
Dalaman	16 496	1	40	80	412	120	137	2.91
Acıpayam	16 495	1	30	10	550	40	412	0.97
Banaz	16 190	1	50	4	324	54	300	1.33
Menderes	15 225	1	40	118	381	158	400	1.00
Ortaca	15 160	1	45	9	337	54	281	1.42
Serinhisar	14 734	1	25	10	589	35	400	1.00
Foca	14 295	1	73	75	196	148	97	4.14
Eşme	13 073	1	28	36	467	64	204	1.96
Buldan	12 900	1	44	3	293	47	274	1.46
Tavas	12 818	2	34		377	34	377	1.06
Çivril	12 698	1	30	7	423	37	343	1.17
Germencik	12 258	1	25	5	490	30	409	0.98
Saruhanlı	11 879	1	16	40	742	56	742	0.54
Dikili	11 583	1	71		163	71	163	2.45
Sarıgöl	11 545	1	15		770	15	770	0.52
Gördes	10 573	2	20	6	529	26	407	0.98

GÜVENLİK

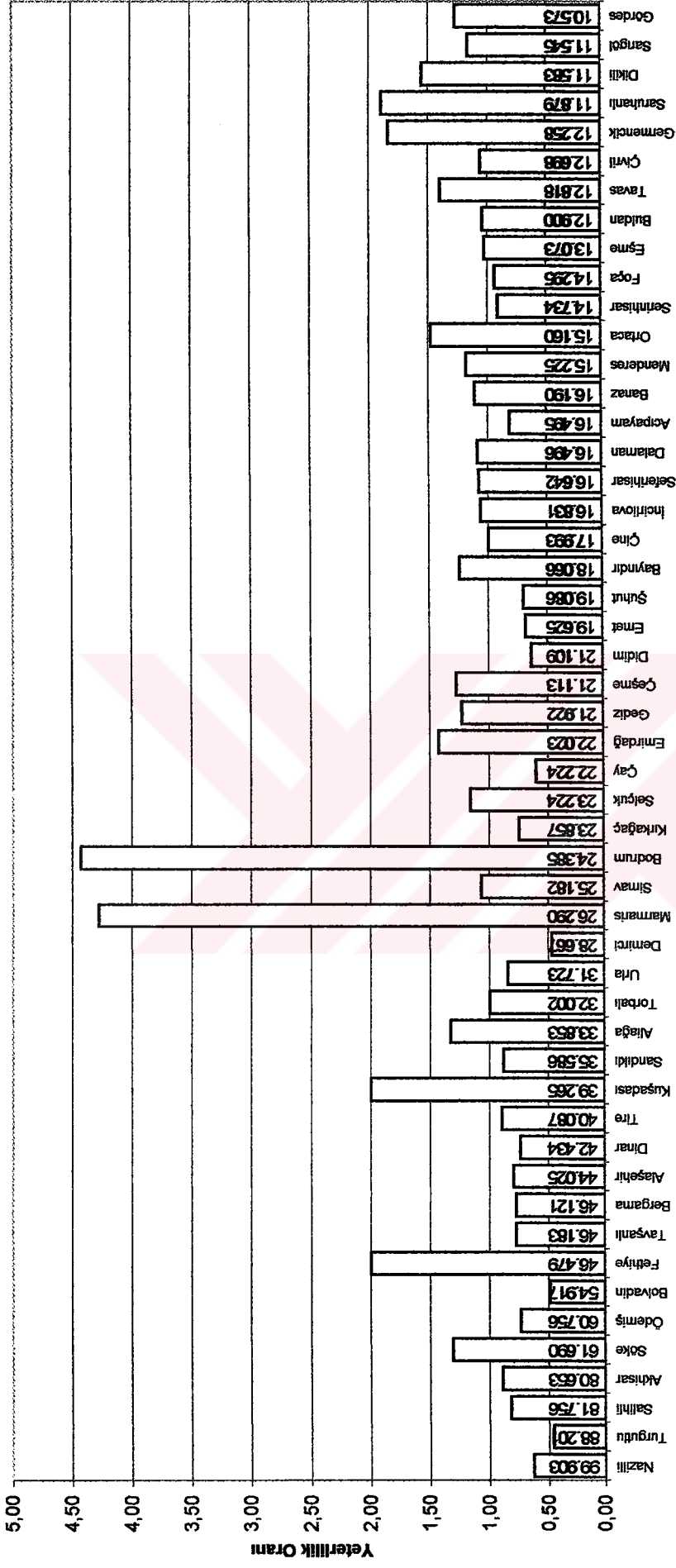

Şekil 3.8 Yerleşmelerin Güvenlik Kriterine göre Yeterlilik Oranı

Çizelge 3.7 Bankaların Durumu

Yerleşim	Nüfus	Sayısı	Müşteri	Çalışan	B.matik	kişi/banka	Yeterlilik Or.
Nazilli	99 903	14	48750	227	17	7136	0.63
Turgutlu	88 201	9	90000	150	12	9800	0.46
Salihli	81 756	15	2000	290	14	5450	0.83
Akhisar	80 653	16	50000	300	13	5041	0.89
Söke	61 690	18	205400	225	19	3427	1.31
Ödemiş	60 756	10	15000	150	9	6076	0.74
Bolvadin	54 917	6		50	4	9153	0.49
Fethiye	46 479	21				2213	2.03
Taşaşanlı	46 183	8	80000	120	18	5773	0.78
Bergama	46 121	8			9	5765	0.78
Alaşehir	44 025	8				5503	0.82
Dinar	42 434	7	10000	70	7	6062	0.74
Tire	40 087	8	40000	100	6	5011	0.90
Kuşadası	39 265	18		200		2181	2.06
Sandıklı	35 586	7		300	6	5084	0.89
Aliağa	33 853	10		250	12	3385	1.33
Torbalı	32 002	7				4572	1.00
Urla	31 723	6	35316	125	5	5287	0.85
Demirci	28 667	3			2	9556	0.47
Marmaris	26 290	25	214858	368	46	1052	4.28
Simav	25 182	6	46000	73	5	4197	1.07
Bodrum	24 385	24	9000	200	35	1016	4.43
Kırkağaç	23 857	4	2000	150	3	5964	0.75
Selçuk	23 224	6	33000	79	8	3871	1.16
Çay	22 224	3	25000	40	1	7408	0.61
Emirdağ	22 023	7	5000	150	6	3146	1.43
Gediz	21 922	6	20000	60		3654	1.23
Cesme	21 113	6	72000	93	15	3519	1.28
Didim	21 109	3	10846	74	4	7036	0.64
Emet	19 625	3	3000	20	1	6542	0.69
Suhut	19 086	3	2500	45	1	6362	0.71
Bayındır	18 086	5	29000	51	3	3613	1.25
Cine	17 993	4	62500	73	3	4498	1.00
İncirliova	16 831	4				4208	1.07
Seferihisar	16 642	4	13000	80	6	4161	1.08
Dalaman	16 496	4	5000	100	8	4124	1.09
Acıpayam	16 495	3		46		5498	0.82
Banaz	16 190	4	12000	60	2	4048	1.11
Menderes	15 225	4				3806	1.18
Ortaca	15 160	5	x	120	3	3032	1.48
Serinhisar	14 734	3	500	25	2	4911	0.92
Foça	14 295	3				4765	0.94
Eşme	13 073	3	10000	40		4358	1.03
Buldan	12 900	3	5000	40	2	4300	1.05
Tavas	12 818	4	20000	80	3	3205	1.40
Civril	12 698	3			5	4233	1.06
Germencik	12 258	5	6000	40	3	2452	1.84
Saruhanlı	11 879	2	3000	80	4	5940	0.76
Dikili	11 583	4	5000	40	6	2896	1.55
Sarıgöl	11 545	3	4060	55	2	3848	1.17
Gördes	10 573	3	10000	50	2	3524	1.28

BANKALAR

Şekil 3.9 Yerleşmelerde Bankaların Yeterlilik Oranı

Yerleşmelerdeki Teknik Altyapıların Yeterlilik Dereceleri

Yerleşmelerde bu kriter için açıklanan standartlara göre yapılan incelemede sadece 3 yerleşim, Turgutlu, Fethiye ve Dinar yeterlilik oranı limitini (1,00) yakalamıştır. Bunun yanında Akhisar, Simav ve Banaz yeterlilik oranı standardının %10 altında kalmışlardır. Genel olarak yerleşimler yeterlilik oranının %30 altında yoğunlaşmaktadırlar. (bakınız Çizelge 3.8 s: 38, Şekil 3.10, s.39) Bu durum göstermektedir ki Ege Bölgesi'nde incelenen yerleşimlerin % 90'dan fazlasında altyapı yetersizdir. Bu aynı zamanda altyapının önemsenmediğinin, nüfus kestirimlerinin doğru yapılamadığının ve artan nüfusa paralel altyapının geliştirilemediğinin göstergesidir.

Yerleşme Alanı İçinde Yeşil Alan Sistemi

Nüfus artışına paralel olarak yeşil talebi ortaya çıkmakta ve artmaktadır. Yerleşimlerden, Sandıklı, Çeşme, Dalaman, İncirliova, Serinhisar ve bu konuda gerekli bilgi olmayan, Marmaris, Menderes, Foça dışında, diğer yerleşimler bu şekilde az da olsa organize yeşil alana sahip ve yeşil alan talebi ortaya çıkmıştır.

3.2 Araştırmada Kullanılan Diğer Kriterlere Göre Değerlendirme

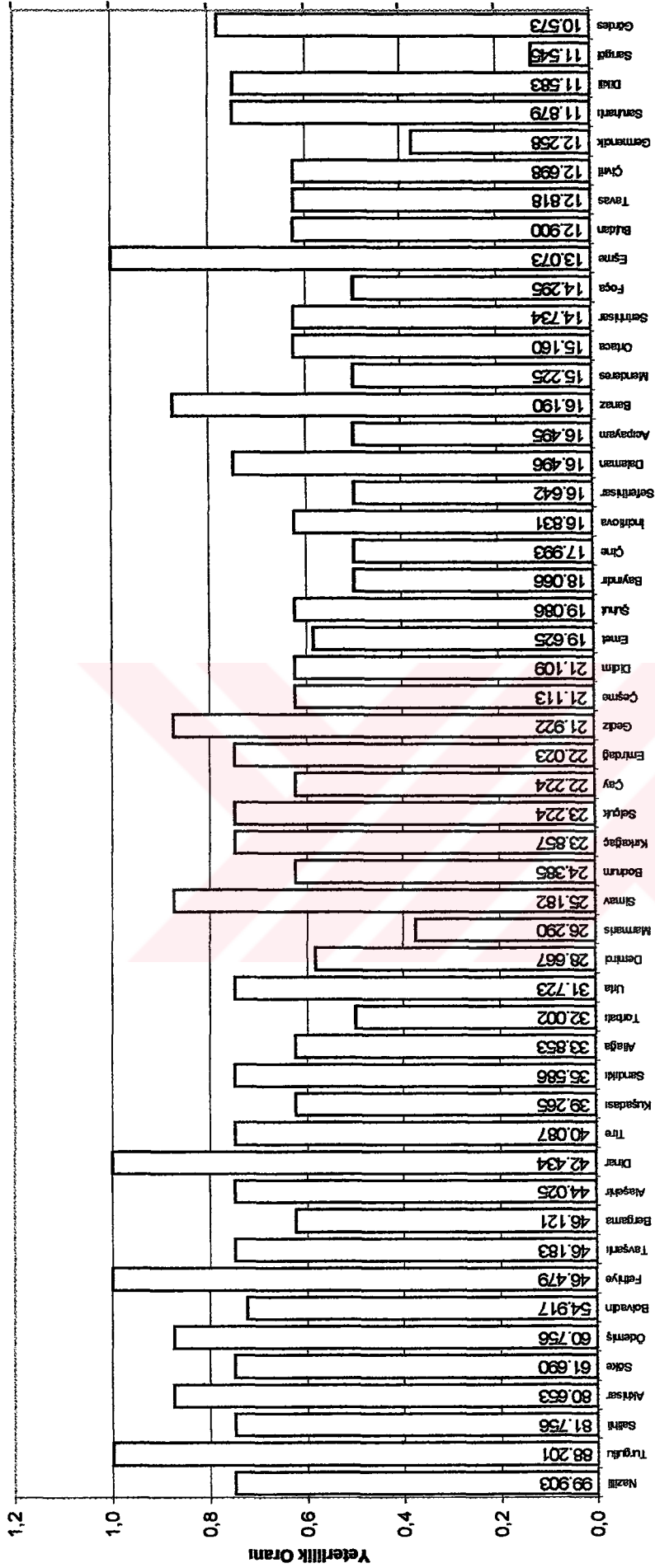
Diğer kriterler başlığı altında belirtilen, yerleşim alanlarının diğer yerleşim alanlarına bağımlılık veya bağımsızlık durumlarına göre bir alt merkez mi yoksa bir üst merkez mi olduklarının incelenmeye çalışıldığı bu kriterde; Nazilli, Turgutlu, Salihli, Söke, Ödemiş, Bolvadin, Fethiye, Tavşanlı, Bergama, Alaşehir, Kuşadası, Sandıklı, Aliğa, Torbalı, Demirci, Marmaris, Simav, Kırkağaç, Gediz, Çeşme, Emet, Çine, Acıpayam, Tavas, Saruhanlı ve Gördes %50 ve üzerinde bağımsız oldukları tespit edilmiştir. Bu yerleşimlerden %80 civarında bağımsızlık değerine sahip Nazilli, Salihli, Ödemiş, Bolvadin, Bergama, Torbalı, Demirci ve Emet diğer yerleşimlere göre en üst merkez durumundadırlar. (bakınız Çizelge 3.9 s:40, Şekil 3.11 s:42)

Yerleşim alanlarından Akhisar, Dinar, Tire, Urla, Bodrum, Selçuk, Çay, Emirdağ, Didim, Şuhut, Bayındır, İncirliova, Seferihisar, Dalaman, Banaz, Menderes, Ortaca, Serinhisar, Foça, Eşme, Buldan, Çivril, Germencik, Dikili ve Sarıgöl %50'nin üzerinde diğer yerleşimlere bağımlıdırlar. Tire, Bayındır ve İncirliova başka yerleşimlere en fazla bağımlı en alt merkez durumundaki yerleşimlerdir. (bakınız Çizelge 3.10 s:41, Şekil 3.12 s:43)

Çizelge 3.8 Teknik Altyapı

		Ulaşım Sistemi			Elektrik		Kanalizasyon		Yeşil Sistem		Yeterlilik Oranı	
Yerleşim	Nüfus	Toplu Ta.	Çevre	Kentiçli	Eksiklik	Aydınlat	Eksiklik	Çukur S.	Yeterlilik	Parklar	Toplam	Oran
Nazilli	99 903	1	1	1	1	1	0	0	0	1	6.0	0.7
Turğutlu	88 201	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9.0	1.0
Sallıhlı	81 756	1	1	1	1	1	0	0	1	1	7.0	0.8
Akhisar	80 653	1	1	1	1	1	0	1	1	1	8.0	0.9
Söke	61 690	1	1	0	1	1	1	0	1	1	7.0	0.8
Ödemiş	60 756	1	1	1	0	1	1	1	0	1	7.0	0.8
Bolvadin	54 917	1	1	1	1	1	0	0	1	1	7.0	0.8
Fethiye	46 479	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9.0	1.0
Tavaslı	46 183	1	1	1	0	0	1	1	0	1	6.0	0.7
Bergama	46 121	1	1	0	1	1	0	0	1	1	6.0	0.7
Alaşehir	44 025	1	1	1		1	1	0	1	1	7.0	0.8
Dinar	42 434	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9.0	1.0
Tire	40 087	1	1	1	1	1	0	0	1	1	7.0	0.8
Kuşadası	39 265	1	1	1	1	0	0	0	0	0	4.0	0.4
Sandıklı	35 586	1	1	0	1	1	0	1	0	0	5.0	0.6
Aliağa	33 853	1	1	0	1	1	0	0	1	1	6.0	0.7
Torbalı	32 002	1	1	1	0	0	0	0	0	1	4.0	0.4
Urla	31 723	1	1	1	1	1	0	0	1	1	7.0	0.8
Demirci	28 667	1	1	0	1	1	0	0	1	1	6.0	0.7
Marmaris	26 290	1	1	0			0	0	1	0	3.0	0.3
Simav	25 182	1	1	1	1	1	0	1	1	1	8.0	0.9
Bodrum	24 385	1	1	1	0	0	1	0	1	1	6.0	0.7
Kırkağaç	23 857	1	1	0	1	0	1	1	0	1	6.0	0.7
Selçuk	23 224	0	1	0	1	1	1	1	1	1	7.0	0.8
Çay	22 224		1		1	1	0	1	1	1	6.0	0.7
Emirdağ	22 023	0	1	0	1	1	1	1	0	1	6.0	0.7
Gediz	21 922	1	1	1	1	0	1	1	0	1	7.0	0.8
Çeşme	21 113	1	1	1	0	1	0	0	1	0	5.0	0.6
Didim	21 109	1	1	1	1	0	0	0	1	1	6.0	0.7
Emet	19 625	0	0	0	1	1	1	1	1	1	6.0	0.7
Suhut	19 086	1	1	1	1	0	0	0	1	1	6.0	0.7
Bayındır	18 066	0	1	0	1	1	0	0	1	1	5.0	0.6
Çine	17 993	0	1	0	1	1	0	0	1	1	5.0	0.6
İncirliova	16 831	1	1	1	1		0	0	0	0	4.0	0.4
Seferihisar	16 642	0	1	0	1	1	0	0	0	1	4.0	0.4
Dalaman	16 496	1	1	1	1	1	0	0	0	0	5.0	0.6
Acipayam	16 495	0	1	0	1	1	0	0	1	1	5.0	0.6
Banaz	16 190	1	1	0	1	1	1	1	1	1	8.0	0.9
Menderes	15 225	1			1	1	0	0	0	0	3.0	0.3
Ortaca	15 160	1	1	0	1	1	0	0	1	1	6.0	0.7
Serinhisar	14 734	1	1	0	1	0	0	1	1	0	5.0	0.6
Foça	14 295	1	0	1	0	1	0	0	0	0	3.0	0.3
Eşme	13 073	1	0		0	1	0	1	0	1	4.0	0.4
Buldan	12 900	0	1	0	1	1	1	0	1	1	6.0	0.7
Tavas	12 818			0	1	1	1	1	1	1	6.0	0.7
Civril	12 698		1	1	1	1	0	0	1	1	6.0	0.7
Germencik	12 258		1	0	1	0	0	0	1	1	4.0	0.4
Saruhanlı	11 879	1	1	1	1	1			0	1	6.0	0.7
Dikili	11 583	1	1	1	1	1	0	0	1	1	7.0	0.8
Sarıgöl	11 545								1	0	1.0	0.1
Gördes	10 573	1	1	0	1	1	1	1	1	1	8.0	0.9

ALTYAPI

Şekil 3.10 Yerleşmelerdeki Teknik Altyapının Yeterlilik Oranları

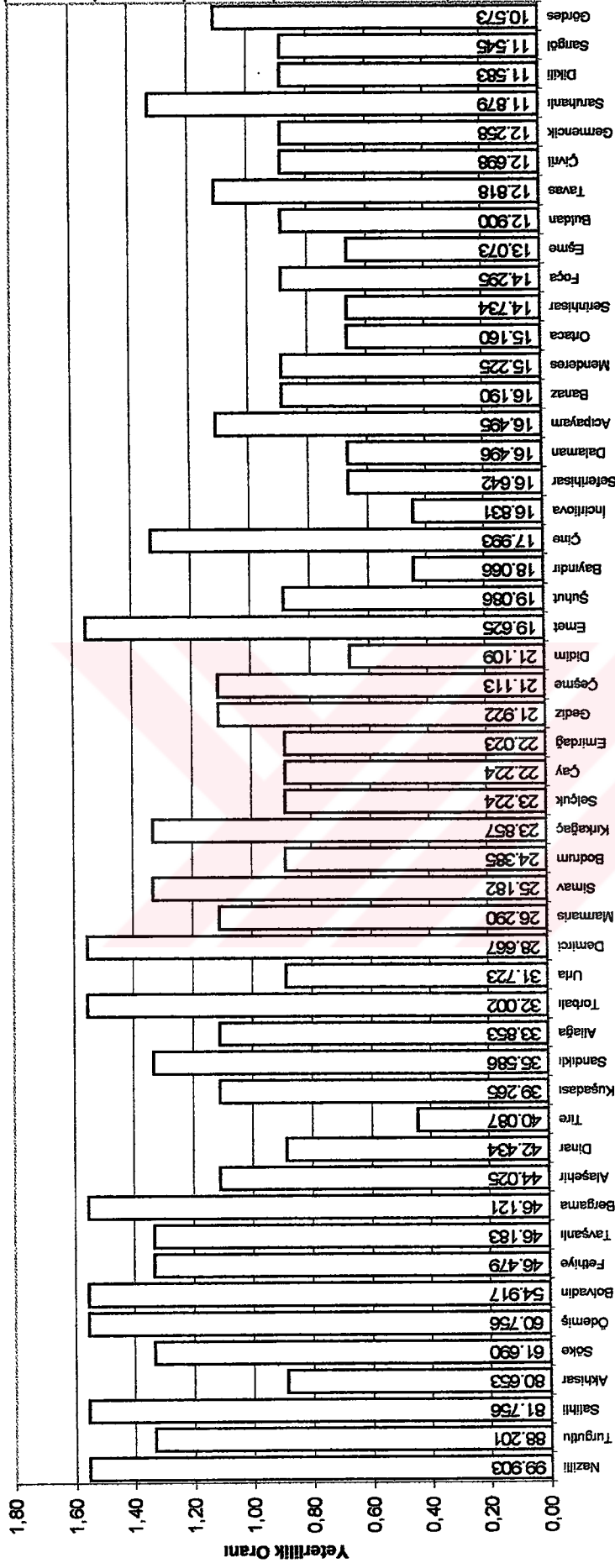
Çizelge 3.9 Yerleşimlerin Bağımsızlık Durumu

Yerleşim	Nüfus	Bağımsızlık	Bağımlılık
Nazilli	99.903	78	22
Turgutlu	88.201	67	33
Salihli	81.756	78	22
Söke	61.690	67	33
Ödemiş	60.756	78	22
Bolvadin	54.917	78	22
Fethiye	46.479	67	33
Tavşanlı	46.183	67	33
Bergama	46.121	78	22
Alaşehir	44.025	56	44
Kuşadası	39.265	56	44
Sandıklı	35.586	67	33
Aliaga	33.853	56	44
Torbalı	32.002	78	22
Demirci	28.667	78	22
Marmaris	26.290	56	44
Simav	25.182	67	33
Kırkağaç	23.857	67	33
Gediz	21.922	56	44
Çeşme	21.113	56	44
Emet	19.625	78	22
Çine	17.993	67	33
Acıpayam	16.495	67	33
Tavas	12.818	56	44
Saruhanlı	11.879	67	33
Gördes	10.573	56	44

Çizelge 3.10 Yerleşimlerin Bağımlılık Durumları

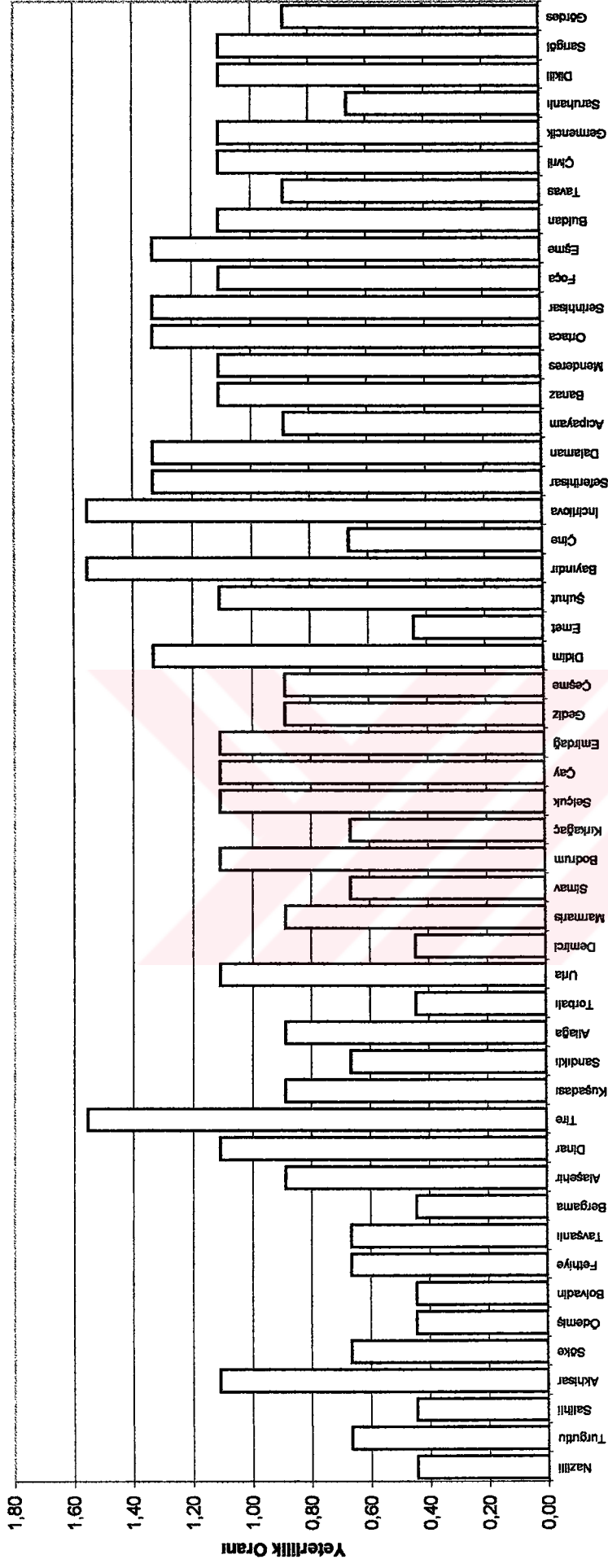
Yerleşim	Nüfus	Bağımlılık	Bağımsızlık
Akhisar	80.653	56	44
Dinar	42.434	56	44
Tire	40.087	78	22
Urla	31.723	56	44
Bodrum	24.385	56	44
Selçuk	23.224	56	44
Çay	22.224	56	44
Emirdağ	22.023	56	44
Didim	21.109	67	33
Şuhut	19.086	56	44
Bayındır	18.066	78	22
İncirliova	16.831	78	22
Seferihisar	16.642	67	33
Dalaman	16.496	67	33
Banaz	16.190	56	44
Menderes	15.225	56	44
Ortaca	15.160	67	33
Serinhisar	14.734	67	33
Foça	14.295	56	44
Eğme	13.073	67	33
Buldan	12.900	56	44
Çivril	12.698	56	44
Germencik	12.258	56	44
Dikili	11.583	56	44
Sarıgöl	11.545	56	44

BAĞIMSIZLIK

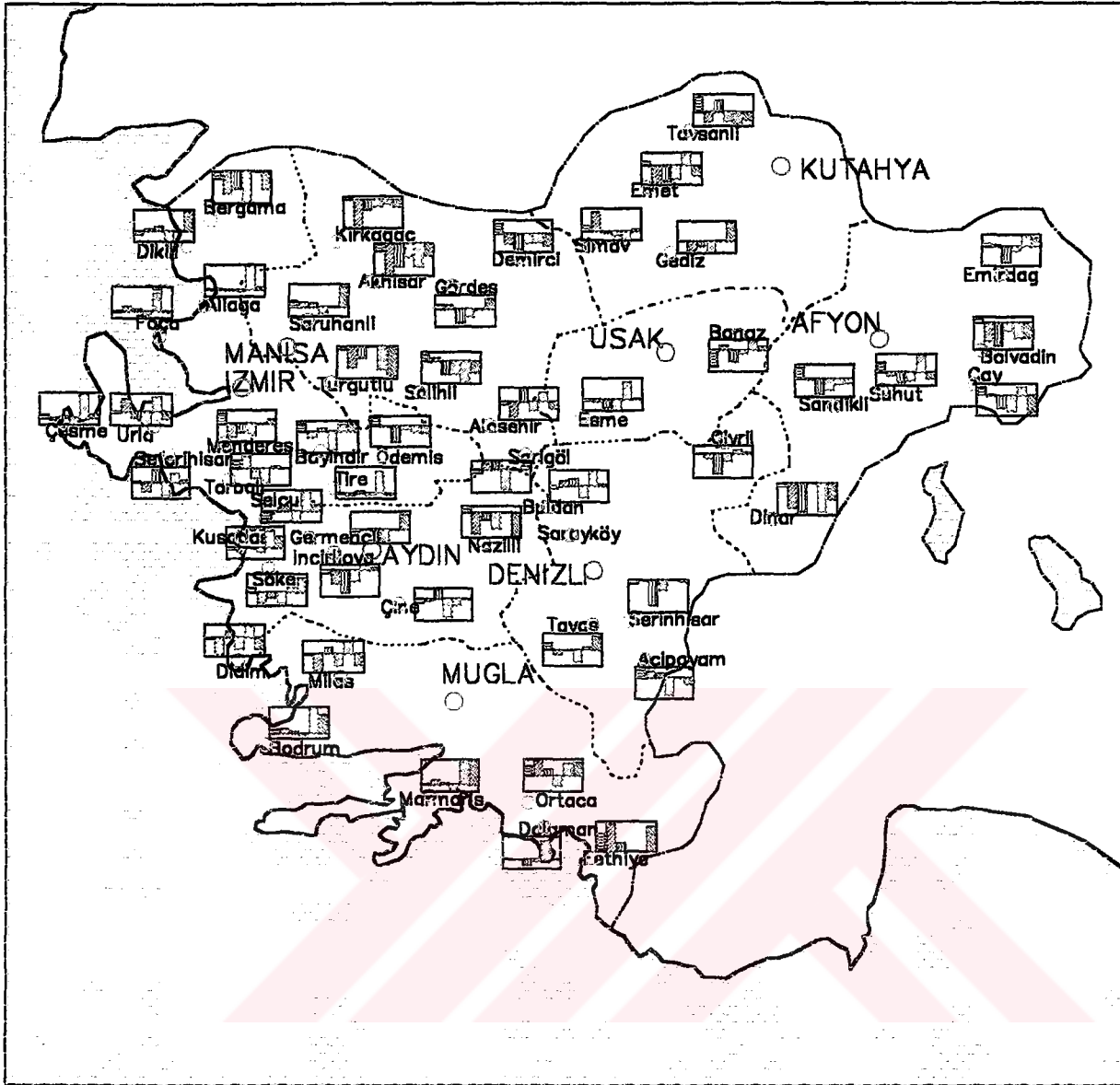

Şekil 3.11 Yerleşimlerin Bağımsızlık Durumları

BAĞIMLILIK

Şekil 3.12 Yerleşimlerin Bağımlılık Durumları

LEJAND

	KARA SINIRI
	BÖLGE SINIRI
	İL SINIRI
	İL MERKEZİ
	İLÇE MERKEZİ

TABLOLAR

	EĞİTİM		TEKNİK ALTYAPI
	SAĞLIK		GÜVENLİK
	SANAYİ+HİZMET		BANKALAR

Harita 3.2 Yerleşimler İlişkin Çeşitli Veri Çizelgeleri

3.3 Belirlenen Yönteme Göre Değerlendirme

Araştırmanın kullanılan yöntem başlığı altında verilen;

$$S_E = \frac{\left(\frac{x_1}{y_1} + \frac{x_2}{y_2} + \dots + \frac{z_1}{m_1} + \frac{z_2}{z_2} + \dots n \right) + 1}{n+1}$$

formülüne göre belirlenen kriterler kullanılarak hesaplama yapılmıştır. Buna göre 51 yerleşimden 21 tanesi (%41'i) 1,00 limiti ile belirlenen şehir eşiğini yakalamış ve geçebilmişlerdir. Ayrıca 5 yerleşim 1,00 limitine %2'lik (0,02) eksiklikle yaklaşmışlardır. İnceleme alanındaki 21 yerleşimden 6 tanesi, 10000-20000, 6 tanesi 20000-30000, 4 tanesi 30000-40000 ve 5 tanesi 40000 üzeri nüfus aralığındadır. 21 yerleşimden 9 tanesi sahil yerleşimidir. (Bakınız Çizelge 3.11,s:48, Şekiller 3.13, 3.14 s.49-58)

Şehir eşiğini geçen yerleşimler; Söke, Fethiye, Tavşanlı, Alaşehir, Tire, Kuşadası, Sandıklı, Aliaga, Torbalı, Marmaris, Simav, Bodrum, Selçuk, Gediz, Çeşme, Dalaman, Ortaca, Foça, Buldan, Tavas ve Dikili'dir.

Bu yerleşimler kendi çevrelerindeki yerleşimlerle oluşturdukları bölgesel alanda, donatısal ve fonksiyonel gelişmişlikle ön plana çıkmaktadırlar. Genelde İzmir Metropolitan Alanı'na yönelik ana ulaşım aksları ile İzmir-Antalya karayolu üzerinde ve Bölgenin sahil kesimlerinde yoğunlaşmaktadırlar. Bu durum göstermektedir ki temel olarak yerleşimlerin şehir eşiğini geçmelerini sağlayan gelişmişlik düzeyleri, Metropolitan Alan ve üst düzey yerleşimler ile etkileşimlerine, Ülke ve Bölge ölçeğinde üstlenmiş oldukları fonksiyonlara bağlıdır.

Yerleşimlerden, yaz turizminin ekonomik ve hizmetsel gelişmeyi hızlandırarak şehir eşiğini geçmesinde etkili olduğu sahil yerleşimleri; Fethiye, Kuşadası, Aliaga, Marmaris, Bodrum, Çeşme, Dalaman, Foça, ve Dikili'dir.

Nazilli, Salihli, Ödemiş, Bergama şehir eşiği limitinin % 2 altında kalan yerleşimlerdenidir. Bu yerleşimler nüfus büyüklüğü açısından incelenen yerleşimler arasında başta gelmekte ve bazı merkez ilçe yerleşimleri ile hemen hemen eşit nüfusa sahip olmalarına rağmen teknik altyapılarındaki ve hizmet sektörüne ilişkin verilerindeki yetersizlikler nedeniyle limitin altında kalmışlardır.

Şehir eşiğini aşan yerleşimleri nüfus aralıklarına ve kullanılan kriterlere göre incelersek:

Yerleşimlerden 50000 ve üzeri nüfusa sahip olup şehir eşiğini geçen Söke, Salihli; 1,00 limitinin 0,01 altında kalan Nazilli ve 0,02 altında kalan Ödemiş eğitim kriteri açısından 1,00 limitini geçmişlerdir. Bu yerleşimlerden Salihli ve Ödemiş sağlık kriterine göre, Nazilli ve Söke güvenlik kriterine göre, ayrıca Söke bankalar durumu kriterine göre 1,00 limitini geçmişlerdir. Yerleşimlerin hepsi bağımlılık-bağımsızlık kriteri açısından limiti aşmışlardır.

40000-50000 nüfus aralığında şehir eşiğini geçen yerleşimler Fethiye, Tavşanlı, Alaşehir ve Tire'dir. Bergama 1,00 limitinin 0,02 altında kalmıştır. Yerleşimlerden Tavşanlı, Bergama, Alaşehir ve Tire yoğunluk ve konut tipleri kriteri açısından; Fethiye, Tavşanlı, Tire eğitim kriteri ve Alaşehir ile birlikte sanayi ve hizmet sektöründe çalışan nüfus kriteri açısından 1,00 limitini geçmişlerdir. Teknik altyapı ve bankaların durumu kriteri açısından Fethiye; güvenlik kriteri açısından Tavşanlı dışındaki ve bağımlılık-bağımsızlık kriteri açısından Tire dışındaki bütün yerleşimler 1,00 limitini geçmiştir.

30000-40000 nüfus aralığındaki yerleşimlerden, şehir eşiğini geçen Kuşadası, Sandıklı, Aliğa ve Torbalı yoğunluk ve konut tipleri kriteri ve bağımlılık-bağımsızlık kriteri açısından 1,00 limitini geçmiştir. Aliğa ve Torbalı sağlık kriteri, Sandıklı ile birlikte eğitim kriteri, Kuşadası ile birlikte bankaların durumu ve güvenlik kriteri açısından 1,00 limitini aşmışlardır. Sanayi ve hizmet sektöründe çalışan nüfus açısından Kuşadası ve Aliğa 1,00 limitini geçmiştir.

Yerleşimlerden 20000-30000 nüfus aralığındaki, şehir eşiğini geçen Marmaris, Simav, Bodrum, Selçuk, Gediz ve Çeşme bankaların durumu kriteri açısından ve Simav dışında güvenlik kriteri açısından 1,00 limitini geçmiştir. Yoğunluk ve konut tipleri kriteri açısından Marmaris, Simav, Selçuk ve Gediz; eğitim kriteri açısından Marmaris, Simav, Bodrum ve Çeşme, sağlık kriteri açısından Marmaris, Simav, Bodrum ve Selçuk, sanayi ve hizmet sektöründe çalışan nüfus kriteri açısından Marmaris, Simav, Gediz ve Çeşme 1,00 limitini aşmışlardır.

10000-20000 nüfus aralığında olup, şehir eşiğini geçen yerleşimler Dalaman, Ortaca, Foça, Buldan, Tavas ve Dikili güvenlik kriteri açısından, Foça haricinde bankaların durumu kriteri ve Tavas dışında sağlık kriteri açısından 1,00 limitini geçmiştir. Yoğunluk ve konut tipleri kriteri ile bağımlılık-bağımsızlık kriteri açısından yalnızca Tavas; eğitim kriteri açısından Dalaman, Ortaca ve Tavas; sanayi ve hizmet sektöründe çalışan nüfus açısından Ortaca, Buldan ve Dikili 1,00 limitini geçmiştir.

Şehir eşiğini geçen yerleşimlerden;

Yoğunluk ve konut tipleri kriterine göre 1,00 limitini geçen yerleşimler; Salihli, Tavşanlı, Alaşehir, Tire, Kuşadası, Sandıklı, Aliğa, Torbalı, Marmaris, Simav, Selçuk, Gediz, Tavas.

Eğitim kriterine göre 1,00 limitini geçen yerleşimler; Salihli, Söke, Fethiye, Tavşanlı, Tire, Sandıklı, Aliğa, Torbalı, Marmaris, Simav, Bodrum, Çeşme, Dalaman, Ortaca ve Tavas .

Sağlık kriterine göre 1,00 limitini geçen yerleşimler; Salihli, Fethiye, Aliğa, Torbalı, Marmaris, Simav, Bodrum, Selçuk, Dalaman, Ortaca, Foça, Buldan ve Dikili.

Sanayi ve hizmet sektöründe çalışan nüfus kriterine göre 1,00 limitini geçen yerleşimler; Fethiye, Tavşanlı, Alaşehir, Tire, Kuşadası, Aliğa, Marmaris, Bodrum, Selçuk, Çeşme, Ortaca, Foça, Buldan ve Dikili.

Güvenlik kriterine göre 1,00 limitini geçen yerleşimler; Söke, Fethiye, Alaşehir, Tire, Kuşadası, Aliğa, Torbalı, Marmaris, Bodrum, Selçuk, Gediz, Çeşme, Dalaman, Ortaca, Foça, Buldan, Tavas ve Dikili.

Bankaların durumu kriteri açısından 1,00 limitini geçen yerleşimler; Söke, Fethiye, Kuşadası, Aliğa, Torbalı, Marmaris, Simav, Bodrum, Selçuk, Gediz, Çeşme, Dalaman, Ortaca, Buldan, Tavas ve Dikili.

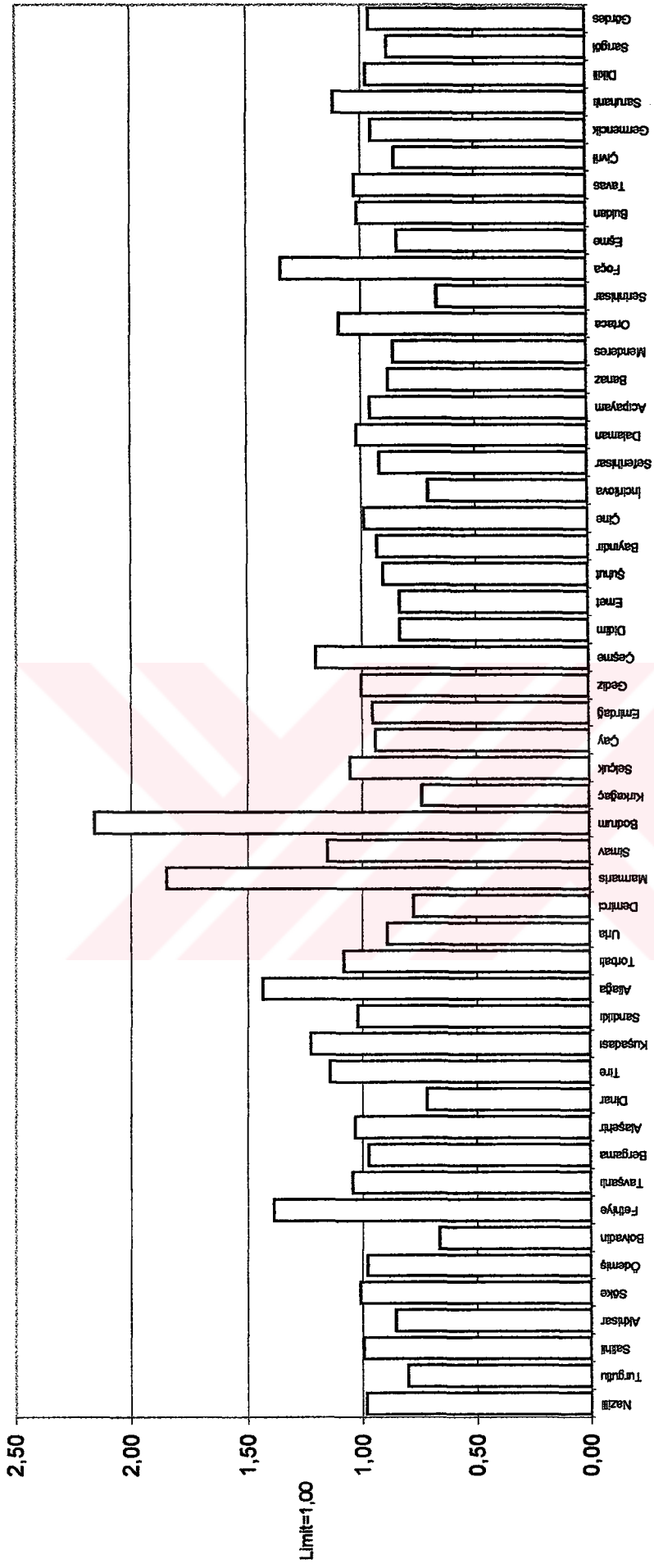
Bağımlılık-bağımsızlık kriteri açısından 1,00 limitini geçen yerleşimler; Salihli, Söke, Fethiye, Tavşanlı, Alaşehir, Kuşadası, Sandıklı, Aliğa, Torbalı, Marmaris, Simav, Gediz, Çeşme ve Tavas.

Çizelge 3.4'de (s:48) yerleşimlere ilişkin kullanılan kriterlerin 1,00 limitine göre değerleri verilmiştir. Bu değerlere göre 1,00 limitini vurgulayan logaritmik Şekiller (3.14 s:50-58) oluşturulmuştur.

Çizelge 3.11 Yerleşmelerin Belirlenen Kriterlere Göre Şehir Eşikleri

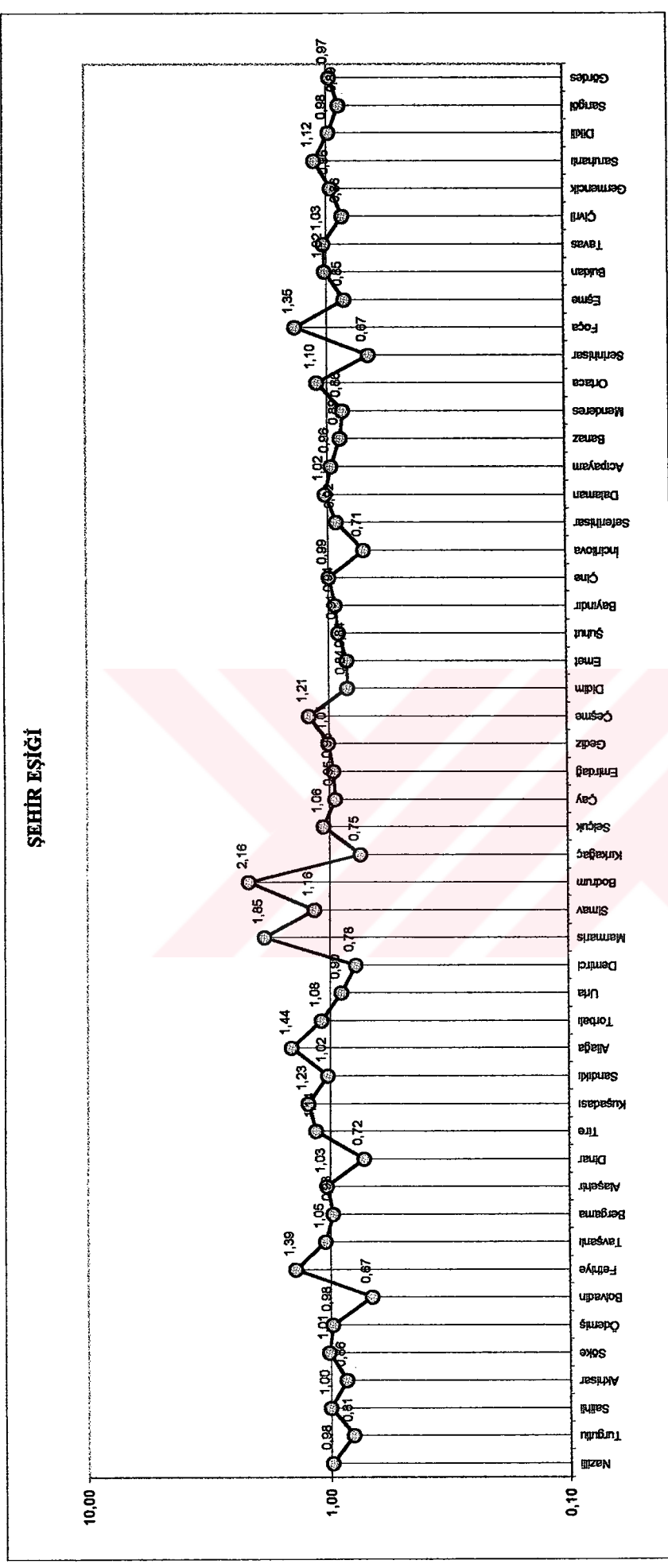
	Yerleşim	Nüfus	Yoğunluk	Eğitim	Sağlık	Sanayi+ Hizmet	Teknik Altyapı	Güvenlik	Bankalar	Bağımsızlık	Şehir Eşikliği
1	Nazilli	99.903	1,33	1,06	0,67	0,88	0,75	1,00	0,63	1,56	0,99
2	Turgutlu	88.201	0,75	0,94	0,61	0,79	1,00	0,57	0,46	1,33	0,83
3	Salihli	81.756	1,17	1,10	1,05	0,80	0,80	0,66	0,83	1,56	1,00
4	Akhisar	80.653	1,00	0,93	0,71	0,79	0,88	0,78	0,89	0,89	0,87
5	Söke	61.690	0,83	1,11	0,78	0,88	0,75	1,10	1,31	1,33	1,01
6	Ödemiş	60.756	1,13	1,34	1,02	0,42	0,88	0,76	0,74	1,56	0,98
7	Bolvadin	54.917	0,38	1,12	0,38	0,24	0,73	0,48	0,49	1,56	0,71
8	Fethiye	46.479	0,63	1,71	2,12	1,33	1,00	1,00	2,00	1,33	1,35
9	Taşaanlı	46.183	1,33	1,43	0,74	1,32	0,75	0,69	0,78	1,33	1,04
10	Bergama	46.121	1,42	0,92	0,73	0,78	0,63	1,00	0,78	1,56	0,98
11	Alaşehir	44.025	1,50	0,93	0,59	1,34	0,75	1,25	0,80	1,11	1,03
12	Dinar	42.434	0,50	0,96	0,61	0,55	1,00	0,55	0,74	0,89	0,76
13	Tire	40.087	1,00	1,06	0,82	1,18	0,75	2,99	0,90	0,44	1,13
14	Kuşadası	39.265	1,00	0,94	0,57	1,05	0,63	2,53	2,00	1,11	1,20
15	Sandıklı	35.586	1,50	1,24	0,97	0,66	0,75	0,87	0,89	1,33	1,02
16	Aliağa	33.853	1,17	1,07	1,09	1,09	0,63	4,25	1,33	1,11	1,41
17	Torbalı	32.002	1,25	1,26	1,40	0,66	0,50	1,05	1,00	1,56	1,08
18	Urla	31.723	0,25	0,97	1,27	0,87	0,75	1,31	0,85	0,89	0,91
19	Demirci	28.667	0,75	1,43	0,55	0,32	0,58	0,60	0,47	1,56	0,81
20	Marmaris	26.290	1,00	1,07	1,65	1,19	0,38	4,12	4,28	1,11	1,76
21	Simav	25.182	1,33	1,20	1,66	0,98	0,88	0,79	1,07	1,33	1,14
22	Bodrum	24.385	0,83	1,62	1,77	1,37	0,63	5,74	4,43	0,89	2,03
23	Kırkağaç	23.857	0,50	1,02	0,13	0,64	0,75	0,84	0,75	1,33	0,77
24	Selçuk	23.224	1,17	0,80	1,01	1,14	0,75	1,53	1,16	0,89	1,05
25	Çay	22.224	1,33	1,21	1,01	0,69	0,63	1,21	0,61	0,89	0,95
26	Emirdağ	22.023	0,75	1,13	1,04	0,19	0,75	1,49	1,43	0,89	0,96
27	Gediz	21.922	1,00	1,00	0,89	0,94	0,88	1,00	1,23	1,11	1,01
28	Çeşme	21.113	0,50	1,27	0,89	1,11	0,63	2,86	1,28	1,11	1,18
29	Didim	21.109	0,83	0,96	0,47	1,17	0,63	1,35	0,64	0,67	0,86
30	Emet	19.625	0,50	1,11	0,47	0,50	0,59	1,30	0,69	1,56	0,86
31	Şuhut	19.086	0,50	1,42	0,84	0,54	0,63	1,74	0,71	0,89	0,92
32	Bayındır	18.066	1,00	1,23	0,83	1,08	0,50	1,17	1,25	0,44	0,94
33	Çine	17.993	1,17	0,90	0,96	1,25	0,50	0,82	1,00	1,33	0,99
34	İncirliova	16.831	0,75	0,90	0,54	0,24	0,63	1,14	1,07	0,44	0,75
35	Seferihisar	16.642	0,63	1,06	0,66	1,47	0,50	1,32	1,08	0,67	0,93
36	Dalaman	16.496	0,25	1,06	1,02	0,43	0,75	2,91	1,09	0,67	1,02
37	Acıpayam	16.495	0,83	1,20	1,17	1,11	0,50	0,97	0,82	1,11	0,97
38	Banaz	16.190	0,75	0,41	1,15	0,57	0,88	1,33	1,11	0,89	0,90
39	Menderes	15.225	0,83	1,44	0,44	0,61	0,50	1,00	1,18	0,89	0,88
40	Ortaca	15.160	0,50	1,33	1,54	1,21	0,63	1,42	1,48	0,67	1,09
41	Serinhisar	14.734	0,25	0,87	1,00	0,05	0,63	1,00	0,92	0,67	0,71
42	Foça	14.295	0,63	0,79	1,69	1,23	0,50	4,14	0,94	0,89	1,31
43	Eşme	13.073	0,25	0,95	0,87	0,53	0,50	1,96	1,03	0,67	0,86
44	Buldan	12.900	0,88	0,88	1,16	1,23	0,63	1,46	1,05	0,89	1,02
45	Tavas	12.818	1,00	1,19	0,86	0,98	0,63	1,06	1,40	1,11	1,03
46	Çivril	12.698	1,33	1,00	0,78	0,10	0,63	1,17	1,06	0,89	0,88
47	Germencik	12.258	0,75	0,86	1,00	0,96	0,38	0,98	1,84	0,89	0,96
48	Saruhanlı	11.879	0,38	1,27	1,20	1,14	0,75	0,54	0,76	1,33	0,93
49	Dikili	11.583	0,63	0,86	1,05	1,11	0,75	2,45	1,55	0,89	1,14
50	Sarıgöl	11.545	0,50	0,85	1,26	1,30	0,13	0,52	1,17	0,89	0,85
51	Gördes	10.573	0,75	1,12	1,11	0,61	0,78	0,98	1,28	1,11	0,95

ŞEHİR EŞİĞİ

Şekil 3.13 Yerleşmelerin Şehir Eşiği

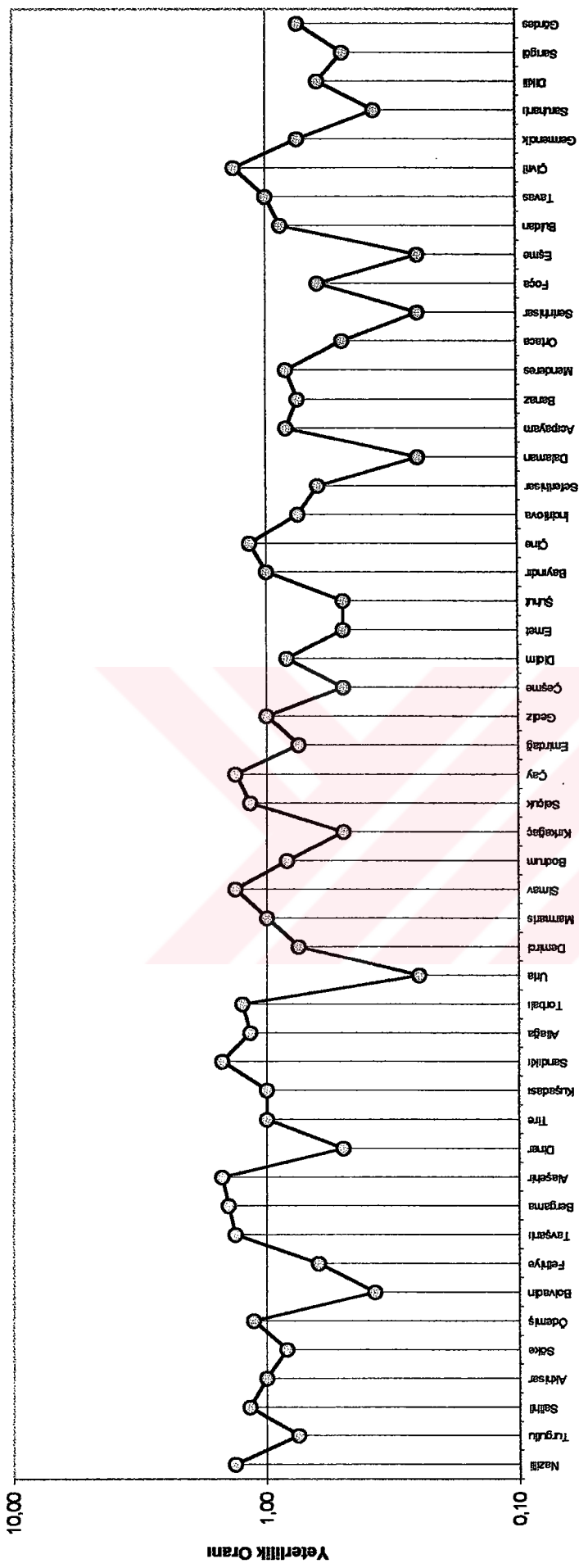
Şekiller 3.14 Yerleşimlerin 1,00 Limitine Göre Şekilleri.

İncelenen yerleşimlerden 21 tanesi şehir eşliğini (1,00 limit) geçmiştir. 5 yerleşim 1,00 limitinin %3 altında kalmıştır. 9 yerleşim limite %10 ve altında yaklaşmıştır.

Şekil 3.14.1 Şehir Eşliği

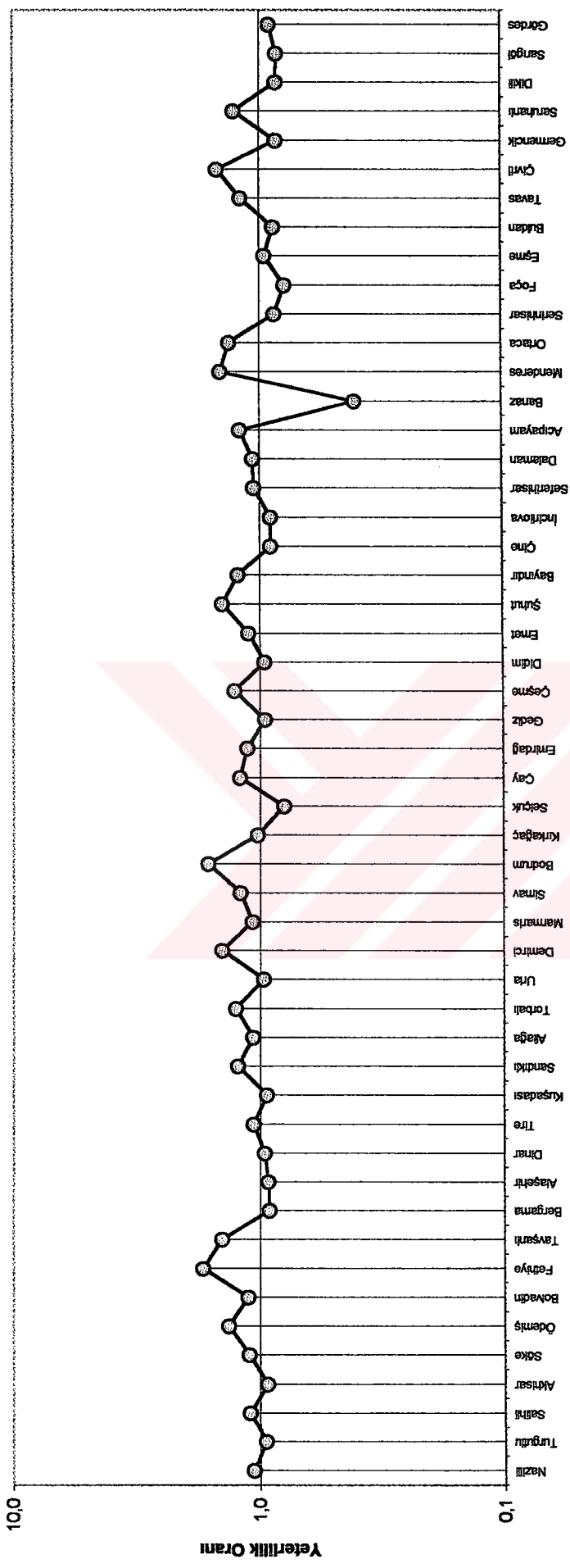
YOĞUNLUK VE KONUT TİPLERİ

1,00 limitini toplam 21 yerleşim geçmiştir.

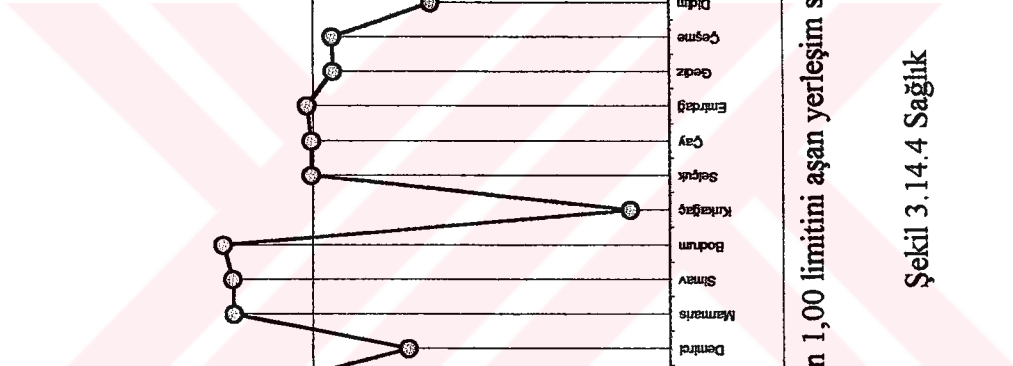
Şekil 3.14.2 Yoğunluk ve Konut Tipleri

EĞİTİM

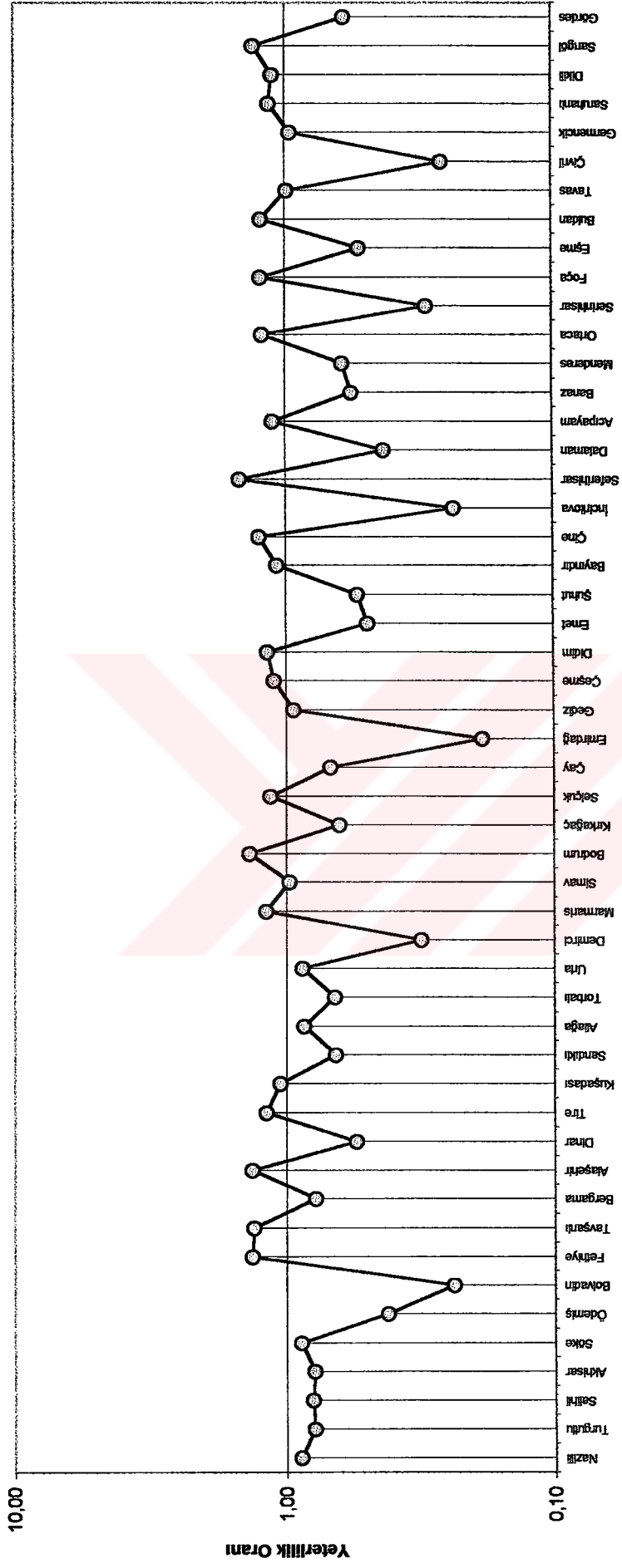
Yerleşimlerden 1.00 limitini toplam 30 yerleşim aşmıştır. Diğer yerleşimlerinde 1,00 limitine yakın oldukları görülmektedir.

Şekil 3.14.3 Eğitim

Şekil 3.14.4 Sağlık

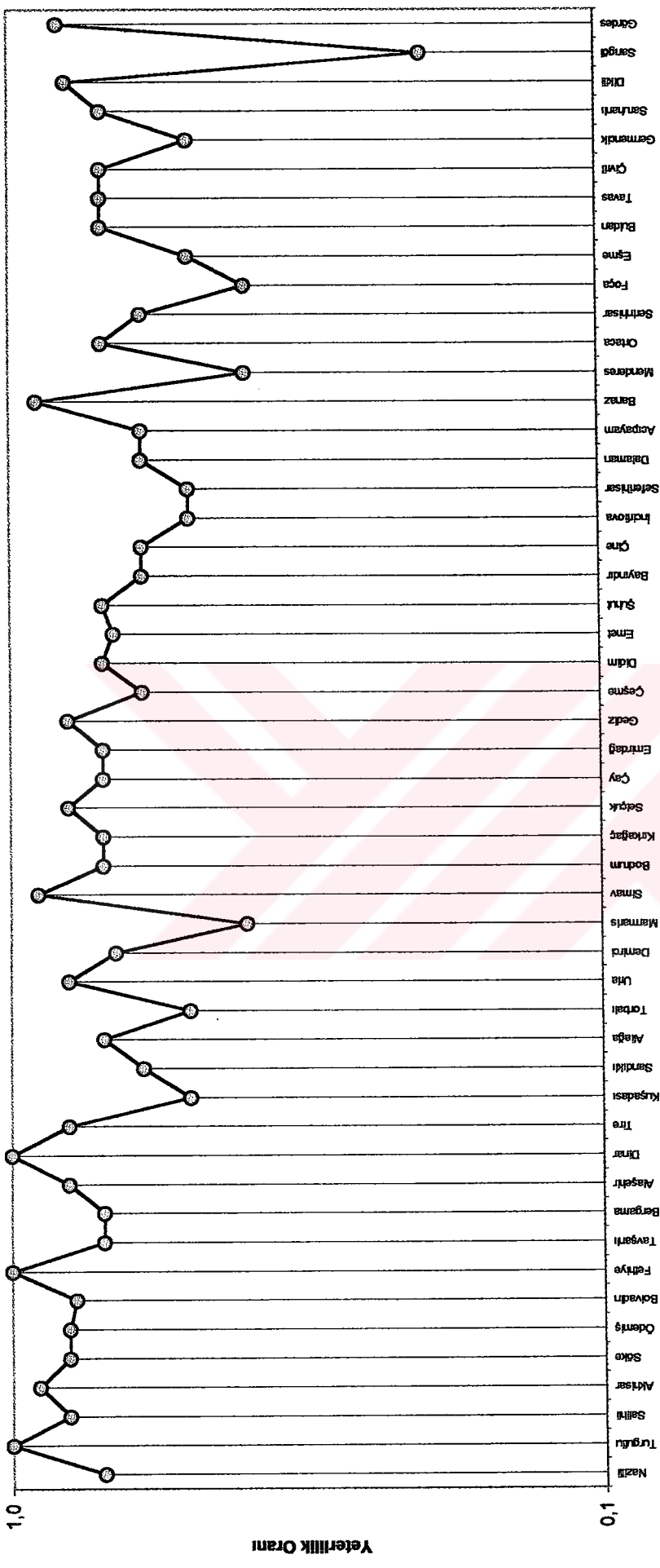
SANAYİ + HİZMET

Yerleşimlerden 1,00 limitini 21 yerleşim aşmıştır. Bu yerleşimler Ege Bölgesinin orta ve batı kesimlerinde yoğunlaşmaktadır.

Şekil 3.14.5 Sanayi ve Hizmet Sektörü

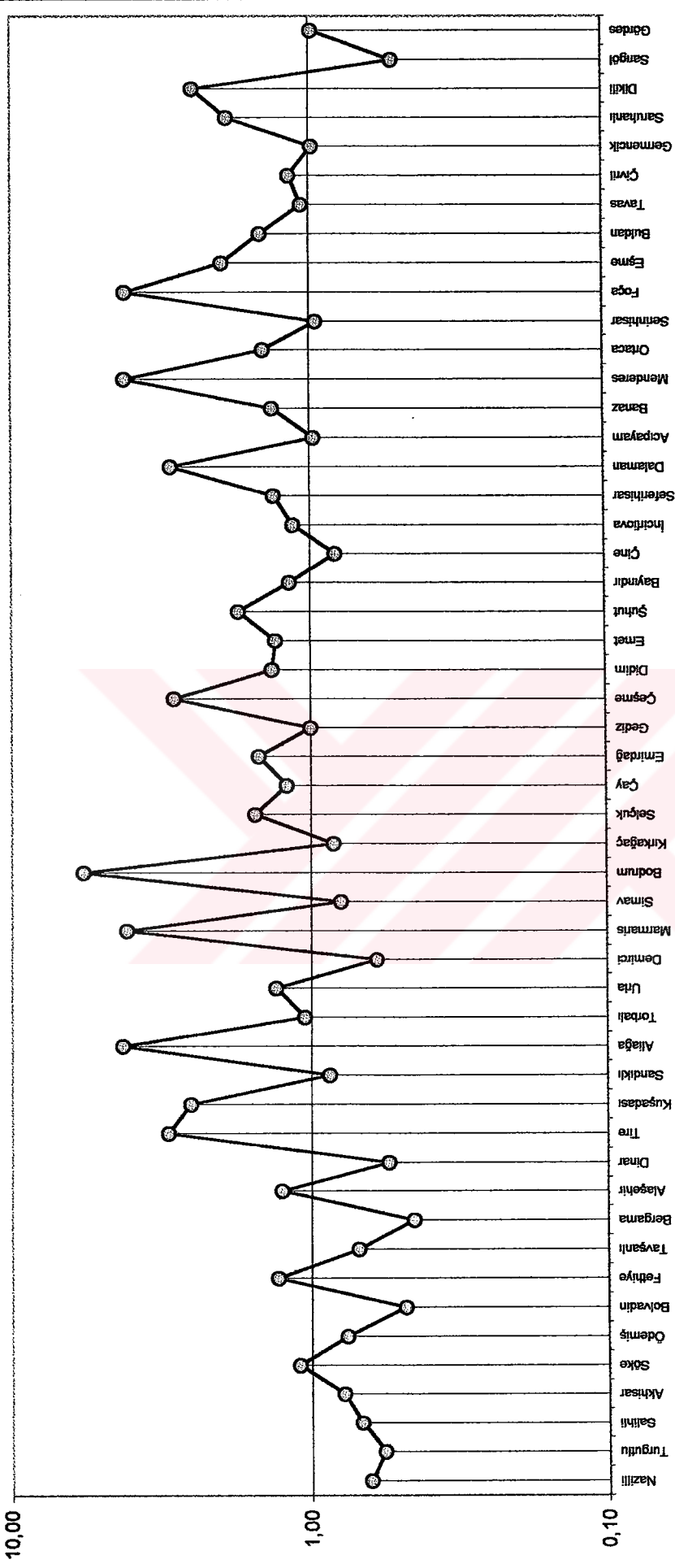
ALTYAPI

Yerleşimlerden 1,00 limitini sadece 3 yerleşim yakalamıştır. 3 yerleşim 1,00 limitinin %10 altındadır. Genel olarak yerleşimler yeterlilik oranının (1,00 limitinin) %30 altında yoğunlaşmaktadır.

Şekil 3.14.6 Altyapı

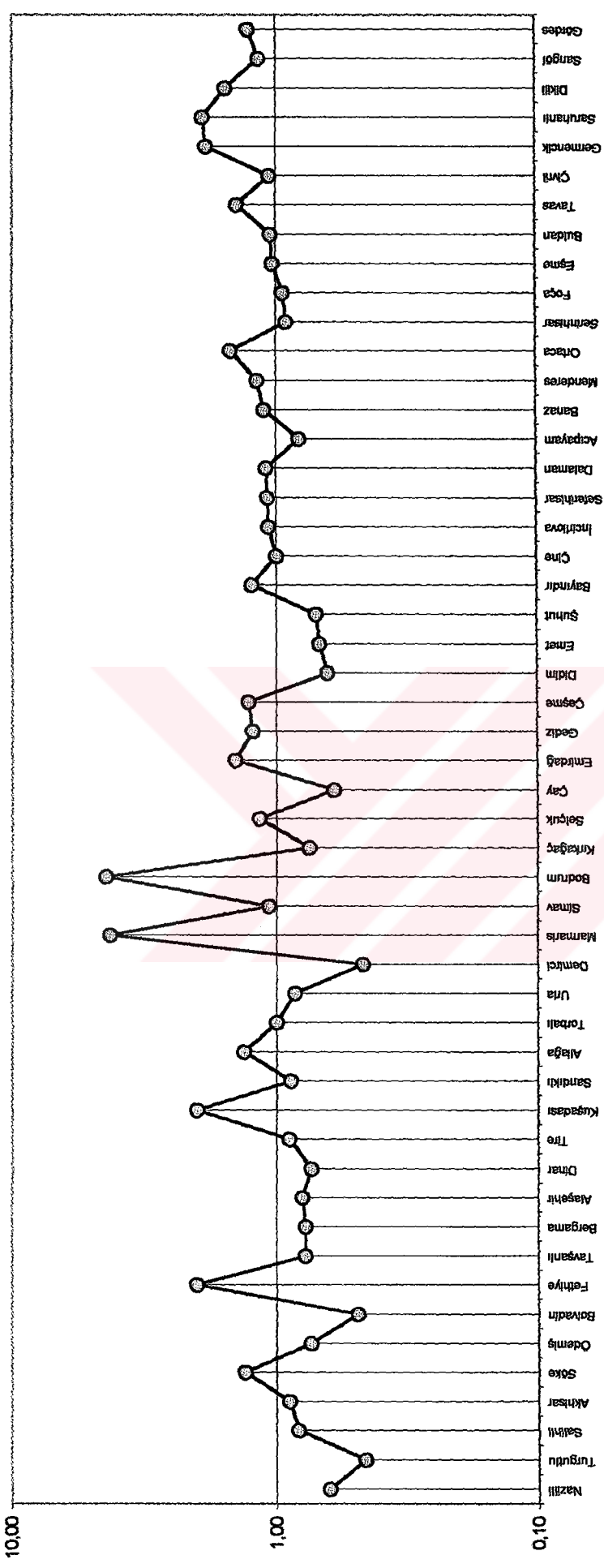
GÜVENLİK

Yerleşimlerden 1,00 limitine geçen yerleşim sayısı 32 tanedir. Sahil yerleşimlerinde güvenlik kriteri yeterlilik oranının çok üzerindedir.

Şekil 3.14.7 Güvenlik

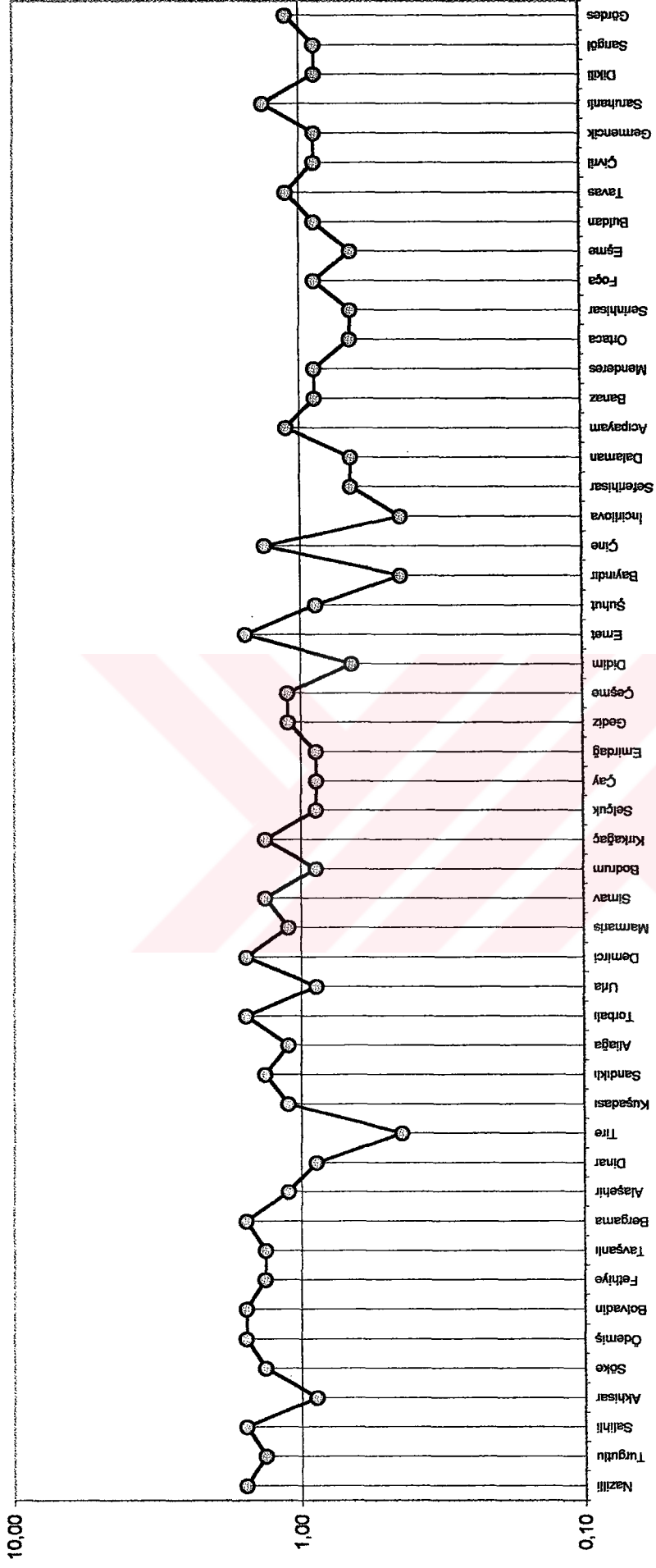
BANKALAR

Yerleşimlerden 28 tanesi bankaların durumu açısından 1,00 limitini aşmıştır. Bu kriterde özellikle turizme dayalı ekonominin hakim olduğu sahil yerleşimlerinde bankaların durumu yeterlilik oranının çok üzerindedir.

Şekil 3.14.8 Bankaların Durumu

BAĞIMSIZLIK

Yerleşim alanlarından 26 tanesi %50 (1,00 limiti) ve üzeri bağımsızdır.

Şekil 3.14.9 Bağımsızlık

4. SONUÇLAR

4.1 Kullanılan Yöntem Açısından Sonuçlar

Yapılan çalışmada şehirleşme eşiğinin hesaplanmasında ortaya konan;

$$S_E = \frac{\left(\frac{x_1}{y_1} + \frac{x_2}{y_2} + \dots + \frac{z_1}{m_1} + \frac{z_2}{z_2} + \dots + n \right) + 1}{n+1}$$

hesaplama yönteminde bir yerleşim alanına ilişkin elde edilebilecek her türlü verinin kullanılması mümkündür. Burada önemli olan verilerin limit olarak kabul edilen 1,00 sayısına dönüştürülmesidir. Bu dönüşüm kamu tesisleri, spor alanları vb. donatılarda varolan donatı ile olması gereken donatı standartlarının oranlanmasından kendiliğinden ortaya çıkmakta, farklı veriler içinde farklı değişkenlerle 1,00 limitine oranlama yapılabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken küçük bir olasılıkta olsa, kullanılacak verilerin standartların çok üstünde olması durumunda diğer verilerin düşük değerlerini örtbas edebileceğidir. Bu durumda verinin aşırı düzeyde fazla bir değere sahip olmasının nedenleri (sahil yerleşimlerinde hizmet alanlarının yerleşmenin normal nüfusunun çok üstünde nüfusa uygun olması gibi veya yerleşim alanında bölgesel ölçekte hizmet eden sağlık, eğitim, sanayi tesislerinin bulunması gibi) araştırılarak olması gereken donatıların veya standartların ölçüleri belirlenmelidir.

Ayrıca bu formülüzasyonda bir yerleşimin şehir statüsünde kabul edilmeme aralığının 1,00 ile 0,00 arasında olduğu ve bir yerleşimde standart şartlar altında, şehirsiz unsurları ifade eden rakamlar ne kadar büyük olursa olsun, varolan donatının olması gereken donatıya bölümü 1,00 olması gerektiğinden 0,01 değeri bile önemli bir farkı ifade edebileceği unutulmamalıdır. Ancak yerleşim alanlarına ilişkin verilerin toplamında bilgi kaynağına bağlı hataların (özellikle sayısal olmayan kriterlerin çok kullanılacağı hesaplamalarda) oluşabileceği göz önüne alınarak bir hata payı aralığı belirlemek faydalı olabilir.

4.2 Şehir Eşiği, Şehirleşme Oranı ve Hızı Açısından Sonuçlar

Şehirleşme hızının ve oranının belirlenmesinde ülkemizde kullanılan nüfus kriterine göre şehir olarak kabul edilen, çalışmada incelenen 51 yerleşimden, sadece 21 tanesi diğer şehirsiz unsurlar göz önüne alınarak incelendiğinde şehir statüsünde olabileceği sonucuna varılmıştır. Sayfa 47’de belirlenen yonteme göre yapılan değerlendirmede değinilen, nüfus büyüklüğünün çok olduğu, 1,00 limit değerinin %2 (0.02) altında kalan Nazilli, Salihli,

Ödemiş ve Bergama yerleşimlerini de % 2 hata payı olarak şehir eşiğini yakalayan ve geçen yerleşimler arasına alırsak toplam 26 yerleşim şehir statüsünde olmaktadır.(bakınız Çizelge 3.4, Şekil 3.13 ve Şekil 3.14.1, s:48,49,50)

Buradan gözlenmektedir ki nüfusa göre şehir kabul edilen pek çok yerleşimde nüfusa bağlı donatılar, fonksiyonlar, dağılımlar eksiktir, ayrıca nüfus büyüklüğü ve nüfus artışı ile sosyo kültürel yapı, sosyo ekonomik yapı, hizmetsel yapı, fiziksel yapı ve gelişimi arasında doğru bir oran yoktur.

Ege Bölgesi'ndeki şehirleşme oranı nüfus kriteri açısından şehir olarak kabul edilen yerleşimlere göre hesaplanmış (sayfa:15, Şekil 1.1) ve $4.890.588/7.843.966 = \% 62,4$ çıkmıştır. Araştırmada belirlenen kriterler doğrultusunda şehir eşiğini aşan yerleşimlere göre şehirleşme oranı;

Şehir eşiğini aşan 21 yerleşimin nüfusları toplamı = 604.538

Ege bölgesindeki merkez ilçeler ve

metropolitan alan içerisinde kalan yerleşimlerin nüfusu = 3.338.793

Toplam = 3.943.331

Şehirleşme Oranı = $3.943.331 / 7.843.966 = \% 50,3$ 'tür.

%2'lik hata payı göz önüne alınarak şehirleşme oranı belirlenirse bu oran = % 54,2'dir.

Nüfus kriterine göre şehir olduğu kabul edilen yerleşim alanlarının nüfus büyüklükleri kullanılarak hesaplanan şehirleşme oranı ile araştırmada kullanılan kriterler doğrultusunda şehir eşiğini geçen yerleşimlerin nüfus büyüklükleri kullanılarak hesaplanan şehirleşme oranı arasında % 12,1'lik fark çıkmıştır. % 2' lik hata payı ile fark % 8.2'dir.

Şehirleşme hızı için gelecekteki herhangi bir yılda şehir eşiğini aşan 21 yerleşimin o yıl ki nüfusları toplamı ile şu an ki nüfusları toplamı arasındaki fark yüzdesi bulunarak hesap yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Atabay, S. (1980), Sosyal Donatı Ders Notları, YTÜ Şehir ve Bölge Pl. Bölümü, YTÜ Baskı İşliği, İstanbul
- Atabay, S. (1994), Şehirleşme Tanımı ve Şehirleşme Oranı Saptamasında Kullanılacak Kriterler Üzerine Bir Araştırma, YTÜ Yayınları, 291, İstanbul
- Atalık G. (1974), Şehir Planlaması Kavramlaşması, Çağlayan Basımevi, İstanbul
- Atalık G. (1989), Bölge Planlamasına Giriş, İTÜ Matbaası, İstanbul
- Aydın T.(1972), Ülke Düzenleme İlkeleri ve Yerleşme Sistemleri, İ.T.Ü Yayınları, İstanbul
- Bayhan İ. H.,(1969) Şehir Planlama, İskender Matbaası, İstanbul
- Çetiner, A. (1972), Şehircilik Çalışmalarında Donatım İlkeleri (Ticaret, Eğitim, Sağlık, Sosyal, İdare, Endüstri, Yeşil), Doçentlik Tezi, İTÜ Yayınları, İstanbul
- Çetiner, A. (1980), Kırsal Yerleşmeler ve Fiziki Düzenleme İlkeleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İTÜ Yayınları, İstanbul
- Ersoy, M. (1994), Şehirselle Alan Kullanım Normları, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, 94.02, Ankara
- Eker, F. ve Ersoy, M. (1980), Şehir Planlamada Standartlar, ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Ders Notları Serisi, 13, Ankara
- Göçer, O. (1974), Şehirselle Merkezler Ve Şehirselle Kademelenme, İTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehirselle Bölgeler ve Ulaşım Kürsüsü Yayını-2, İstanbul
- İzmir Ticaret Odası, (2000), İzmir İlçeleri Ekonomik Profili ve Alternatif Yatırım Olanakları, Yayın no: 89
- Keleş, R. (1976), Şehirbilim İlkeleri, Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, G-5 Sevinç Matbaası, İstanbul
- Keleş. R., Yavuz F., Geray C, (1978), Şehircilik Sorunlar-Uygulama ve Politika. AÜ Siyasal Bilgiler Fak. Yayını, No:412
- Pamir, H. Toplu Konutlar Sorunları ve Siyaseti, Ankara 1983
- Suher, H. (1966), Yerleşmeler ve Özel Fonksiyon İlişkileri, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul
- Tümertekin, E. Türkiye’de Şehirleşme ve Şehirselle Fonksiyonlar, İÜ Yayınları, No:1840, Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No:72, İstanbul
- Türkiye’de Son 10 Yılda Toplu Konut Uygulamaları Sempozyumu, Y.Ü., Emlak Bankası, İstanbul 1991
- Devlet İstatistik Enstitüsü
- Devlet Planlama Teşkilatı
- İzmir Valiliği, Planlama Dairesi

EKLER**Ek 1 Anket formu****ANKET FORMU**

Aşağıdaki sorular sadece ilçeniz (şehriniz) için geçerlidir.

EĞİTİM

- 1 Şehrinizdeki yuva kreş gibi ilkökul öncesi birimlerin sayısı nedir?
- 2 Şehrinizdeki resmi ve özel ilkökul birimleri sayısı nedir?
- 3 Şehrinizdeki resmi ve özel ortaokulların sayısı nedir?
- 4 Şehrinizdeki resmi ve özel liselerin sayısı nedir?
- 5 Şehrinizdeki resmi ve özel meslek okullarının sayısı
- 6 Şehrinizde yüksek okul var mıdır?
- 7 Bu okullardaki öğrenci kapasitesi nedir?
- 8 Öğrenci sayısı(okullara göre ayrı ayrı) nedir?
- 9 Toplam öğretmen sayısı nedir?
- 10 Şehrinizde öğrenciler için yurt, pansiyon var mıdır?
- 11 Varsa sayıları ve kapasiteleri nedir?
- 12 Yukarıdaki öğrenim kurumlarından olmayanlar için öğrenciler yakın çevredeki hangi şehirdeki kuruluşlardan yararlanıyorlar?
- 13 Bu kuruluşun yaklaşık uzaklığı

SAĞLIK

- 14 Şehrinizde Devlet, Sigorta veya Belediye hastaneleri var mı?
- 15 Yaklaşık yatak sayıları ?
- 16 Şehrinizde özel veya resmi dispanser var mı?
- 17 Şehrinizde özel veya resmi tahlil laboratuvarı var mı?
- 18 Şehrinizde özel veya resmi sağlık merkezi var mı?
- 19 Şehrinizdeki toplam doktor sayısı nedir?
- 20 Şehrinizdeki diğer sağlık personeli sayısı nedir?
- 21 Şehrinizde yaklaşık kaç adet eczane bulunuyor ?
- 22 Toplam eczacı sayısı nedir?
- 23 Yukarıdaki sağlık örgütlerinden şehrinizde olmayanlar için hangi yakın şehirdeki tesisler kullanılmaktadır? Yaklaşık uzaklığı nedir?

YÖNETİM

- 24 Şehrinizde bulunan kamu örgütlerini belirtiniz?
Örneğin: M.E. Müdürlüğü, Ziraat Md., Sağlık Md., Nüfus Md., Vergi Dairesi, Mahkemeler, gibi.
- 25 Bu kurumlarda çalışanların yaklaşık sayısı nedir?
- 26 Size göre eksik kamu yönetim birimi var mıdır?
- 27 Varsa hangisi?

HABERLEŞME

- 28 Şehrinizde PTT örgütünün durumu, merkez adedi nedir?..
- 29 Şehrinizdeki telefon abone sayısı nedir?

- 31 Şehrinizde özel teleks abone sayısı nedir?
 32 Şehrinizde GSM baz istasyonu, santrali var mıdır? Adedi nedir?
 33 Varsa abone sayısı nedir?

ULAŞIM VE ALTYAPI

- 34 Şehriniz sınırları içinde çevreye çıkmadan çalışan bir toplu taşıma sistemi var mı? Kamu veya özel mi? Sayıları ?
 35 Otobüs adedi
 36 Minibüs adedi
 37 Şehrinizle çevre yerleşmeler arasında minibüs seferi var mı?
 38 Varsa nerelere?
 39 Şehrinizde dolmuş (sadece kent içi) sistemi var mı?
 40 Şehrinizde şehirler arası karayolu geçiyor mu?
 41 Geçiyorsa hangi bağlantı yolu geçiyor?
 42 Şehrinizde elektrik şebekesi tam mıdır?
 43 Yaklaşık abone sayısı nedir?
 44 Şehrinizde kanalizasyon sistemi yeterli midir?
 45 Şehrinizde çukur sistemi var mıdır?

SANAYİ

- 46 Şehrinizin içinde veya yakınında hemşehrileri ekonomik yönden etkileyen (istihdam eden) sanayi kuruluşları var mı?
 47 Varsa, sanayi kuruluşlarının sayısı, türleri nelerdir?
 48 Yaklaşık toplam çalışan sayısı nedir?
 49 Şehrinizin içinde veya çok yakınında küçük sanayi sitesi var mıdır?
 50 Yaklaşık kaç kişi çalışmaktadır?

TİCARET VE HİZMET

- 51 Ticari amaçlı ve büro yapılarının yaklaşık sayısı nedir?
 52 Şehrinizde yoğunlaştıkları alanlar var mıdır?
 53 Yaklaşık kaç kişi çalışmaktadır?
 54 Şehriniz de konaklama tesisleri var mıdır? (Otel, pansiyon vb.)
 55 Toplam sayısı nedir?
 56 Toplam yatak sayısı nedir?
 57 Yaklaşık kaç kişi çalışmaktadır?
 58 Şehrinizdeki yeme-içme, eğlence tesisleri (Düğün salonu, çay bah., kahvehane, atari salonu, birahane, diskotek, gazino vb.) var mıdır?
 59 Yaklaşık sayıları nedir? (Lütfen ayrı ayrı belirtiniz)
 60 Yaklaşık müşteri kapasiteleri (toplam) nedir?
 61 Yaklaşık çalışan sayıları nedir?.....

KÜLTÜREL TESİSLER

- 62 Şehrinizdeki resmi veya özel sosyo-kültürel tesisler (sinema , tiyatro, konferans salonu, spor salonu, kurs vb.) nelerdir? Sayıları nedir?
 63 Şehrinizdeki dini tesisler nelerdir?
 64 Çeşitlerine göre toplam sayıları nedir?

KÜLTÜREL VE DEMOGRAFİK YAPI

- 65 Şehrinizde yaklaşık çocuk sayısı nedir?

- 67 Şehrinizdeki okur-yazarlık durumu nedir?
- 68 İlkokul mezunu kişi sayısı nedir?
- 69 Ortaokul mezunu kişi sayısı nedir?
- 70 Lise mezunu kişi sayısı nedir?
- 71 Üniversite mezunu kişi sayısı nedir?
- 72 Doğma-büyüme şehrinizde yaşayan nüfus nedir?
- 73 Çeşitli nedenlerle sonradan şehrinize yerleşen nüfus nedir?

KONUT DURUMU

- 74 Şehrinizde tek ailelik bahçeli veya bahçesiz evler çoğunlukta mıdır?
- 75 Diğer konut yapılarına göre yaklaşık oranı nedir?
- 76 Şehrinizde apartmanlaşma çoğunlukta mıdır?
- 77 Diğer konut yapılarına göre yaklaşık oranı nedir?
- 78 Şehrinizde kiralık daire ve kiracılık çoğunlukta mıdır?
- 79 Yaklaşık kiracı sayısı ne olabilir?
- 80 Ev sahibi sayısı nedir?
- 81 Birden fazla ev sahibi sayısı nedir?
- 82 Konutlar ile iş yerleri arası uzaklık ortalama ne kadardır(Metre)?
- 83 Çalışanlar genelde araç ile mi, yaya olarak mı işe gidip gelirler?
- 84 Şehrinizde kamu topraklarında gecekondü var mıdır?
- 85 Özel mülkiyete ait alanlarda gecekondü var mıdır?
- 86 Şehrinizde gecekondü önleme bölgesi var mıdır?

SPOR VE YEŞİL ALAN

- 87 Şehrinizde yeterli yeşil alan bulunmakta mıdır?(Alanı belirtiniz.(ha.))
- 88 Şehrinizde yeterli çocuk oyun alanı ve şehir parkı var mı?
- 89 Sayıları nedir? Toplam alanları (ha. olarak) nedir?
- 90 Şehrinizde stadyum var mı? Sayısı nedir?
- 91 Şehrinizde kapalı spor salonu var mı ? Sayısı nedir?
- 92 Şehrinizde spor kulüpleri var mı? Sayıları, çeşitleri, kümeleri nedir?

EKONOMİ

- 93 Şehrinizde kaç adet banka vardır?
- 94 Yaklaşık müşteri sayıları nelerdir?
- 95 Yaklaşık çalışan sayıları nelerdir?
- 96 Şehrinizde kaç adet ticari şirket vardır?
- 97 Şehrinizde yaklaşık memur sayısı nedir?

BASIN

- 98 Şehrinizde mahalli gazetelerin ve dergilerin sayıları ve trajları nedir?
- 99 Şehrinize diğer şehirlerden gelen gazete ve dergi sayısı ve trajı nedir?

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 06.02.1975

Doğum yeri Sivas

Lise 1989-1992 Susurluk Lisesi

Lisans 1992-1997 İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fak.
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Yüksek Lisans 1998- Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Ş.B.P. Anabilim Dalı, Şehir Planlama Programı

Çalıştığı kurumlar

Mart 1998 Nisan 2000 Atölye 77 (Mimarlık ve maket bürosunda
Şehir Plancısı,)

Eylül 1997 - Mart 1998 Alfa Bilişim Ve Danışmanlık Ltd. Şti.
(Bilgisayar öğretmenliği)

Temmuz - Eylül 1996 İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Döner Sermaye
(İstanbul ilinde doktor muayenahanelerinin
dağılımı konusunda araştırma ve staj.)

Haziran - Eylül 1995 Şişli Belediyesi.
(İlçenin çeşitli analiz paftalarının hazırlanması ve
imar çalışmaların da bürokratik yapının
incelenmesi konularında staj.)

Promer Planlama Bürosu. (Erzinan İli imar planı ve İstanbul
Zeytinburnu İlçesi imar planının hazırlanması,
büro stajı.)

06.02.2011